Mustafa Kutlu

İYİLER ÖLMEZ

Hikâye

DERGÂH

İYİLER ÖLMEZ

Mustafa Kutlu

İyiler Ölmez'in yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

Dergâh Yayınları: 682
Sertifika No: 14420
Türk Edebiyatı-Hikâye: 55
Mustafa Kutlu Dizisi: 36
ISBN: 978-975-995-766-7
1. Baskı: Ekim 2016
6. Baskı: Nisan 2017

Dizi Kapak Tasarımı: Mustafa Kutlu
Kapak Uygulama: Ercan Patlak
Sayfa Düzeni: E. Gökçe Aksoy

Basım Yeri: Ana Basın Yayın Gıda İnş. Tic. A.Ş.
B.O.S.B. Mermerciler Sanayi Sitesi 10. Cad. No: 15
Beylikdüzü / İstanbul
Tel: [212] 422 79 29
Matbaa Sertifika No: 20699

Kapak Basım Yeri: Hanlar Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: [212] 324 08 82

Cilt: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: [212] 445 00 04

Dağıtım ve Satış: Ana Yayın Dağıtım
Molla Fenari Sokak Yıldız Han No: 28 Giriş Kat
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21
Cağaloğlu / İstanbul

MUSTAFA KUTLU

İYİLER ÖLMEZ

DERGÂH YAYINLARI

Klodfarer Cad. Altan İş Merkezi No: 3/20 34122 Sultanahmet / İstanbul
Tel: [212] 518 95 79-80 Fax: [212] 518 95 81
www.dergahyayinlari.com / bilgi@dergahyayinlari.com

İçindekiler

Sıtkı, 7
Civan, 44
Fotoğrafçı Sarhoş Mustafa, 76
Doktor, 106
Dörtler Makamı, 146

SITKI

Kapı açıldı, biri içeri girdi. Onunla beraber yağmurun kokusu, fırtınanın ayazı. Kahveci Hacı Kadir uzun süpürgenin sapına dayanarak gelene baktı.
Biraz ürperdi ama renk vermedi.
Ne de olsa gecenin bir vakti.
Saç-baş birbirine karışmış, sırt çantası taşıyan bir garip adam. Üstelik sakallı. O yıllarda memlekette sırt çantası yoktu. Demek bu adam yaban ya da turist. Orada öylece gözlerini kısmış duruyor, dimdik Hacı'ya bakıyor.
Kadir Usta Hacc'a gidip geldikten sonra saldığı akı karasından fazla sakalını kaşıdı.
Sessizlik ortamı gerdi.
Kadir Efendi eski kulağı kesiklerdendi. Babadan kalma Cihan Otel ve Kıraathanesi'ni işletiyordu. Sakalı salmış ama delikanlı günlerinden kalma meşin bilekliği sağ kolundan çıkarmamıştı.
Bu küçük taşra kentinde gelenek böyle idi. Yaş kırka varıncaya kadar her boku ye, vur-kır sana delikanlı desinler, lâkin Hakk'a riayet et, sonra dost hayatı, alkol falan neyse fırtına evlenince diner.
Yaş kırk dedi mi doğru Hacc'a. Dönünce sakalı salıp, takkeyi

başa geçirip, mescitte en ön safta yerini alırsın.
Kadir de bu köprüden geçmiş namlı kabadayılardandı.
Gün biter, gece biter, müşteriler gider, garsonlar gider, Kadir son bir defa dükkânı süpürür, sobayı kontrol eder, Kıraathane'ye bitişik otelin kâtibini uyandırıp tenbihatını yapar, sonra gönül huzuru ile evine giderdi.
Gececi takımından idi, eski alışkanlık. Sabah namazından sonra yatar, geç uyanır, sıkı bir kahvaltı yapar, kahveye öyle gelirdi.
Çenesini süpürgenin sapına dayayıp seslendi.
— Hoş geldin ağa, buyur.
Karşıdaki bu sıcak daveti bekliyormuş demek, hemen geldi, henüz tam sönmemiş olan koca sobanın başına çöktü. Sırt çantasını çıkardı, iri deri valizini masaya dayadı. Bu valize de dikkat. Başında bir deri kasket, sırtında lacivert yağmurluk vardı.
Üstünden başından akan sular tahta döşemede kendine bir yol bulmuş, Kadir'in süpürgesinden kurtulan kibrit çöplerini, sigara izmaritlerini yüklenerek kapıya doğru akmaya başlamıştı. Kapı altında bir delik, delikten sonra dökme demir boru, bunlarla yürüyen bir hat, en dipte kanalizasyon. Dışarda fırtına uğulduyor, yağmur şehrin üzerine kırbaç gibi iniyor.
Garip misafir şapkayı masaya koydu, ıslak ve uzun saçlarını parmaklarıyla geriye doğru taradı, yağmurluğu çıkarıp bir sandalyeye astı, üstünde siyah bir boğazlı kazak vardı. Kadife pantolon ve askeriye işi botlar. Buralarda bu botlara rastlanmaz, Amerikan pazarından alınmış, ikinci el, ama beton gibi on yıl giysen eskimez.
Ellerini oğuşturup sobaya uzattı, üşümüş belli.

— Tirenden indim, dedim buralarda bir kahve bir otel var mı? Dediler bu saatte anca Hacı Kadir'in ora açıktır, o da şansına.
— İsabet, ben de süpürüp çıkıyordum. Hayırdır, yolculuk nerden?
Garip misafir eliyle mübhem bir işaret yaptı.
— Gezginim ben.
— Turist mi?
— Yoo!
Yüzüne bir hüzün çöktü.
— Rüzgârın önüne düşmüşüm işte.
Kadir bayağı meraklanmıştı. Süpürgeyi masaya dayadı, bir sandalye çekti.
— Senin kamın açtır şimdi.
Karşıdaki gülümsedi.
— Halden anlıyorsun Hacı abi.
— Hacı olduğumu nerden anladın?
— Paçalarından akıyor be!
Kadir bu garip adamı sevmişti. Bir kahkaha patlattı.
— Geze geze insan sarrafı olmuşsun.
— Sayılır.
— Şurda bir miktar kesme çorba olacak bir de yarım ekmek.
— Oh! Bundan iyisi Şam'da kayısı.
Kadir kalktı. İçinden "Şüpheye mahal yok, kafadengi adam" diyerek tezgâhın altındaki dolaptan çorba tenceresini ve yarım ekmeği çıkardı, tencereyi sobanın üzerine, ekmeği masaya koydu.
— Az ısınsın.
— Teşekkür ederim.
Elini uzattı:

— Benim adım Sıtkı. Aslen Kastamonulu'yuz ama ailem İstanbul'a göçmüş, ben üç yaşında imişim.
Kadir uzatılan eli sıktı.
— Ben de Kahveci Kadir. Bir şey soracağım.
— Sor.
— Neden göçmüşler?
— Yokluktan. Kastamonu fakirdir. Kırsalı neredeyse boşaldı. Alayı İstanbul'da.
— Ne iş yaparsın?
— Resim.
Hacı Kadir şaşırdı.
— Ne resmi?
— İnsan.
Kadir iyice şaşırdı.
— İnsan resmi yapmak makbul değil.
— Öyle değil canım, fotoğraf gibi bir şey.
— Anlamadım.
— Sende vesikalık fotoğraf var mı?
— Var, cüzdanda bir eski resim olacaktı.
Ceket cebinden yıpranmış bir cüzdan çıkardı. İçinde az bir para, devlet dairesi kadar evrak var. Aradı, taradı, kırılmış, rengi solmuş bir vesikalık fotoğraf bulup uzattı.
— İşte.
— İyi. Bu bende kalsın. Sabaha nasıl bir resim yaptığımı görürsün.
Hacı:
— Hadi hayırlısı, dedi.
Soba üstündeki tencere az sonra kaynayacağım diyen bir türkü tutturmuştu. Kadir tencereyi masaya aldı, gitti bir kaşık getirdi. "Buyur" dedi.

Sıtkı tencereye yanaştı. "Sağol" dedi, ekmekten iri bir parça kopardı, çorbaya bandı. Ardından kaşıklamaya başladı.
Hacı içinden, "Herif amma acıkmış be, kıtlıktan çıkmış gibi yiyor, iyi ki şu çorbayı artırmışız, kurban olduğum Allah kimsenin nasibini kimseye vermiyor" dedi.
Sıtkı çorbayı bitirdi, son kalan ekmek parçası ile tencerenin dibini sıyırdı. Hacı "Bu oğlan fakirlikten çıkma, belli, başkası olsa tencerenin dibini sıyırmaz" dedi.
—Allah razı olsun.
—Afiyet olsun. Bayağı acıkmışsın.
Sıtkı eliyle muğlak bir hareket yaptı, sigara paketini çıkardı Kadir'e tuttu.
—Bıraktım, on yıl oluyor.
—İyi etmişsin.
—Yoldan geldin yorgunsun. Ben sana yatacak bir yer ayarlayayım.
— Olur.
Kadir kahveyi otele bağlayan kapıya gitti. Sıtkı bir yandan sigarasını içti, bir yandan her resim tutkunu gibi bulunduğu mekânı incelemeye durdu.
Eski bir kahve idi.
Duvarın birinde, Osmanlı'dan kalma bir ayna vardı. İri, ceviz çerçeveli, oymalı. Masa sandalye eskimiş, ahşap. Ahşap tavan sigara dumanından sararmış.
Ama her şey temiz. Demek ki Hacı bayağı titiz. Ya da buralara arada bir kadın eli değiyor.
Derken en geride, duvara yaslı, köşede cam kenarındaki masayı gördü, "İşte benim tezgâh. Bunu Hacı'dan isterim. Verir. Cömert adam, eski delikanlı. Eee, Sıtkı Bey bir zaman için mekânı buldun say. Hadi hayırlısı".

Kadir Usta soldaki ilk odaya girdi, Bir yatak, sehpa, köşede temizlikte kullanılan süpürgeler, faraş, vesaire.
Yatakta horlayan kâtip Niyazi'yi uyandırdı. Niyazi gözlerini oğuşturarak kalktı. Zaten elbiseleriyle yatmıştı.
— Buyur usta, bir şey mi oldu?
— Yok bi şey, artık buranın keyfini çıkaramayacaksın o kadar.
Niyazi ayaklandı.
— Nedenmiş o?
— Çünkü müşteri geldi.
— Yok ya, buraya mı? Boş oda var ama.
— Müşteri Sıtkı Bey, burada daimi kalacak, para alınmayacak.
— Tanıdık mı, akraba mı?
— Sayılır. Amma sordun ha. El fenerini al çık dışarı.
— Başüstüne.
Niyazi dışarı çıkınca Sıtkı'yı gördü. Bir şeye benzetemediği için uzun uzun baktı. "Kim bu ya" diye sordu kendine. Sonra yanına gitti.
— Hoş geldiniz efendim. Ben kâtip. Niyazi, Bir emriniz olursa buradayım.
— Sağol. Ben de Sıtkı. Hacı'nın arkadaşıyım.
— Nereden?
Sıtkı, Niyazi'ye şöyle bir baktı. Niyazi sorduğu soruya pişman oldu. Ve bir daha Sıtkı'ya asla bu soruyu sormadı.
Hacı gülümseyerek geldi.
— Buyur bakalım arkadaş.
Sıtkı çantayı, valizi, yağmurluğu aldı, ardısıra yürüdü. Beraberce odaya baktılar. Sıtkı:
— Tam bana göre dedi. Ressam işi.

— O nasıl oluyor?
— Uzun hikâye.
— Neyse burada istediğin kadar kal. Misafirimsin.
— Yok ya. Neden bu koltuk?
— Sevdim seni.
Sıtkı iki iyi insan birbirine nasıl bakarsa öyle baktı. Gülümsediler.
— Sağol.
— Hadi, iyi geceler, yarın görüşürüz.
— Eyvallah.
Sıtkı valizi açtı; çamaşırları, gömlekleri oracıkta boş duran dolaba koydu. Resim malzemelerini çıkardı. Kâğıtları, kalemleri, öteki malzemeyi dolabın öbür gözüne dikkatle yerleştirdi. Elbiselerini dolaptaki askılara astı. Pantolonu, kazağı çıkarıp altlı üstlü eşofman giydi. Odada terlik vardı zaten. O kıyafetle kahveye geçip hem kasa hem masa üzerinde başını yaslayıp uyuklayan Niyazi'ye seslendi.
— Kardeş tuvalet.
Niyazi uykulu uykulu:
— Koridorun sonunda.
— İyi geceler.
— İyi geceler.

Sıtkı'nın babasına akrabaları ve köylüleri herkese buldukları gibi bir iş bulmuşlardı: Kapıcılık.
O da üç beş ufak tarlasını, bahçesini, ineğini tavuğunu satıp geldi, şehre yerleşti.
Hastaydı Bayram Efendi, artık tarlaları ekemiyordu. Ekse ne olacak? Susuz. Bire beş verir ancak. Zaten köy boşalmıştı. Burada ölse cenazesini kaldıracak adam bulunmazdı. Nefes darlığı vardı, doktorlar ağır iş yapamazsın demişlerdi. Sanki dememişler gibi pasa sigara içiyordu. Tütün. En ucuzu oydu. Karısı Halime geyrek topalı idi. Bildiğin kalça çıkığı. Ufakken tedavi edilmemiş, sakat kalmıştı. Ama güçlü kuvvetli idi. Köyde iken tüm işi zaten o görüyordu.
Şehirde de öyle oldu. Zengin bir muhite yerleşmişlerdi. Komşu apartıman kapıcıları akraba idiler. Halime'ye neyi nasıl yapacağını kısa sürede öğrettiler. Kaloriferli bir kapıcı dairesi, sıcak su, daire sahiplerinin artık kullanmadıkları eşyalar, bahşişler, Halime sanki bir saraya kavuşmuştu. Çok mutluydu çok.

Şimdi sıra Bayram Efendi'ye bir iş bulmaya gelmişti. Şöyle oturak bir iş olsa, fabrika bekçiliği, depo bekçiliği falan. Görüyorsunuz bekçilikten öteye geçemiyoruz.
O dahi bulunamadı.
Koca adam evde oturamaz ki. Kahve alışkanlığı da yok.

Zaten bu semtte bildiğimiz kahve yok.
Bir akşam akrabalardan biri bir boya sandığı ile geldi. Bayram Efendi her ne kadar, "Yapamam, beceremem, ele güne rezil olmak var" dese de, ertesi gün sandığı omuzlayıp çıktı.
Sandığı getiren adam buraların kurdu sayılır. Bayram Efendi'ye yer dahi bulmuş. Bir otobüs durağının iç köşesi. Zabıtalarla arası iyidir. "Dokunmayın fukaraya, hasta zaten" demiş işi bilirmiş. Neyse ki ilk müşteri bir öğrenci idi. Bayram Efendi elinden geleni yaptı, ter-kan içinde kaldı. Oğlan memnun değil. "Olmadı ama, neyse" dedi. Çıkardı yirmi beş kuruş verdi, "üstü kalsın" dedi.
Bayram Efendi'deki şaşkınlığı varın siz tahmin edin. Siz hiç ayakkabı boyatmadınız mı?
Boyatırken boyacının ne yaptığına bakmadınız mı? Baktık elbet.
Hiçbir iş uzaktan göründüğü gibi değildir.
İkinci müşteri iyi giyimli, titiz, kıranta bir adamdı. "Şuraya da sür, buraya da sür" deyip durdu, Fırça sallamasından Bayram Efendi'nin acemi olduğunu anlamıştı. Üstelemedi. Sadece, "Sen yenisin galiba" dedi. Bayram Efendi melül, mahzun boynunu büktü. "Öyle" dedi. Adam elli kuruş verdi. Simit beş kuruş, bu çok para. Dedik ya burası zengin muhit. Muhtemelen boyacıya acımıştı. Yoksa bir ayakkabı boyası için bu kadar para fazlaydı.
Bayram Efendi, "Ulan biz ömrümüzü boşa geçirmişiz" dedi. Pazara bir sepet elma götürse bu parayı vermezlerdi.
Keyiflendi. Teneke tabakayı çıkarıp bir tülün sardı.
Her işin yazı var, kışı var, dışarıda çalışmanın bin türlü zorluğu vardı. Havalar serinlemeye başlayınca Bayram Etendi kendisine boya sandığı getiren akrabaya yanaştı.

— Ağa havalar malum.
— Eee!
— Ben orada oturduğum yerde donacam herhal.
— Doğru.
— Aman buna bir çare.
— Merak etme.
Adam birkaç gün sonra bir çuval mukavva ile geldi. Arkadaşlarından almış.
Bayram Efendi'nin oturduğu köşenin yanını yöresini, çatısını bu malzeme ile kapladılar. Öyle ki orası sanki küçük bir dükkân olmuştu.
Bayram Efendi dualar etti adama.
Dükkân dedik, doğru. Bayram Efendi işin ek yerlerini öğrenince; boya, cila, ayakkabı bağı, ayakkabı tabanına keçe, parlatıcı vb. gibi şeyler de satmaya başlamıştı.
İyi oldu bu koruma.
Kışın soğuktan, yazın sıcaktan.

Halime apartımanı çekip çeviriyordu. Sabah akşam servis, özel siparişler, temizlik, çöp, her şeye yetişiyordu. Yüzü güleçti ve tok gözlü idi. Kısa sürede kendini sevdirdi.
Sıtkı işte böyle bir ortamda büyüdü. Tek çocuk. Erkek. Kıymetli. Anası babası yemiyor yediriyor, giymiyor giydiriyordu. Zaten apartıman sakinleri elbise, ayakkabı, çeşitli ev eşyaları, yani aklınıza ne gelirse yağdırıyorlardı. Bir şeyden mi bıktılar, ver kapıcıya.
Bu tüketim alışkanlığı kapıcılar arasında bir sektörün oluşmasına yol açmıştı.
Aralarından çıkan uyanıklar tek tek evleri dolaşıyor, bu fazlalık eşyaları topluyorlardı. Tabii uygun bir fiyat vererek.

Sonra topladıklarını ikinci el eşya satan çarşılara götürüp oranın esnafına devrediyorlardı. Hatta bazı kapıcıların bu çarşıda dükkânı bile vardı.

Semtte birkaç okul vardı ama, ilkokulu köyde bitiren Sıtkı zengin aile çocuklarının okuduğu bu okullara gidemedi.

Yukarıdakiler-aşağıdakiler misali dereye inerken kurulan gecekondu mahallesinin Milli Eğitim'e ait okuluna yazıldı. Kendi gibi köyden gelmiş çocukların arasına karıştı. Yaz kış, yağmur çamur o yokuşu indi çıktı. Arkadaşları ile çabuk iletişim kurdu. Zaten kendi bölgesinden, köylerinden hatta akrabalarından çocuklar vardı. Onlarla dayanışmaya girdi. Böyle okullarda kavga eksik olmaz. Cepheyi geniş tutman lazım ki senden çekinsinler.

Sıtkı kavgacı bir çocuk değildi, ama asla korkak değildi. Kendine veya arkadaşına ilişmeyene diyeceği yoktu. Ama durup dururken sataşana da sabredemiyordu.

Okulda öğretmen açığından derslerin çoğu boş geçiyordu. Doğru-dürüst bir eğitim alamadı.

Bu boşluğu bir tutku ile doldurdu. Resim.

Sıtkı durmadan resim yapıyordu. Her bulduğu boş kâğıda yapardı. Bazan başka bir resme bakarak, bazan bir fotoğrafa, bir manzaraya, bir eşyaya onun resmini yapardı.

Resim yaparken yaşadığı dünyadan çıkıyor, başka bir âleme giriyor, orada çok mutlu oluyordu. Orada kötülükler, hastalıklar, ölümler, savaşlar, kırımlar, kıtlıklar yoktu. Yoksulluk yoktu. Herşey pembe bir tülün ardında parıldıyordu.

Sıtkı'nın resim yaptığını görenler bir süre izliyor ve ona gizli bir hasetle hayranlık duyuyorlardı.

Tarih kitabındaki Osmanlı sultanlarının resimlerini de yapmıştı.

Bir gün aynı sırayı paylaştığı arkadaşı "Yahu Sıtkı benim de bir resmimi yapsana" diye rica etti. Sıtkı sakin "Olur" dedi, "Ver bir resim". Çocuk çıkardı, okula girişte evraklara yapıştırılan vesikalık bir fotoğraf verdi. Sıtkı yakın arkadaş oldukları için ona bir koltuk çıktı, kâğıda değil, büyüterek kartona yaptı resmi. Arkadaşı gözlerine inanamadı, sevinçten havalara uçtu. "Banu çerçeveletip ömür boyu saklayacağım, sağol" dedi. Sıtkı sıkı sıkı tenbih etti: "Sakın başkasına gösterme".

Göstermez mi hiç.

Az zamanda Sıtkı'nın ressam olduğu yayıldı okulda ve resim yaptırmak isteyenler sıraya girdi.

Sıtkı resim eğitimi almamıştı. Bu ona Allah vergisi bir kabiliyet idi. Zaten okulda resim öğretmeni yoktu. Ancak lise birde kısa boylu, dazlak kafalı biri geldi.

Ruhi Bey.

Dünya tatlısı bir adam.

Sıtkı orta üçte iken cin gibi olan arkadaşının teklifi ile bedava resmi paralıya çevirdi. Fakirden on kuruş, parası olandan yirmi beş kuruş. Yirmi beş kuruş istedikleri itiraz ediyor, o da türlü bahaneler buluyordu. "Senin fotoğraf karanlık, bunun işi zor" falan gibi.

Ayrı bir belâ da umulmadık yerden geldi. Liseden Haydar adlı kabadayı geçinen biri, iki arkadaşıyla okul çıkışı yolunu kesti:

— Sıtkı sen misin?

— Evet.

— Sevgilimin resmini yapmışsın.

— Kim o?

— Gülseren.

— Ha! Evet, bir arkadaşı getirdi, rica etti yaptım. Kendisini tanımam.
— Yanlış yapmışsın.
— Anlamadım.
— Bak koçum, arkan güçlü, ama deveden büyük fil var. Bir daha böyle işlere girme.
Sıtkı dalaşmak istemedi.
— Olur.
— Ha, şöyle. Aferin.
Haydar tesbihini sallaya sallaya gitti. Sıtkı arkasından baktı, söylendi: "Gülseren'in bu ayıdan haberi yoktur. Kendi kendine gelin güvey oluyor, gerzek" dedi. Ama kız resmi yapmanın eninde sonunda başına iş açacağını anlamıştı. Gelen teklifleri geri çevirdi.
Paraları annesine veriyordu. Kadın şaşkın. Bir akşam babasıyla beraber bunu sorguya çektiler: "Nerden geliyor bu paralar?
Sıtkı gülümsedi, gitti çantasından iki fotoğraf, iki de resim getirdi: "İşte bunlardan"
— Bunları sen mi yapıyorsun?
— Evet.
— Parayla mı?
— Evet.
Baba hiç üstelemedi: "Oğlum adam olmuş da eve para getiriyor" diye sevindi, onur duydu.
— Uzatma kadın, oğlumuz ressam olmuş haberimiz yok.
— Şaştım kaldım, ne desem bilmem ki?

Lise birde çocuklar ikiye ayrılıyorlardı. Resmi seçenler, müziği seçenler.
Resmi seçenler azdı. Müzik sınıfı eğlenceli oluyordu; şarkılar, türküler falan.
Ruhi Bey öğrencilerinin az olmasına sevindi. Böylece her biri ile ayrı ayrı ilgilenebilecekti.
İlk günlerde resmin ne olduğundan, tarihinden, ünlü ressamlardan ve nihayet Türk resminden bahsetti.
Sonra bu teorik bilgilerle beraber öğrencilere resim yaptırmaya başladı. Resim kâğıdı, dosya ve karakalem. Ha, bir de iyi silgi. Malzeme bu kadar.
İlk ders öğretmen kürsüsünün üzerine bir sandalye koydu, sandalyenin üzerine de bir sürahi.
Kendisi gidip pencerenin önünde durdu. Uzun süre dışarıyı seyretti. Sonbahar yaprakları sarı, turuncu çizgiler çizerek ağır ağır düşüyordu. "Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden" dedi içinden. Tuhaf. Ağırlık bir hız olarak değil, bir külçe olarak takılıp kalmıştı ona. Hafifin karşıtı. Yüreğinde bir sevda yarası bir de ideolojik çöküntü ile kendini taşraya atmıştı. Belki taşranın sadeliği, sessizliği, temizliği onu iyileştirecek.
Kimbilir.
Döndü çocukların yanına gitti.

Sıtkı'nın resmine bakınca heyecanlandı. "Aman Allah'ım, bu da ne?" Akademi talebesinde bile bu olgunlukta resim az bulunur. Çocuğun kulağına eğildi. "Sen resim tahsili aldın mı canım". Sıtkı: "Hayır hocam, ama ilkokuldan beri her bulduğum kâğıda resim yaparım". "Anladım, devam et, çok iyi".

İşte sana bir cevher.

İşlenmemiş bir pırlanta.

Onu yont yont, ülke dünya çapında bir sanatçı kazansın. Bu sözler kulağa hoş geliyor. Bu ülkede bu mümkün mü? Kendi hocası da ona öyle demişti.

— Aman Allah'ım karşımda bir Van Gogh görüyorum. İlerde seni omuzlarda taşıyacaklar.

Omuzlarda taşımak yerine içeri tıktılar. Bir daha resim yapmasın diye parmaklarını kırdılar.

Kırılmış parmaklar iyileşti, ama resim meleği uçup gitti. Bir daha da geri dönmedi. Onu alkol ile başbaşa bıraktı. Daha ilk patırtıda sevgilisi soluğu Avrupa'daki akrabalarının yanında almıştı.

Kendisi az biraz dirense de zengin ailesi onu zorla göndermişti.

Ruhi gençliğin tüm heyecanı, partinin çelik disiplini ile fırtınayı kucaklamak gerektiğini söylüyordu.

Fırtınayı kucaklamak pahalıya mal oldu.

Bir daha haberleşemediler.

Ruhi dışarı çıkınca onu kimse kucaklamadı. Ailesi bile surat asıyordu. "Biz çocuğumuzu okusun, adam olsun, eve ekmek getirsin diye mektebe verdik; devlet düşmanı olsun, içerlerde sürünsün diye değil" diyorlardı.

Haklılar.

Fukara bir aile.
Tek umutlan Ruhi.
O da yenilmişti işte.
Veyl mağluplara.
Neyse ki devlet memuru olmasını engelleyecek bir suçu yoktu. Sadece yasak resimler yapmıştı. Çıkınca yarım kalan öğrenimini tamamladı. Öğretmen olarak atanınca maaşının az bir kısmını kendine ayırıyor, geri kalanım eve gönderiyordu.
İşte size para. İstediğiniz bu değil miydi?
Hop, hop, Ruhi Bey. Parayı o kadar küçümseme.
Ne yapayım, elimde değil, biz böyle yetiştik, ideolojik.

Kimseyle samimi olamadı. Zaten ona cüzzamlı gibi davranıyorlar, yanına yaklaşmıyorlardı.
Aman iyi. Aman yaklaşmasınlar.
Kimseyi dinlemeye takati yoktu.
Parklarda geziniyor, dere kenarına iniyor, orada bir süre dinlenip biraz okuyor, sonra ver elini meyhane.
Yalnız içiyordu.
Sessiz.
Bir zaman sonra Sıtkı'nın yanına bir kabiliyetli çocuk daha eklendi. Nurettin. Dersler bitip okul boşalınca Ruhi bu iki çocuğa atelyede özel kurs vermeye başladı. Çocuklar kısa zamanda bayağı resim yapmaya başladılar. Kara kalem, sulu boya, yağlı boya.
Samimiyet ilerleyince Ruhi bu iki fakir çocuğu yemeğe götürmeye başladı. Tabi burası küçük yer. Görüldü, haklarında dedikodu yapılmaya başlandı. İş okul müdürüne intikal etti. Ruhi:

— Bu iki çocuk çok kabiliyetli, ilgilenirsem ilerde çok iyi ressam olurlar, diyordu.
Okul müdürünün bu laflara karnı toktu.
— Burası küçük yer Ruhi Bey, dedikodu oluyor. Lütfen bu işi bitirin, dedi. Kesti, attı.
Ruhi fazla tartışmanın bir işe yaramayacağını biliyordu. "Olur" dedi. Zaten Nurettin'in ailesi oğlanı ikaz etmişti. Ancak Sıtkı işi bırakmadı.
Gece Ruhi'nin evine gitmeye başladı. Ruhi'nin canına minnet. Sıtkı resim yaparken o ufak ufak demleniyor, bir yandan da konuşuyordu.
— Sosyalistler kaybetti. Niçin? Çünkü önce ufak tefek sonra düpedüz diktatörlüğe kaydılar. İnsanlığı kurtaracak ideolojiyi katlettiler. Hitler ile Stalin'in ne farkı var?
Sıtkı:
— Bilmiyorum hocam.
— Anlatacağım. Uğrunda ömrümüzü harcadığımız, hapislerde yattığımız, binlerce insanın ölüme koştuğu bir hareket, bir ideoloji böyle mi çökecekti?
— Bu bir serap olmasın hocam?
Ruhi sinirleniyor.
—Hayırrr... Bunca ilim adamı, sanatçı, siyasetçi yanılmış olamaz. Dediğim gibi muhalifleri temizlediler. Oysa biz kokmuş kapitalizmin aldatmaya dayalı sahte demokrasisinden öte, gerçek demokrasiyi, insan haklarını, özgürlüğü getirecektik.
— Hocam şu ağacın gölgesini koyu yeşil mi yapsam, laciverte mi koysam?
Ruhi iyice kafayı bulmuştu.
— Bir de dönekler var tabi.
Sıtkı, gitme vakti geldi, dedi içinden, ceketini giydi.

— Ne o, gidiyor musun?
— Geç oldu.
Ruhi sandalyeden kalkmaya yeltendi, sendeledi, az daha düşüyordu.
— Yahu daha yeni başlamıştık.
Sıtkı çıkarken.
— Devam ederiz hocam.
— Edelim edelim.
Sıtkı gitti, Ruhi odasına döndü. Resme şöyle bir baktı. "Bu oğlan cevher, cevher. Ama bu ülkede ne cevherler var. İşte ben. Ben neyim? Harcanmış kabiliyet".

Gerçekten bu ülkenin en önemli zenginliği insan unsurudur. Bunu iyi değerlendirmek lazım.
Ne yazık ki tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de en iyi okullarda zengin çocukları okuyor. Sonra Avrupa'ya gidiyor, tahsiline devam ediyor.
Fakir çocuklarının ilk hedefi kısa yoldan bir mektep bitirip işe girmek ailesinin geçimine yardımcı olmak. Bunlar arasında ne cevherler var. Ama gelir farkı bunun doğurduğu adaletsizlik çocukların harcanıp gitmesine sebep oluyor.
Dramatik bir durum.
Bunun önüne nasıl geçilir?
Gelir farkını azaltmak. Ülkenin her yanına iyi okullar açmak.
Hadi canım sen de.
Bu çareleri kahvede okey oynayanlar da söyler. Başka lafın var mı?
Yok, benden bu kadar. Gerisini bizi idare edenler düşünsün.
Düşünsün tamam, ama şunu unutma; memlekette ne fikir var ne de fikir adamı.

Bir gün Ruhi'yi götürdüler. Niçin, nereye, nasıl? Bir türlü öğrenilemedi.

Bu gidiş Sıtkı için tam bir yıkım olmuştu. Onu destekleyen, yetiştiren, resmi öğreten, icabında karnını doyuran adamı kaybetmişti.

Dünyada hemen bütün büyük sanatçıların arkasında bir koruyucu vardır.

Sıtkı cascavlak ortada kaldı.

O sırada kopya resimler yapıyordu. Batılı ünlü ressamların ünlü resimlerinin kopyaları. Ama iyi mi oluyor, kötü mü? işte buna karar vermek zor.

Sıtkı kendi göbeğini kendi kesti.

Az zaman içinde görevliler gelip Ruhi'nin eşyalarını götürdüler; resimler, boyalar, fırçalar tüm resim malzemesi Sıtkı'ya kaldı.

Daha sonra ev sahibi başkasına kiraladı.

Bir gün Sıtkı okul dönüşü apartıman girişindeki merdivenlere oturmuş, karşıdaki sokağın resmini yapıyor.

Kara kalem.

Sekiz numaradaki Behçet Bey geçerken gördü. Meraklı.

Yavaşça yaklaştı resme baktı.

Vay be!

Güzel resim.

— Sıtkı ne güzel resim bu.
Sıtkı sanki uykudan uyanmış gibi.
— Öyle mi, teşekkür ederim.
— Sen resim eğitimi aldın mı?
— Yarım yamalak.
— Yandaki villanın sahibi Hidayet Bey resim hayranıdır. Kendisi de yapıyor. Seni onunla tanıştırayım. Bu kabiliyetini ilerlet. Yoksa harcanıp gidersin.
Sıtkı önüne bakıyor. Kızardı.
— İlginize teşekkür ederim efendim.
— Yarın okul çıkışı burada buluşalım.
— Olur efendim.
Sıtkı o geceyi uykusuz geçirdi.
Tüm büyük ressamların hayatları, zihninde bir bir beliriyordu. Sıtkı da onlar gibi olabilirdi.
İşte talihin kapısı açıldı. Acaba bu Hidayet Bey nasıl biri? Ruhi Hoca gibi samimi mi? Yoksa kendini beğenmiş bir şımarık zengin mi? Valla Sıtkı'ya yukardan bakmaya kalkar, onu adam yerine koymaz ise orada bir dakika durmaz, çeker giderdi.
Biz burjuvanın ne olduğunu öğrendik Ruhi Hoca'dan, emekçiyiz biz.
Kutsal emek. Gözünün yağını yiyeyim. Kararlaştırıldığı gibi Behçet Bey ile Sıtkı okul çıkışı merdiven önünde buluştular. Behçet Bey randevu almıştı. Zaten villa bir duvar ötede idi. Bahçeye girdiklerinde Hidayet Bey gülleri buduyordu.
Saçlarına ak düşmüş, güleç yüzlü, atletik bir adamdı. Sıtkı'nın içi ısındı.
— Hoş geldiniz efendim, yukarı çıkalım.
Çıktılar. Hidayet Bey üzerini değiştirip geldi.

— Bir kahve içer miyiz?
— Olur, denildi.
Oturdular.
Sıtkı böyle bir evi ancak resimlerde görmüştü, etrafa bakıyordu.
— Demek genç ressam bu. Adınız?
— Sıtkı efendim.
Behçet araya giriyor:
— Bizim kapıcının oğlu efendim. Lise ikide. Allah vergisi bir resim kabiliyeti var.
Hidayet Bey piposunu çıkarmış, ağır ağır dolduruyor.
— Bakalım göreceğiz.
Kahveler geldi, içildi, Hidayet Bey koca salonun en dip köşesini işaret etti:
— Bak Sıtkı, orası benim atölye, ben de resim yaparım. Tabii bir amatör olarak. Şimdi sen git oraya, boya fırça herşey var. Yarım kalmış bir de resim. Bir ağaç ve ağaca bağlı bir araba beygiri, onu tamamla.
Sıtkı saf saf sordu:
— Ağacı mı, beygiri mi?
Hidayet Bey tebessüm etti.
— Hangisini istersen.
Sıtkı çekine çekine köşeye doğru gitti, giderken ceketini çıkardı.
O giderken sanki az önce hiç resim konuşulmamış gibi Hidayet Bey aniden sordu:
— Dolar ne olur Beyefendi?
Behçet Bey bir uzman kişi gibi:
— Bana kalırsa düşecek, ama uzmanlar yükseleceğini söylüyor.

— Eee! Ne anladık bundan?
— Efendim dolar bu ne olacağını kestirmek zor.
— Peki faiz?
— O da ona benzer.
Sıkılmıştı Hidayet Bey, piposunu ateşledi:
— Bu çocuğun geçimi nasıl?
— Eh! Ne olacak kapıcı çocuğu.
— İşe yararsa ben hâmiliğini üstlenebilirim.
— Harika olur.
Hidayet Bey bir zaman konuşmadı. Sonra sabredemeyip Sıtkı'nın yanına gitti. Sıtkı ağacı bitirmiş, arabaya geçmişti. Gerçek bir ressam kumaşı vardı çocukta. Ağaç dalları ince kahverengi, yapraklar yeşil ve yer yer gri, gölgeler mor ve lacivert, bir ıhlamur ağacının tüm haşmeti. Sadece bu ağaç bu çocuğa yatırım yapmaya değer.
Hidayet Bey resimle uğraşıyor ama o nihayet bir iş adamı. Kâr var mı kâr? Ona bakar.
Hidayet Bey kâr kokusu almıştı, Sıtkı'ya teklifte bulundu.
— Bak evladım. Ben resimden de ressamdan da anlarım. Sende ressam kumaşı var.
— Teşekkür ederim efendim.
— Burası senin evindir. Gir-çık-çalış-ye-iç-otur-kalk-uyu-uyan serbest.
Yeter ki çalış resim yap.
Haftalığını alacaksın.
— Teşekkür ederim efendim.
— Ha! Unutmayalım, yaptığın resimler benim olacak.
— Nasıl isterseniz.
— Anlaştık.
Beraber Behçet'in yanına gittiler. Hidayet Bey neşeli, Sıtkı

sıkılmış, yüzü kızarmış, terlemiş ama mutlu.
— Anlaştık Behçet Bey, siz de şahit olun, Sıtkı haftalığını alacak ama yaptığı resimler benim olacak.
Behçet:
— Oh, ne güzel. Hadi Sıtkı iyi bir iş buldun, göster kendini.
Sıtkı önüne bakıyor, cebinden mendili çıkarıp yüzünü silebilse ferahlayacak ama utanıyor. Mendil kirli olabilir.
Hidayet:
—Ben çıkıyorum. Sıtkı sen istersen çalış istersen çık.
—Şu beygiri bitireyim diyorum.
Hidayet, Behçet Bey'e Sıtkı'yı göstererek:
—Bak işte işine âşık biri. Böyle adamlarla çalışacaksın. İnsanı yarı yolda komazlar.
Hidayet Bey üst kata çıktı. Behçet:
—Sana iyi günler Sıtkı, görüşürüz.
—İyi günler.
Behçet de gitti.
Sıtkı etrafa göz gezdirdi. Antika eşyalar, duvarlarda meşhur ressamların kopyaları, bazıları orijinal.
Çalıştığı resmin başına gitti. Buna kişiliğini yansıtması gerekiyordu. Ihlamur ağacı oldukça koyu gölgeler salmıştı. Buraya iyi bir ışık düşürmek için beygiri bir al at yapacaktı.
Bu sırada hizmetçi portakal suyu ve kek getirdi. Sıtkı teşekkür etti.
İlk kez portakal suyu ile kek yiyordu.
Çok hoş. Kokusu da, tadı da.
Beygiri bitirinceye kadar çalıştı. Hidayet Bey ağacı ve beygiri resmin tam ortasına kondurmuş, ressama hareket alanı bırakmamıştı.
Alt tarafta büyük boşluk vardı. Oraya bir bostan yapmalı.

Bostanda çalışan çiftçiler. Üst taraf gökyüzü ve bulutlar olabilir.

Bu günlük yeter deyip çıktı. Bir zaman ceket omuzda sokaklarda dolaştı. Sanki bir hayal dünyasına dalmıştı.

Zengin bir adam yanıbaşında, ona iş teklif ediyor, haftalık veriyor. Hayatının işi bu. Zaten hep, sadece resim yaparak geçinmek isterdi. Bu istek ile harap olup sürünenler vardı. Resim para etmiyordu. Arkanda seni destekleyen bir kuruluş, bir vakıf, bir zengin adam falan olmalıydı.

Yahut sen böyle bir muhitin içinden gelmeliydin.

Sıtkı'nın işi tam bir piyango idi.

Akşam bu işi tüm ayrıntıları ile anlattı. Babasının suratı asılmıştı:

— Zenginlere güvenilmez, sen okulunu ihmal etme. Resimmiş. Pöh.

Anne görülen rüyaya inanıyordu, sevinç içindeydi.

— Yapar benim oğlum. Hem okulunu yapar hem resmini yapar.

Çocuğun hevesini kırma Bayram Efendi. Hafta sonu gelecek para yaraya merhem olur.

Bayram Efendi tütün sarıyordu. Umursamaz bir sesle:

— Hele gelsin bakalım.

Sıtkı o gece uyuyamadı. Ertesi günü iple çekti. Okulda ders falan dinleyemedi, tenhalarda dolaştı. Laf atan, sataşan arkadaşlarına bulaşmadı.

— Ne o lan Sıtkı âşık mı oldun?

— Bundan âşık olmaz arkadaş, olsa olsa mecnun olur, zaten fazla bir aklı yoktu, o da uçmuş.

Nihayet son ders bitti, Sıtkı villanın yolunu tuttu. Hidayet Bey demek ki uşaklara, hizmetçilere Sıtkı'yı tanıtmış, ona evin adamı gibi yakınlık gösterdiler.

Sıtkı bir heves ile resmin geri kalan kısmını tamamladı. Bostanlar arasında bir yol ve ileride eğilmiş çalışan çiftçiler, yol kenarında ateş gibi gelincikler.

Hidayet Bey ansızın göründü.

— Kolay gelsin Sıtkı.

— Hoş geldiniz efendim.

Hidayet resme baktı:

— Ooo! Döktürmüşsün be Sıtkı.

— Birşeyler yapmaya çalıştım, özellikle resmin altına.

— Haklısın yanlış yerden başlamışım. Resmin altını nasıl dolduracağım diye düşünüp duruyordum. Bostan fikri güzel. Bitti mi şimdi bu?

— Bulutlara biraz kızıllık vereyim diyorum, akşam yakın olsun. Bu resme az da olsa hüzün katıyor.

— Nasıl yani?

— Bir gün bitiyor ya.
Hidayet pek anlamadı.
—Haa! Filozof gibi adamsın be Sıtkı. Bu resim adamı Ahmet Haşim'e götürür.
—Estağfurullah. Haşim'i hiç düşünmemiştim.
— İstersen akşam yemeğe kal. Laflarız.
— Teşekkür ederim. Derslerim var.
— Aferin. Kişi önce sorumlu olduğu işi bitirmeli.
— Ee! Bundan sonra ne yapacağız?
— Bence tabiata çıkıp pastoral resimler yapalım.
Hidayet coşmuştu.
— Çıkalım be Sıtkı, tabiatın en güzel zamanı. Ama önce ajandama bakmalıyım. Bakalım zamanımız var mı?
Hidayet Bey'in zamanı yoktu. Canı sıkıldı. Şirkette bir sürü iş onu bekliyordu. "Bu sanat davası boş adam işi be! Vaktin olacak uğraşacaksın. Balık tutmak gibi bişey. Neyse..."
— Benim vaktim yok Sıtkı, şimdilik sen tek başına çıkarsın, sonra beraber yürütürüz bu işi.
Ne var ki hiçbir zaman beraber gitmedi iş. Hidayet Bey uzun zaman görünmedi, Avrupa'ya gitmiş dediler.
Hidayet gitti ama yerine başkası geldi.
Bir gün bülbül misâl şakıyan sesi ile Sevda göründü:
— Babişkoo!..
Atelyeyi salondan ayıran bir perde vardı, Sıtkı görünmüyordu. Sesi duyunca aniden terledi, eli ayağı titredi.
Sarı saçlarını at kuyruğu yapmış, tişört pantolon giymiş, ayakta spor ayakkabılar.
Gözler, en çok gözler.
Perdeyi çekti, zaten iri olan gözler bir kat daha irileşti.
— Sen de kimsin?

— Sıtkı Saka.
— Ne yapıyorsun burada?
— Resim.
Sevda dudak büktü. Bu köylü kılıklı oğlan mı resim yapıyor?
— Nerde yaptığın resim?
Sıtkı başında çalıştığı tuvali gösterdi. Ekin biçen köylüler. Yarısı yapılmış, yarısı boş.
Sevda cıvıltılı bir kahkaha attı.
— Bu olamaz kardeş, bu babamın resimlerinden biri.
Sıtkı'nın ağrına gitmişti. Ama renk vermedi.
— O zaman vaktiniz varsa oturun, on dakika beni izleyin.
Sevda bir tabureye oturdu.
— İzleyelim bakalım.
Sıtkı on dakikada tırpan sallayan güçlü, yanık yüzlü, bıyıklı bir köylü yaptı. Sevda'nın ağzı açık kalmıştı.
— Gerçekmiş be! Özür dilerim. Babamın arkadaşı olmalısınız.
— Öyle sayılır.
— Ne demek sayılır?
— Daha yeni tanıştık. Ben aşağıdaki Dağlar Apartımanı'nın kapıcısının oğluyum.
Sevda bir daha şaşırdı.
— Kapıcının oğlu. Oh tam Yeşilçam. Olamaz, kapıcının oğlu olamazsınız.
— Neden?
— Çok klişe oluyor.
— Ne yapayım yani, yalan mı söyleyeyim.
— Babamın arkadaşlarından birinin oğlu olsaydınız keşke.
Sıtkı yıkılmıştı. Sustu. Pencereden dışarı baktı.
Sevda:
— Seni kırdıysam özür dilerim.

Sıtkı bu defa Yeşilçam'ın dibini buldu. Sustu. İçinden:
"Kırıla kırıla un ufak kaldık be! Aldırma" dedi.
Sevda gitti. Sıtkı bir süre hiçbir şey düşünmeksizin ardından bakıverdi.
"Resim bir yana dursun bu işi ne yapacağız?"
Sıtkı Sevda'yı unutmak için kendini kıra bayıra vurdu. Çok güzel resimler yaptı. Bu güzellik içindeki Sevda'dan geliyordu. O da sarhoş gibi, mecnun gibi renkleri, çizgileri tuvale aktarıyordu. Bir gün evde karşılaştılar:
— Nerelerdesin Sıtkı?
— Dışarıda.
— Neden?
— Şimdi güneş çok iyi, ışıklar, tabiat. İyi işler çıkardım.
— Bir gün beraber bakalım.
— Olur, bakarız.
Sevda hoplaya, zıplaya gitti. Hidayet Bey bir kez geldi, yapılan resimlere baktı. Çok beğendi. Hepsini aldı. Sıtkı'ya dünya kadar para verdi.
Beraberce oturup bir sergi açmayı düşündüler. İkisi de "İyi olur" dedi. Ama bu sergiyi bir türlü açamadılar.

Güneşin etrafı cayır cayır yaktığı bir gündü. Sıtkı klimanın serinliğine sığınmış desen çiziyordu. Dışarıdan bir ses:
— Sevda, hadi canım geç kalıyoruz.
— Geldim hayatım, geldim.
Dayanamadı Sıtkı, cama yaklaştı, perdenin arkasından baktı. Üstü açık, kırmızı, son model bir araba ve arabaya yakışan yakışıklı bir oğlan.
Az sonra Sevda geldi, arabaya atladı. Yanak yanağa öpüştüler. Ardından kırmızı araba vız.

Hizmetçilerden biri oradan geçiyordu. Sıtkı:
— Kim bu arkadaş?
— Sercan Bey.
— Akraba mı oluyor?
— Hayır, küçük hanımın sevgilisi.
Bu kadarı kâfi. Sıtkı oğlum sen bu evden ufak ufak ikile. Kendisi gitmese bile onu evden uzaklaştıran bir hava doğdu. Sevda selâm vermiyor, hizmetçiler yüzüne bakmıyordu.
Bu havayı üfüren Sevda ile Sercan arasında geçen şu konuşma idi:
— Bu oğlan bu eve daha ne kadar gelecek?
— Bırak gelsin be Sercan, gariban işte.
— İstemiyorum arkadaş, pis köylü, kokuyor.
— Ama hakaret etme.
— Bak Sevda ben ciddiyim.
— Kıskandın mı yoksa?
— ….
— Tamam tamam yarından itibaren gelmez.
Sıtkı giderken etrafa baktı. Kırık bir kalp ile gidiyordu. Bir teselli. Hiç yapmayacağı birşey yaptı. Sehpanın üzerinde duran Sevda'nın fotoğrafını aldı. Resim malzemelerini koyduğu torbaya attı.
Bir not yazıp perdeye iğneledi:
“Burada çok güzel günler geçirdim. Hepinize teşekkürler. Sıtkı”.

Sonra o eve bir daha dönmedi. Hidayet Bey ne kadar haber gönderdi, davet ettiyse de hepsini geri çevirdi.

Üniversiteye girememişti.

Bir işi yoktu.
Sonbahar kızıla çalan sarı yapraklarını dökerken babası yine hastalandı. Kronik bir durumu vardı. Artık doktorlar da ilgilenmiyor, iki hap verip gönderiyorlardı.
Sıtkı yakındaki parka gidiyor, saatlerce suya düşen yaprakları izliyordu.
Artık resim yapmak da kalbindeki yaraya merhem olmuyordu. İstemiyordu resim falan. Ne istediğini de bilemiyordu. Sade içinde bir deli öfke.
Bir yere saldırmak ama nereye?
Evleri villaya yakın olduğu için o kırmızı arabayı sık sık görüyordu.
Sevda'nın resmini çaldığından bu yana bir kez olsun çıkarıp bakmamıştı. Orada resim malzemelerinin bulunduğu torbada duruyordu.
İşte böyle eli kolu bağlanmış, çaresiz kalmış iken onu askere çağırdılar.
Oh!..
Kurtuluş.
Seve seve gitti.
Askerlik vukuatla dolu hayatının başlangıcı olmuştu.
Bir gün tek sıra dizilirken önündeki iri yarı askerin ayağına bastı. Tertip dönüp:
— Önüne bak lan ayı, demesin mi?
Sıtkı, o ressam, o kibar, o zayıf, o munis çocuk gözlerinde kıvılcımlar, bu boğa kılıklı herifin suratına öyle bir yumruk çaktı ki, oğlan kuru ağaç gibi devrildi.
Bir süre herkes donup kaldı. Düşen asker de şaşkındı. Şaşkınlığı geçince kalkıp Sıtkı'ya saldırdı. Ama buna pişman oldu. Sıtkı bir makinalı tüfek gibi oğlanın neresine gelirse

vuruyordu. Ağzı burnu kan içinde kalmıştı. Sıtkı hâlâ hırsını alamamıştı. Arkadaşları müdahale edip bunları ayırdılar.
Tabii yüzbaşının haberi oldu. Sıtkı deli ise yüzbaşı zırdeli idi. Oğlanı bir bodruma tıkıp yoruluncaya kadar dövdü.
Gitti, dinlendi, iki çay içti sonra gelip bir posta daha dövdü. Sıtkı'yı revire kaldırdılar, bir hafta istirahat.
Bu yüzbaşı Sıtkı'nın belâlısı oldu. Öyle ki babasının öldüğünü söylediler, cenazesine gitmeye izin vermedi. Sıtkı da onu şikâyet etti. Yüzbaşıyı görevden aldılar.
Sıtkı ne kadar belâdan uzak durmak istiyorsa tüm belâlar gelip onu buluyordu. Bir koğuşun önünden geçerken iki erin zayıf, kısa boylu birini sıkıştırıp patakladıklarını görüyor; sorunca bücür olanın ötekilerin radyosunu çaldığı söyleniyor, oğlan patlayan dudağındaki kanı elinin tersi ile silerek çalmadığını, radyoyu görmediğini yemin üstüne yemin ederek söylüyor ama ötekilerin vazgeçeceği yok.
İşte böylesi durumlarda Sıtkı'nın bir Köroğlu, bir Robin Hood olması beklenir değil mi?
Hayır.
O, "Kurt adam" gibi birşey oluyor. Korkutucu, ürpertici. Boğazından hırıltılar geliyor, yüzü kızarıyor, sonunda öyle bir ses çıkarıyor ki, duyan bayılır.
Sıtkı'nın haksızlığa isyanı böyle sürüp gitti. Kurt adam olmadı ama zayıfı kollamada, zalime karşı çıkmada, merhamet ve şefkat bahsinde hep ön sırada yer aldı.

Sevgili okur!
Burada araya girmek zorunda hissettim kendimi. Ben öyle dalmış gitmişim. O günlerin İstanbulu'ndan bahsederken sizlerin uykuya dalacağınızı düşünüp bizim zavallı Sıtkı'yı

en kahraman Rıdvan haline getirmişim. Yahu içinizden biri çıkıp da; "Hop, hop! Yazar efendi sen bizi keriz mı sanıyorsun? Ne anlatsam dinlerler mi diyorsun? Yo! O kadar uzun boylu değil. Biz bu hikâyeleri çok dinledik. Az sonra müzik hocası Cüneyt Arkın köşke gelir ve gözleri görmeyen Fatma Girik'e piyano dersleri vermeye başlar. Geçti bunlar.
Artık biraz hız, biraz renk, biraz müzik, aksiyon, aksiyon".
— Tamam o zaman bir filim çekelim.
— Çekelim.
— Filim yetmez dizi olsun.
— Olsun.
Benden günah gitti, siz istediniz.

Sıtkı askerden terhis olduğu ilk gün belâya bulaşır. Hani belâ onu buluyor dedik ya!

Şehrin sokaklarında, sırtında ucuz çanta avare dolaşıp bir otel bakınırken akşam olmuş, ışıklar yanmış haberi yok.

O kadar olur.

Askerde belâ üstüne belâ gördü. Bu yüzden terhisi uzadı. Yarım aklının yarısı daha gitti. Şimdi o giden akıl yeniden toparlanıyor.

Karanlık bir sokak arasında dört kişinin bir karı-kocayı fena halde dövdüklerini gördü. Bizim Köroğlu durur mu, bir nara patlatıp aralarına girdi. Polis gelinceye kadar bir ikisinin burnunu kırdı.

Şimdi karakoldular. Komiser:

— Bu aileye saldırmışsın.

Sıtkı şaşkın:

— Yok âmirim, ben bunları kurtarmak istedim.

Kadın ağlaya ağlaya:

—Ne istedi bizden anlayamadım. Bu beyler yetişip kurtarmaya çalıştılar.

Sıtkı'daki şaşkınlık tavana vuruyor:

— Kurtarmak mı? Âmirim beni oyuna getirmek istiyorlar.

— Hadi be! Oyuncunun kıralı sensin.

Komiser elini uzatır, bir küçük poşet uyuşturucu.

— Peki bu ne, bu?
— Bilmem, anlamam.
Komiser çarpık-çurpuk güler:
— Anlarsın anlarsın, cebinden çıktı.
— Vay arkadaş dünyada ne oyunlar var be!
— Ya! Ne oyunlar. Atın bunu içeri.
Sıtkı'yı nezarete atarlar. Oturup düşünmeye başlar. "Bu herifler neden beni sattı. Herhalde başka birini kurtarmak için. Şahit de yok. Ulan şu bendeki şansa bak. Kışladan yeni çıktık, daha bir nefes alamadan doğru kafese. Ama ben de Sıtkı isem bunu onların yanma komam". Dedik ya bizimki arada sırada Köroğlu oluyor.
Sıtkı'ya esrardan epeyce bir ceza kestiler. Koğuşta belâya bulaşmamak için kendini resme ve okumaya verdi. Mahkumların ve yakınlarının resimlerini yapıyordu. Epeyce para biriktirdi. Bir yandan da buradan nasıl kurtulurum diye planlar yapıyordu. Çamaşır günü iki gardiyan para karşılığı Sıtkı'yı çamaşır sepetlerinden birine sakladılar. Öylece çıktı dışarı. (Bunu biliyoruz arkadaş. Meksikalı uyuşturucu kıralı Guzman namı diğer Bücür'ün kaçış planı)
Epeyce dolaştı.
Esrarcı kahvelerini, meyhaneleri falan.
Sonunda o karı-kocanın izini buldu.
Bir de silah.
Şu bizim Sıtkı'ya bak. Silah ha! Sayın okur size inandırıcı geliyor mu? Ama bu bir dizi, bizi kendine çekiyor ve inandırıyor. Şimdi bu Sıtkı'yı "zaman makinası"na bağlayıp geçmişe göndersek, orada gladyatör olsa inanırız yani. Televizyon büyüleyen bir âlet. Yeter ki siz işinizi iyi yapın. Sıtkı tabancayı çekip karı-kocanın evini bastı. Sağa sola iki

kurşun sıkınca bunlar korkudan altlarını ıslattılar "Ulan bu herifin gözü dönmüş bizi vuracak" diye ona bir isim verdiler.
İsmin adresi bir sergi salonu.
İçerisi tıklım tıklım.
Sıtkı salona dalıyor ve bir sürpriz ile karşılaşıyor.

Sevda.
Yanında Sevda'nın artık evli olduğu Sercan var.
Sıtkı kuduruyor, salonu dağıtıyor. Bunu tutup bodruma indiriyorlar. Bodrumda bir kıral dairesi, belli ki kumar oynanıyor. İşte size bir sürpriz daha.
Sevda'nın babası "efendi adam, o sanat tutkunu şahıs" Hidayet Bey uyuşturucu baronu çıkıyor.
Sıtkı'yı takip eden polis salonu basıyor. Çıkan çatışma sırasında Sıtkı Sevda'yı oradan çıkarıp bir arabaya atıyor.
—Baban içeride kaldı.
—Aldırma atlatır o.
—Esrar ha!
—İşimiz bu.
—Sen de takıma uymuşsun. O cıvıl cıvıl genç kız gitmiş yerine bir keş gelmiş.
—Mesleğin gereği, sıkı durmak lazım.
Yolda Sercan'a rastlıyorlar. Onu da arabaya alıyorlar. Sıtkı bir benzinlikte duruyor "Şurdan bir sigara alayım" diyor. Dönüşünde araba yok.
Sıtkı hırsından dört dönüyor. "Ulan alçak dünya, hain dünya, kötülerin dünyası, ben seni yakmaz mıyım" diye kıvranıyor.

Gel de şaşırma o efendi adam, o resim düşkünü kibar insan Hidayet Bey uyuşturucu baronu çıksın. Gel de inan.

Siz şimdi bu dizi palavralarına inandınız mı? Doğrusu beni hiç sarmadı. Bu hikâyede bir eksiklik var.

Ama ne?

Şudur: Hikâyenin dramatik yapısı yetersiz. Evet Sıtkı kullanışlı bir karakter, lâkin o villa, resim, Sevda masalları tamamen klişe.

İnanıyoruz ama etkilenmiyoruz.

Oysa bir hikâye, filim, roman iki unsura dayanır: İnandırıcılık ve etkili olmak. Bu hikâye etkili değil. Sıtkı'nın bir ızdırabı, değişik bir derdi yok. Fakir oğlan zengin kız diyebilir ki; bu konu okuyanı, seyredeni kusturacak kadar işlenmiştir.

Aslında kenarda duran bir mesele var. Lâkin maalesef yazar onun üzerine gidememiş. Nedir o?

Harcanmış kabiliyet.

Zor bir şey mi bunu anlatmak?

Evet zor. Yazar kıvranıyor, bu esaslı meselenin kıyısından köşesinden geçiyor ama merkeze gidecek yolu bulamıyor. Harcanmış kabiliyetin bir dramı var. Ama yazar yazamıyor bu dramı. Biz de hikâye içinde hikâye için ahkâm kesmeyi bırakalım.

Bakalım şu kabiliyet yoksulu yazar Sıtkı'yı nereye götürecek.

Olayı doğal hâline bırakırsak Sıtkı, baba evine gelir. Ana oğul kucaklaşırlar. Bir süre bu huzur, bu sıcaklık sürer. Arna yer aynı yer, hava aynı hava. Sadece o kırmızı araba ortalarda yok.
Sıtkı ara sıra melul-mahzun gözlerle villadan yana bakar.
Villa taş gibi sessiz ve hareketsiz.
Ulan bunlar nereye gitti?

Sıtkı bir ufak gazeteye girdi. Gazeteyi çıkaran Şükrü Bey Sıtkı'yı zaten tanıyordu. Bu gazetede Sıtkı kendisi için desenler çizdi, yazılar yazdı, sonra sıkılıp bıraktı.
Marangoz Necati, Kitapçı Hamdi, Sıtkı oradan oraya sürüklenip gitti. Hâlâ bir dostu, başını omzuna dayayıp ağlayacağı bir arkadaşı yoktu. Öyleyse batsın bu dünya.
"Ana ben gidiyorum" dedi.
Anası "Gitme oğul, beni burda yalnız koma" dediyse de Sıtkı: "Alnımıza ya tahammül ya sefer yazılmış. Bize sefer düştü" diyerek eskinin omuzunda sazı diyar diyar gezen âşıkları gibi kendini tozlu yollara vurdu.

Aradan yıllar geçti. Sıtkı yağmurlu bir gece yarısı kendini Hacı Kadir'in kahvesinden içeri girerken buldu.

CİVAN

Tütüncü Hüsnü'nün kulübesi Cicibey mahallesinde. Vaktiyle buralar şehirleşmeden önce tüm arazi bir paşanınmış. Paşa vasiyetinde burayı torununa bağışlamış. Torun ara sıra gelir şimdi sadece temelleri kalan, yanmış yıkılmış köşkte kalırmış. Sultan Süleyman'a kalmayan dünya.

Devir değişmiş, ne paşa kalmış ne Cicibey. Ama şehir büyüyüp sağdan soldan gelen nüfus ile yerleşime uygun yer kalmayınca, dereye doğru inen bu inişli çıkışlı arazi de gecekondu misâli kulübeler ile dolmuş.

Adını Cicibey koymuşlar.

Tekin bir yer değil.

Hırlısı hırsızı burada barınır.

Her gün kavga, her gün yaralama, gasp vb. Polis artık mahalleye giremiyor. Meğer ki cinayet olmasın.

Mahallenin altından bir dere geçiyor. Haliyle onun adı da Cicibey Deresi. Pis sular oraya akıp, çöpler dereye atıldığından ağır bir koku yayıyor.

Hasılı yaşanacak bir yer değil Cicibey. Ama ne yaparsın zaruretler insana istemediği şeyleri de yaptırıyor.

Misâl Sümbül Kadın.

Köyünde birini sevmiş, bunu sevdiğine vermemişler, o da

kaçmış. Lâkin kaçtığı çocuk karaktersiz, alçağın teki çıkmış. Sümbül'ü satmaya kalkışınca gözü dönen kadın buna basmış bacağı. Neyse ki herif ölmemiş Sümbül'ün peşini bırakmış. Burada Cicibey Mahallesi'nde köyden tanıdığı bir kadın varmış, gelmiş ona sığınmış. Aslında burada bir ablası var: Kör Makbule. Hamamda çalışıyor külhanda yatıp kalkıyor. Ama onunla araları iyi olmadığı için ona gidememiş.

Bunu Tütüncü Hüsnü'nün deposuna yerleştirmişler. Bir yanda sigaralar, ortada bir perde beri yanda Sümbül'ün odası. Tek göz. Tuvalet, sedir, küçük masa, komşuların verdiği eşyalar, oracıkta bir yuva kurmuş; köylüsü kadın gibi çamaşırda çalışmaya başlamış. Hakkında türlü dedikodular anlatılan, tek başına bir kadın.

Rahat bırakırlar mı?

Dört bir yandan asılmaya başlamışlar. Komşusu "Yoo! Bu böyle olmayacak, seni biriyle nikâhlayalım, başın bağlı olsun, kimse yan gözle bakmasın" demiş. Böyle bir kadını kim alır? Tornacı Yılmaz.

Sarhoş Yılmaz.

Aklı başında olduğu zaman demiri kuyumcu gibi işler, saat parçası dahi yapar, bu yüzden pahalıya çalışır. Bir iş çıkardıktan sonra ondan aldığı parayı tüketmeye çalışır, içer içer, sızar. Kimseye zararı yoktur.

Ancak yarasına dokunmayacaksın. Bilmez de dokunursan ateş olur seni kavurur.

Yılmaz'ın kimsesi yok.

Sümbül dahi öyle. Makbule'yi saymazsak. Bunları nikâhlayıp o kulübeye soktular. Yılmaz o kadar içmişti ki bütün gece horul horul uyudu. Sümbül pencereden geceye bakıyordu. Sanki geceden biri çıkıp gelerek onun kara bahtını aydınlatacak.

Geceden biri çıkıp gelmedi ama dokuz ay on gün sonra bir oğlan çocuğu geldi. Sığırcık cücüğü gibi kara bir oğlan. Daha doğduğunda sağa sola bıcır bıcır bakıyordu. İlk altı ay Sümbülün hayatında mutlu geçen ilk altı ay oldu. Yılmaz oğlanı sevmek için erkenden eve geliyor, Sümbül yemeği hazır ediyor, dumanı tüten tarhana çorbası başında birbirlerini gözleri ile severek; sonra agu, ugu diye sesler çıkarıp yerli yersiz gülen oğulları Civan'a bakarak mutlu oluyorlardı. Hani ne demişler: İki gönül bir olunca samanlık seyran olur. Altı ayın sonunda Yılmaz'ın huyu birden değişti. İçip içip gelmiyor ama bir avuç barut olarak eve dönüyordu. En ufak bir şeye sinirleniyor, ortalığı dağıtıyordu.

Sonunda bu agresif tavır Sümbül'e döndü. Yılmaz onu hırpalamaya başladı. Sümbül yine evladını bağrına basıp kara bahtına ağlamaya başlamıştı. Ne yapabilirdi ki?

Fabrikada çalışan bir arkadaşı bunun aklını çeldi: "Bu dert çekilmez bacım. İyi düşün. Sonunda bu sarhoş canından eder adamı" diye Sümbül'ü fişteklemeye başladı. Sümbül'ün de aklı karışmıştı. Evet Yılmaz'ın durumu her geçen gün kötüye gidiyordu. İçki bir yana kumara alışmış, kaybettiği günler bir karabasana dönüşmüştü.

Sümbül'ün aklını çelen kadın bastırıyordu:

— Serviste çalışıyor Eşref, seni görmüş vurulmuş. Aman Hatçe abla aramızı yap, diye yalvarıyor.

— Ben de görsem şu adamı bir.

Hatçe buluşmalarını sağladı. "Seni alıp doğru Almanya'ya götüreceğim. Burada kalırsak bu sarhoş bizi rahat koymaz" diyordu. Haklı.

Sümbül de Eşrefi beğenmişti.

Yakışıklı adam.

Birkaç kez buluştular. Peki Civan ne olacak? Eşref "Yanımızda götüremeyiz, sonradan aldıralım" diyordu. O zamana kadar çocuğa Kör Makbule bakardı garanti.

Gönlünüz bir kere bir işe yatarsa, o işin olmazını göremezsiniz. Sümbül o kadar bunalmıştı ki, çocuğunu bırakıp yeni tanıdığı bir adamla Almanya'ya kaçmayı içine sindiriyordu.

Ve olan oldu.

Sümbül bir gün ortadan yok oldu. Yılmaz yine barut gibi eve dönmüş ama karısını bulamamıştı. "Ulan bu aşağılık karı nereye kayboldu" diye komşuları, sokakları, tüm Cicibey Mahallesi'nin altını üstüne getirdi.

Yok, yok.

Yılmaz tam delirmek üzereyken polis haberi verdi: Son olarak Otogar'da görülmüş, yanında bir erkek varmış.

Arkadaşlarından biri "Yılmaz sen fabrikaya bir sor bakalım" dedi. Yılmaz sorup soruşturdu, o erkeğin Eşref olduğu anlaşıldı. Birlikte İstanbul'a gidip oradan Almanya'ya uçmuşlardı.

Sakinleşmişti Yılmaz.

Bir katilin donuk bakışları yapışmıştı gözlerine.

Civan'ı komşulara bırakıp birkaç gün evden çıkmadı.

Çıktığında kararını vermişti: "Ulan fare deliğine girseniz sizi bulup delik deşik edeceğim. Etmez isem yuh ervahıma."

Yüreğindeki intikam duygusunu büyüte büyüte Almanya uçağına bindi.

Almanya'da neler oldu bunu bilmiyoruz. Bizi de ilgilendirmiyor. Biz dönelim Civan Bebek'e. Hem anadan hem babadan yetim kalan çocuğu beklenildiği gibi Kör Makbule almıştı. Hamam külhanında kadına can yoldaşı oldu Civan. Makbule kendi çocuğu gibi büyüttü Civan'ı.

Civan hamamın bahçesinde düşe kalka yürümeye başladığı ilk günlerden itibaren yalın ayak başı kabak dolaştı.
Kedi ile köpek ile tavuklarla toz toprak arasında koştu durdu. Bazan onlarla beraber çanağa atılmış yemek arlıklarından yedi; bazan soğuk bir günde duvar dibinde bir köpeğe sarılarak uyudu.
Çer-çöp arasında büyüdüğü için galiba mikroplar bu çocuğa güç yetiremiyordu.
Beş altı yaşlarında bahçeden çıktı. Ormanda büyümüş bir yaban hayvanı gibi öteki çocukların arasına daldı. Önüne geleni dövüyor, ellerindeki ekmeği, çöreği, şekeri alıyordu. Hamam civarındaki evlerin sakinleri bu orman çocuğundan yaka silkiyordu.
Ne çare, yapacak birşey yok.
Sonu sonu o bir çocuk.
"Zamanla adama alışır" dediler. Ve dedikleri gibi oldu. Civan etrafını, arkadaşlarını tanıdıkça yumuşadı; şefkatli, merhametli, fedakâr bir çocuk oldu.
Diyelim kimsenin cesaret edemediği bir işi işledi; diyelim Hacı Selam Efendi'nin bahçe duvarına çıkıp eriklerinden yoldu, bunu oturup tek başına yemezdi. Dağıtırdı. Öyle ki sonunda kendisine birşey kalmazdı.
Olsun, yiğit namı ile yaşar.

Zamanla namı tüm mahalleyi sardı. Bir kere çok iyi futbol oynuyordu. Seyredenler "Yahu şu çocuğun elinden biri tutsa birinci ligde oynar valla" diyorlardı.

Diyorlardı ama bu ülkede "elinden tutulacak o kadar adam vardı ki" şans bazılarına gülüyordu, o kadar. Civan'ın payına düşen ancak ilk mektep tahsili oldu. Biri bunun ayağına bir kullanılmış ayakkabı giydirerek mektebe yazdırdı.

Civan yapılan iyiliğe karşılık mektepte uslu, sessiz, çalışkan bir çocuk oldu. Yaz tatillerinde ayağındaki kundurayı atıyor, yalın ayak başı kabak sokaklarda fırtına gibi esiyordu. Kâh gazoz satıyor, kâh simit.

Çokluk Hacı Kadir'in kahvesinde garson olarak çalışıyor.

Nihayetinde mektep bitti, Civan diplomayı aldı.

Aldı ama hayatında bir değişiklik olmadı. Yine sıkışan onu çağırıyordu.

Civan şu kömürü depoya taşıyıver.

Civan pazardan bir küfe patates aldım lütfen getiriver.

Civan aslanım üç günlük işimiz var.

Nedir abi?

Boya!

Olur.

Sonunda dönüp dolaşıp yine Hacı Kadir'in kahveye damlıyordu. Esnaftan bazı hamhalat adamlar onunla şakalaşmaya bayılıyordu. Bu şakalar insan değil hayvan işi olsa da.

Meselâ Terzi Tahsin. Nargileci. Yanına yabancı biri düşmeye görsün, hemen atılır.

— Aga şu garsonu görüyon mu?

— He! Görüyom.

— Ağzındaki cıgaranın izmaritini yere at, çıplak ayak basıp söndürsün.

— Yok deve.
— İşte öyle inanmıyorsan aha bir lira girelim iddiasına.
— Girelim ulan pilavdan dönenin kaşığı kırılsın.
Adam izmariti yere atıyor, Civan çıplak ayak ile üzerine basıp söndürüyor. Terzi Tahsin bir su aygırı gibi gülüyor. "Oh be! Bir lira daha geldi. Çalışmaya ne hacet canım. Şu oğlan izmarite bassın sen nargileni iç."
Sıtkı bu izmarit işini biliyordu. Fena halde kıl kapmıştı. Terzinin kahkahasını duyunca o yana döndü ama sahneyi kaçırmıştı.
Masadan kalktı, duvar dibinde pusuya yattı. Az sonra terzinin oltasına biri daha düştü.
Aynı sahne. Terzi yine iddiaya girmişti. Tam Civan izmarite basacak iken Sıtkı atıldı.
—Ne oluyor lan burda?
Terzi:
— Karışma Sıtkı.
—Bu çocuğa bu pisliği yapma diye kaç kere söyledim sana.
—İşine bak, işine.
Sıtkı'da firen patladı. Bir atılışta terziyi sandalyede yakaladı. Nargilenin hortumunu boynuna doladı, sıkmaya başladı. Terzi bas bas bağırıyordu. "İmdat adam öldürüyorlar". Sonra sesi gitti hırlamaya başladı. Sağdan soldan yetiştiler. Hacı Kadir de gelmişti. Terziyi Sıtkı'nın elinden aldılar.
Terzi hem gidiyor, hem arada sırada dönüp Sıtkı'yı tehdit ediyordu.
— Şikâyet edeceğim. Anam avradım olsun doğru karakola gideceğim. Yahu adam canımıza kastetti be!
Esnaf da aralarında konuşa konuşa dükkânlarına yürüdü.
— İyi oldu, birinin bu terziye dersini vermesi gerekiyordu.

— Sıtkı da Sıtkıymış ha!
— Öyle, dışardan belli olmuyor ama, kabadayı adam.
Sıtkı Civan'ı karşısına alıp nasihat etmeye başlamıştı:
— Kendini ezdirmeyeceksin. Nedir o izmarite basmak falan. Sen soytarı mısın?
— Acımıyor ama.
— Bırak şimdi.
— Rica ediyorlar.
— Ne ricası be! Eğleniyorlar.
Sıtkı'nın köşedeki masası bir "Hayat Mektebi" olmuştu. Gençler geliyordu. Sıtkı onlara "önce ahlâk" diyerek bazı hikâyeler, menkıbeler anlatıyordu.
Gençlerin çoğu Sıtkı'nın masasında duran Sevda'nın fotoğrafına takılıyor, ama hiçbiri "Bu da kim" diye soramıyordu. Hacı Kadir sormadan anlamıştı.
Daha ilk gün Sıtkı masasına yerleşirken çerçeveli fotoğrafı masanın bir köşesine koymuş, sonra uzun uzun seyretmişti. Hacı Kadir yavaşça gelmiş, fotoğrafa bakmış ve:
— Güzel kız.
demişti sadece.
Sıtkı gençlere hikâye anlatmakla yetinmiyor onlara bazı kitaplar da veriyordu. Bu yüzden emniyet onunla yakından ilgilenmeye başladı. "Hayat Mektebi" sıralarına bir memur oturdu. Sıtkı ona, o Sıtkı'ya baktı ve anlayışlı anlayışlı güldüler. Ah şu hayat mektebi.

Civan artık büyüdü, delikanlı oldu diyerek Sıtkı ile Hacı Kadir ona iki kat elbise, ayakkabı ve gömlek aldı. Oğlan giyinip kuşanınca bayağı adama döndü. Hatta beyaz dişlerini gösterip güldüğünde hayli sevimli oluyordu.

Götürüp Marangoz Mehdi'ye teslim ettiler. Bir sanat öğrensin bari dediler. Mehdi yüzünü ekşitti:
— Ben bunu daha önce de çalıştırdım. Gözü dışarda, bundan bir şey olmaz.
— Yapma be Mehdi, artık büyüdü, söz dinler.
— Elbette!
— Öyle mi evladım, uslandın mı?
Civan:
— Aynen. Sen ne dersen o.
Mehdi usta haklı çıktı. Civan atelyeye üç gün geldi, dördüncü gün toz. Beşinci gün yine geldi.
— Neredeydin evladım?
— Boyacı Murat ile balığa çıktık.
Oğlanın bir de bu yanı var. Yalan söyleyemiyor. Gerçekten balığa çıkmış.
— Ama oğlum burada iş bekliyor.
Civan bir küçük hasır sepet içindeki balıkları ustasına uzattı.
—İş bekler ama balık beklemez. Ben şimdi bunları bir güzel temizlerim.
Mehdi ne desin bu civelek çocuğa.
Zaten yüreği yumuşak. "Peki, peki. Ama bi daha olmasın" dedi, affetti.
Balıklar da nefisti yani.
Civan Sıtkı'nın Hayat Mektebi'nden öğrendiği doğrular doğrultusunda kendine bir iş edindi.
Önce mahalledeki ve komşu mahalledeki ihtiyar, yardıma muhtaç, kimsesiz, fakir kadınları, erkekleri, aileleri tesbit etti. Sonra aşçı Lütfi Efendi'ye gitti.
— Lütfi Usta artan yemekleri kediye köpeğe veriyorsun biliyorum.

— Eee!
— Bir kısmını da ben alsam, diyorum.
— Ne yapacan oğlum?
— Fakir fukaraya dağıtacam.
— Nasıl?
— Sefer tası ile, gece yarısı.
— Ulan neler geliyor aklına. Olur, hadi bakalım.
O zamanlar STK'lar, yardım kuruluşları falan yok. Ancak birbirinin yanında yamacında olanlar birbirine yardım ediyor. Civan gece yarısı Hızır gibi kapıları çalıyor, muhtaçlara yemek dağıtıyor.
Kısa zamanda efsane oldu.
İhtiyar kadınlar sürekli dua ediyorlar. "O kara oğlan var ya, o kara oğlan. Cennetlik valla."
Bu ziyafetten kurt-kuş payına düşeni alıyordu. En son çorbanın suyuna doğranan bayat ekmekleri bir taş yalakta sokak köpekleri, kediler yiyordu.
Her sabah külhandan çıkıp çarşıya doğru yürürken yokuşun başına toplanan çocuklar ardısıra bağırırdı:
— Civ, civ, Civaaan?
— Civ, civ, Civan!
Civan durur çocuklara sevgi ile bakar.
— Ne var lan!
— Hani bize şeker.
— Hani bize şeker.
— Gelin bakalım eşkıyalar.
Her birinin avucuna birer ikişer şeker bırakırdı. Bir mevsim şekercide çalışmış, patron ayrılırken bir koli şeker vermişti. O da dağıtıyordu işte.
Bu ana baba sevgisi görmemiş yetim çocuk bu kadar mer-

hameti nasıl biriktirmiş içinde?
Her doğan çocuk dünyaya tertemiz geliyor. Onu biz kirletiyoruz. Hırs ile, vahşetle, mal-mülk derdi ile. Bunun içi tertemiz. Civan Marangoz Mehdi'nin atelyesine düzgün düzenli devam ederken, her yaptığı işi tamamlayıp ustasına teslim ederken bir işi bitirmenin zevkini yaşamaya başlamıştı.
Kalfa Sabri ona çok yardımcı oluyordu. Sabri gerçi evli barklı idi ama ne de olsa o da genç. Halk Eğitim'e devam ediyordu Sabri. Bağlama çalmayı öğrenmiş, koroya girmişti. Civan'ı da götürdü bir iki kere. Civan önce sıkıldı yani. Öyle uzun süre ayakta beklemek kız-oğlan karışık çalışmak falan. Sesi güzeldi. Şef Abülcelil Hoca bir gün Sabri'ye sordu:
— Bu arkadaş kim?
— Birlikteyiz. Atelyeden.
— Güzel.
Civan'a döndü:
— Ne dersin seni de kaydedelim, aramıza katıl?
Civan kıpkırmızı oldu. Sağa sola bakındı, duyulur duyulmaz bir sesle:
— Olur, dedi.
— Seni saza mı alalım, sese mi?
— Bilmem.
— Türkü bilir misin?
— Evet.
— İyi, söyle bi tane önce, sesine bakalım.
Sonra kendi aralarında sohbete dalmış talebeleri ikaz etti.
— Arkadaşlar Civan aramıza yeni katıldı. Şimdi bir türkü okuyacak sessizce dinleyelim.
Talebeler ona baktılar, oturdular.
Salonda bir sessizlik.

Civan dağları, dereleri, ucu bucağı olmayan bozkırı düşündü. İçine sığmayan nefesini türküye yükleyip adeta patladı.

"Yine şafak söktü sunam uyanmaz
Hasret çeken gönül derde dayanmaz"

Çelil Hoca dahil talebeler çok etkilenmişti. Bu kadar temiz, pürüzsüz, yüksek perdeden bu türküyü kimse okuyamazdı. Civan türküyü yarıda bıraktı.
Ter topuğundan çıkmıştı.
Hoca dahil tüm talebe onu alkışa boğdu.
Böylece Civan Halk Eğitim Korosu'na dahil oldu, sonradan kendi kendine bağlama çalmayı da öğrendi.

Şu hamam külhanında yatıp kalkmayı kendine yediremiyor, bir ev bulup çıkacağını söylüyordu. Kör Makbule kıyameti koparıyor, onu salmak istemiyordu:
— Oğlum nedir istediğin? Yani nedir?
— Ben de bir delikanlıyım, külhanda yaşamak yakışmıyor.
— Ha, hay! Nesi varmış külhanımın? Yazın serin, kışın sıcak. Yediğin önünde yemediğin arkanda.
— Demem o değil, Allah razı olsun ama hani benim de bir evim olsa.
— Ee! Burası ev işte.
— Yok be teyze, anlamıyorsun. Külhanda yatıp kalkana külhanbeyi derler.
— O eskidenmiş.
— Sarhoş, esrarcı, meczup ne bileyim.
Makbule'nin içi acıyor. Bir can yoldaşı, bir evlat gibi bağrına bastığı Civan'dan ayrılmak zor geliyor.

— Tümden mi gidecen?
— Yok be teyze bir ayağım burda olacak. Şehri terketmiyorum ya.
Makbule uğrun uğrun ağlardı böyle anlarda. Civan ona sarılıp teskin ederdi.
— Ağlama talihsiz teyzem benim, ağlama. Ben seni terkeder miyim? İki adım ötede bir ev, çağırsan gelirim.
Makbule başını kaldırıp yaşlı gözleri ile bakar:
— Öyle mi, gelir misin?
— Gelmeyenin kaynanası çift olsun.
Gülüştüler.

Civan bu ev işini ilk Hacı Kadir'e açtı.
— Hacı abi, artık büyüdüm, elim iş tutuyor. Benim de bir evim, bir yuvam olsun istiyorum.
Hacı bu sığırcık kuşunun yetim bakışlarına dayanamadı, sarıldı.
— A, benim sığırcık kuşum, a benim biricik kuşum, büyümüş de ev sahibi olmak istiyor, ne güzel.
— Olur mu dersin?
— Elbette, ben Sıtkı ile bir görüşeyim. Sonra fotoğrafçı Mustafa'ya, doktora haber salarız, gelirler istişare ederiz. Merak etme, sen ustanı üzme, işine devam et, gerisini bize bırak.
— Allah razı olsun Hacı ağabey. Babasın valla. Fakir babası.
Hacı'nın Kahvesi eski şehir denilen yerdeydi. Burası Osmanlı'dan kalma. Yerlilerin çoğu terketmiş, yine cami yıkılsa da mihrap yerinde kalmıştı. Cicibey Mahallesi bunun altında dere kenarında idi. Eski şehrin ötesinde artık apartımanlardan oluşan bir Yenişehir kuruluyordu.
Ekip bir gece müşteriler çekildikten sonra kahvede toplandı. Kallavi fincanlarda kahve içiyorlardı. Hepsi işi müsbet karşılamıştı, ama bir göz ev olsun nerede bulacaklardı. Sonunda Sıtkı:
— Uzattık iyice, tadını kaçırdık. Yahu yine Tütüncü Hilmi'ye gideriz, deponun yarısını ver deriz.
— Yaşa Sıtkı bunu niye düşünmedik?

— Anasının evi.
— Hâlâ bıraktığı gibi duruyor.
Tütüncüye gittiler "Hay, hay" dedi. "Civan bizim de oğlumuz sayılır, ben ondan kira da istemem".
Tütüncünün bu jesti bizimkileri duygulandırdı:
— Sağol Hilmi.
— Delikanlı adamsın yani.
— Yok canım büyütmeyin, sanki han hamam bağışlıyoruz.
—Öyle deme, günümüzde kim kime karşılıksız selâm veriyor.
Sıtkı heyecandan eli ayağı titreyen Civan'a dönerek:
— Öp bakalım Hilmi amcanın elini.
Civan el öptü, teşekkür etti.
Hilmi tatlı-sert öğüt verdi:
—Ulan cigarayı yanık bırakıp, sobayı söndürmeyip dükkânı yakarsan ben de senin çıranı yakarım.
Gülüştüler. Civan:
— Merak etme Hilmi amca ben depoyu beklerim, temiz tutarım, fare falan olmaz.
Ardısıra hep beraber kulübeye gittiler. Tahta kapı gıcırtıyla açıldı. Bir perde ile sigara ve tütünlerden ayrılan anası Sümbül'ün yuvası.
Perdeyi sıyırdı Civan, her yanı toz, örümcek sarmış.
Her şey bırakıldığı gibi duruyor.
Civan memnun dönüp ötekilere gülümsüyor:
— Ben burasını siler süpürür, çiçek gibi yaparım.
—Yap tabi. Bir de kireç badanası, mikroplar böcekler ölsün.
Sıtkı ile doktor eşyaları saydılar. Yatak var, ocak var, soba var tamam. Sadece zemin. Zemin topraktı.
Doktor:
— Bir hasır alalım, bir de üstüne bitpazarından halı.

Büyükler gidince Civan yüzünü görmediği anası ile başbaşa kaldı. Bir zaman dalgın gözlerini etrafta dolaştırdı. Sonra gayrete gelip yatağı yorganı dışarı çıkardı. Sopayla vura vura tozunu aldı. Bu geceyi geçirdikten sonra Makbule ile gelip evde ne varsa yıkamayı düşünüyordu.

O gün öğle üzeri atelyeye gitti. Durumu Mehdi Usta'ya söyledi, izin aldı. Akşama kadar teyzesi ile odanın ilk temizliğini yaptı, etrafı tozdan topraktan kurtardı. Makbule çarşafları, havluları vb. alıp yıkamak üzere hamama götürdü.

Akşam üzeri bir küçük çocuk gelip Civan'ı çağırdı. Hacı Kadir yemeğe bekliyormuş.

Kapıyı kilitleyip kahveye gitti. Ekip masa başında. Masada dumanı tüten menemen ve karpuz.

Fotoğrafçı Mustafa:

—Yoruldun be Civan, gel otur.

Civan lavaboya gitti, ellerini yıkayıp döndü:

—Yok be Mustafa abi. Havalarda uçuyorum. O odayı pırıl pırıl yapacağım, hele şu gece bir geçsin.

Sıtkı:

—Yumulun, soğuyacak, deyip menemene girişti.

Ötekiler peşinden.

Civan yorgun argın yatağa uzandığında bir süre uyuyamadı. Gecenin seslerini dinledi, uzaklarda bir köpek havlıyor, ağırdan yağan yağmur damlaları saçaklardan pıt pıt ederek düşüyordu. Tavana baktı.

Sokak lambasının ışığı altında tavanda haritalar, hikâyeler, sinemalar.

O gün anasının çeyiz sandığını açmış, en üstte babası ile beraber çekilmiş resmini görmüştü. Güzel kadın.

Uzun süre resme baktı. Sandıktan sabun ve tarçın kokusu geliyordu. Kapağını kapadı.

Şimdi tavanda bu güzel kadının ayrı düştüğü oğlu ile ilgili bir filim oynuyordu. Filimde bahçeli bir ev vardı, güzel bir ev, çayırda çiçekler. Ana, baba ve Beklan balkonda kahvaltı yapıyorlar. Kahvaltı masası bir tablo gibi. Kamera ona yaklaşıyor. Civan önce sucuklu yumurtayı görüyor. Sonra peynir çeşitleri, sonra reçel çeşitleri, bal. Ardından kızarmış ekmek, yeşillik Anası ufak lokmalarla oğlunu besliyor. Kahvaltı bitiyor.

Oğlan sırt çantasını sırtına alırken anası onu iki yanağından öpüyor. Oğlan bi koşu kapıda bekleyen arkadaşlarına doğru gidiyor. Git bakalım Beklan. Servis aracı Hacı Kadir'in kahvesi önünden geçerken elinde sokak süpürgesi kahvenin önünü süpüren Civan'ı göreceksin. Yalın ayaklı Civan. Kaç yıldır yalınayak ki tabanı nasır bağlamış. Müşterilerin attığı yanan izmaritlere basıp söndürüyor, onları güldürüyor. Ressam Sıtkı çok kızıyor buna; "Ulan sen soytarı mısın?" diyor. Müşteriler ondan çekiniyor. Bir zaman terkediyorlar Civan'a takılmayı. Sonra yine... Alışmış kudurmuştan beterdir.

Tavanda hamam külhanı ile ilgili bir filim başlayınca Civan yorganı başına çekiyor.

Yorgun ya, hemen uyudu.

Sonraki günler odayı gerçekten pırıl pırıl etti. Eşyalar yerine yerleşti. Pencerenin önüne bir sedir konuldu. Yer yatağı ile yorgan ve battaniye anasının yatağı üzerine yerleştirildi. Üzeri-ne kanaviçe desenli bir örtü. Anasından kalma eski halı yere serildi. Bitpazarı esnafından biri bunu çocuğa hayrına vermiş. Bir sedir de kapı önüne. Çatının o kısmında taraça var. Bu sebeple sedir yağmur almıyor. Yaz geceleri Civan arkadaşı

ile üzerine şilte atılmış, ot yastıkları duvara dayalı bu sedire çöker, çay eşliğinde uzun bir muhabbet başlar.

Yıldızlar bu efsunlu taşra gecesinde karşı dağların zirvesine inmiştir. İshak kuşu dertli dertli öter.

O gece Civan'ın misafiri Korsan'dır. Asıl adı Bahattin ama Korsan diyorlar. Sarhoş babası daha küçük iken bir tokat atıp gözünü kaydırmış. O yıllarda Korsan filimleri oynuyor. Çocuklar bu filimlere bayılıyor. Bahattin'e kimse kim bir arkadaşı bu lakabı takmış.

Korsan gazoz satıyor. Topladığı parayı sarhoş babasına veriyor. Anası temizliğe gidiyor. Yine de yaranamıyorlar bu manyağa. O gün dayak atmakla yetinmemiş "Sittir git, bi daha gelme" diye Korsan'ı evden atmış. Korsan'ın gideceği bir yer yok. Civan'a sığınmış. Civan:

— Senin şimdi karnın açtır.

— Yalan yok Civan, evet.

— Sobanın üzerindeki tavada menemen var, çok yapmışım yiyemedim, yarısı kaldı.

— Oh, ne güzel. Ekmek?

— O da var.

Korsan menemenle ekmeğe girişti, kıtlıktan çıkmış gibi yemeğe başladı. O sırada Civan kendi kendine konuşuyordu:

—Bu âlemde güçlü olacan aga. Yoksa ezerler seni. Ezmeseler bile soytarı yerine koyup oynatırlar. Bir dilim ekmeğe boyun bükersin. Benim de anam babam olsaydı... Ben de el çocukları gibi mektep bitirip memur olsaydım gör o zaman. Hadi memurluğu geçtim bir atelye açsaydım gör o zaman.

Ama aha şuraya yazıyorum. Aradan askerliği çıkarayım atelye açılacak. Civan sözü sana.

Son cümlesinde bitirdiği menemenin tavasını ekmekle silen

Korsan'a eliyle dokunmuştu.
Korsan:
— Ne var?
— Atelye diyorum, atelye.
—Ha, evet! Yahu Civan sağol menemen çok iyi geldi. Geldi de.
—Ee!..
— Ben bu gece nerede kalacağım?
— Lafa bak burada elbet.
— Olur mu dersin?
Civan onun sırtına bir şaplak attı.
—Ulan biz kardeşiz be!
Korsan'ın gözleri yaşardı:
— Ben yatakta sen sedirde yatarsın. Hadi şimdi geç oldu.
Korsan içeri girince bayağı şaşırdı.
—Vay be! Ulan burası saray olmuş saray.
Civan ona yastık ile battaniye verdi. Ellerini beline koyup etrafa baktı:
—Burası ne ki? Bir kulübe. Oğlum Korsan ilerde iyi iş çıkaracağız iyi.
Korsan korktu:
— Ne yani hırsızlık falan mı?
— Tövbe de.
— Peki ne?
— Şimdilik ben de bilmiyorum, ama bulacağım.
Korsan sedire yerleşirken:
— Buluruz koçum, buluruz. Arayan Mevlâsını da, belâsını da bulurmuş.
Civan da yatağa girdi.
— Umudu kaybetmeyeceksin arkadaş. Kaybettin işin bitti.

Kamış kesme mevsimi gelmişti. Şehrin alt yanında akan derenin geniş yatağı kamışlıktı. Eskiden evlerin damları dahil pek çok yerde kullanılırmış bu kamış. Hâlâ mevsiminde bunu kesen ve satan esnaf var.

Civan onlardan birine çalışıyor.

Kese kese bir açıklığa geldi.

Sepetçiler çadırı kurmuş. Yahu arkadaş bunlarda da bir çocuk var bir çocuk; her birinde sekiz on tane. Tabi obanın erkeği en az iki evli olursa böyle olur.

Sofra kurulmuş, küçük büyük bulgur pilavına girişmişler.

Yarımda ayran.

Civan'ı buyur ettiler.

Oğlanın canına minnet. Zaten acıkmış. Bir tahta kaşık bulup o da girişti.

— Hayırdır delikanlı?

— Kamışa geldik işte.

— Eh, zamanıdır. Kime çalışıyorsun?

— Halil ağaya.

— Yahu bizim Sefil Halil ne zaman ağa oldu?

— Eh, parayı veren ağadır.

Civan bir an başını bulgur tenceresinden kaldırıp baktı.

Bir çift iri elâ göz.

O da ona bakıyordu.

İlk görüşte aşk budur.
Ama her zaman arada bir karaçalı bulunur. Kızın ağabeyi bu bakışları farketti, fena gerildi.
Civan yemeği bitirmeden kalktı.
— Yeseydin be oğlum.
— Allah, bereketini artırsın.
— Afiyet olsun.
— Kalın sağlıcakla.
Civan kamışlığa dalıp kayboldu.
Ertesi gün erkenden geldi, kamış biçmeye durdu. Az sonra bir hışırtı, kulak kabarttı. Biri geliyor, anladınız değil mi, sepetçilerin kızı.
— Selâm sana dünya güzeli.
— Hoşt, geri dur.
— Emriniz olur. İsminizi bağışlayın.
— Nedenmiş o?
— Koynuma alıp yatayım.
— Oğlan oğlan. Aklını başına al, tez uzaklaş, ağabeyim görürse çıranı yakar.
— Yaksın be güzelim. Zaten sen beni yaktın, kül ettin.
Gerçekten de ağabey gecikmeyip sökün etti.
— Hop, hop. N'oluyor burda?
— Yolumu kesti ağabey.
Ağabey bıçağı çekip yaklaştı.
— Ne iş! Doğru mu lan?
— Yok efendim yok. Rastladım sadece.
— İyi. Ben de inandım yani. Bak delikanlı, bir daha rastlarsam sana doğrarım. Bizde âdet böyle.
Civan bir on gün ustasından izin almıştı. Bu süre içinde kamış kesecek, kışlık odun kömür alacaktı.

Odun kömür bahane. Kızın hayali gece gündüz gözünün önünde idi. Daha ismini bile bilmiyordu.

Bir gece o kadar darlandı ki, soluğu kamışlıkta aldı. Çadıra yaklaştı. Çocuklar yatmış, Kadınlar bulaşık yıkıyor.

O sırada köpeklerden biri Civan'ın kokusunu aldı ve havlayarak ona doğru koştu.

Patırtıya uyandı herkes.

Ağabey elinde bıçak iki adımda ulaştı Civan'a:

— Vaay! Bizim oğlan yine burda. Ulan ben sana buralarda gözükme demedim mi?

Civan'ı ensesinden tutup meydana getirdi. Meydanda bir ateş yanıyor, görenin suratını alev alıyor. Kız çırpınan kalbini iki eliyle tutmuş büyüyen gözleri ile bakıyor. "Allah'ım şu oğlana acı".

— Baba ne yapayım bunu ben?

Baba yasemin ağızlıkla sigarasını içiyor. Mindere oturmuş, sırtını ot yastığa dayamış.

— Bilmem, keyfin bilir.

Herif Civan'ı şöyle bir kavrayıp bıçağı boş böğrüne saplamak istedi.

Civan bu.

Kaç kavgaya girip çıkmış.

Adama bir Maraş çangalı taktı, bir de tekme, herif yüzüstü gitti, bıçak elinden uçtu, kimbilir nereye düştü. Kız elleri ile yüzünü kapamıştı. Ağır ağır açtı, baktı Civan ayakta, nefesini boşalttı: "Ohh!.. Çok şükür". Adam ağzı köpürmüş bir boğa gibi saldırdı Civan'a; Civan buna bir uçan tekme attı; geri geri giden ağabey ayağı taşa takılınca sırtüstü düştü ve galiba bayıldı. Kızın babası bir kahkaha attı.

—Ha, ho, hay! Helal be delikanlı sana. Gel otur gel. Destegül çay koy aslanıma.

Kız kızarmış bir bakış fırlattı Civan'a, oğlan eridi.
Çayı getirdi, verirken yine baktı. Yahu arkadaş, bakışlarla konuşmak böyle mi olurmuş!
— Ne yaparsın, işin gücün var mı?
— Marangozum. Anam yok babam yok, bekârım.
Kızın dayanası kalmamıştı, çöpsüz üzüm. Ama bakalım bir sepetçi kızını alırlar mı? Bunun amcası var dayısı var.
— Evin var mı?
— Nerdee!
— Paran var mı?
— Nerdee!
— Hısım akraba?
— Nerdee! İbibullah, sivri külah.
Kızın ağabeyi ensesini ovuşturarak geldi, çadırın kenarına çöktü. Kendi kendine söylendi.
— Ayağım takıldı, takılmasaydı.
Baba ha bire soruyordu.
—Yahu adamın paralı bir dayısı, İstanbul'a taşınmış zengin bir halası olmaz mı?
— Yok işte.
— Bu kadar yokluk bize yaramaz.
— Sen önümü kesme baba. Ben ne yapar, eder...
Baba birden ayağa kalktı, Civan'ın sözünü kesti, tabancayı çekti.
— Hadi ulan cıbıl. Yıkıl karşımdan.
Civan kös kös kalktı. Kızdan yana bir baktı.
Gidiş o gidiş.
İlk aşkını kamışlığa gömdü. Ara sıra gidip ziyaret ediyor.
Irmağa doğru bağlama çalıp türküler söylüyor.
Vakti gelince Civan'ı askere çağırdılar. Gitti, paşa paşa askerliği yaptı geldi. Epeyce kilo almıştı. Şansı yaver gitmiş

Orduevi'nin Halk Müziği Korosu'nda hem bağlama çalmış, hem türkü söylemiş.

Ee, şimdi Civan'ı başgöz etmenin zamanı geldi mi dersiniz?
Geldi, geldi.
Geldi de elde yok, avuçta yok, ne yapacağız?
Sabredeceğiz, görelim Mevlâ neyler.
Sabırla geçti birkaç sene.

Arlık Civan'a kız yakıştırmaya başladılar. Filanın kızı, falanın kızı diye. Onunsa gözünde Destegül'ün hayalinden başka birşey yoktu.
Yahu insan severse böyle mi sever?
Neticedeki Hayat Mektebi'nde toplandı. Hacı Kadir sözü açtı:
— Ee! Söyle bakalım Civan efendi, bu evlilik işi ne olacak?
Civan utandı, önüne baktı:
— Sen bilirsin usta.
— Ulan ben nerden bileyim, sen evleneceksin.
Sıtkı lafa girdi.
— Evlilik, hele şimdinin evliliği sözle olmuyor, para lazım para.
Doktor:
— Ee! Buluruz canım.
Fotoğrafçı Mustafa oturduğu sandalyede yan dönüp ceketin iç cebinden yassı konyak şişesini çıkararak bir fırt çekti. Yumruğunu masaya vurdu, o sevimli Trakya şivesi ile:
— Buluruz be ya! Olmazsa benim dededen kalma çiftliğin bir köşesini satarız. Nasılsa ucu bucağı gözükmüyor.
— Foto coştun yine.
— Civanıma canım feda.

Civan'ın evlilik işi bir zaman Hayat Mektebi'nin gündemini işgal etti. Ayrıca öğle tatillerinde Sabri'yle beraber atelyede yemek yerken bu meseleyi konuşuyorlardı. Sabri "Evlenmeden önce ev almalı" fikrinde idi.

— Biz evi nasıl alalım be ortak?

— Orasını bilmem, kiracılık rezillik. Ev sahibinin gözüne bakıyorsun.

— Peki bir fikrin var mı?

— Var.

Civan heyecanla:

— Nedir ?

— Şu Karakol Sokağı'nın sonunda bir arsa var. Sordum soruşturdum sahibi Almanya'da imiş. Yani müşteri olsak hemen alırız.

— Ee! Arsayı aldık diyelim.

— Sonra iki kat çıkarız. İki daire. Biri sana biri bana. Arka tarafta bahçe de var.

Gizlice ustayı kollayıp birer sigara yakıyorlar. Mehdi Usta öğle yemeğinden sonra namazı kılıp biraz kestirir. Bizimkiler sigarayı o zamana sıkıştırıyorlar.

Civan kendini Destegül ile evlenmiş sayıyor. Bir oğlan bir kız çocukları olmuş bahçede oynuyorlar. Kendisi dünya güzeli karısı ile beraber balkonda. Böyle dalıp gitmişken bir iri kamyon kornaya basıyor. Civan sanki uykudan uyanıyor:

— Hay senin kornana be.

"Hülyası olmayınca hayatın ne tadı var" derken bir fırsat çıktı. Umulmadık birşey oldu.

Mehdi Usta tezgâh başında iken birdenbire yere yığıldı. Sabri ile Civan koştular, sonra dükkân komşuları, derken cankurtaran ve hastane... Kalp krizi geçirmiş, ama hafif. Doktorlar artık çalışmamasını, evde dinlenmesini salık verdiler, iki de hap. Bizimkiler Usta'yı evine taşıdı. Bir hafta ev "geçmiş olsun" demeye gelenlerle doldu taştı. Sonra usta yavaş yavaş ayağa kalktı. Öyle bir ufak krizle pes edecek değildi. Bahçe işleri ile uğraşmaya başladı.

Yıllardır atelyeden çıkmamış, ciğerleri odun tozu ile dolmuş ihtiyara bu açık hava ve istirahat iyi gelmişti.

Bir kızı vardı Ankara'da evli. Ona haber vermediler. Nasılsa iyileşmişti.

Civan'la Sabri haftada bir geliyor, balkonda sohbet ediyorlar, en çok da atelyenin, durumunu konuşuyorlardı. İşte bu sohbetlerin birinde Sabri kem-küm ederek, zorlanarak ağzındaki baklayı çıkardı:

—Usta iznin olursa biz atelyeye talibiz.

Mehdi Usta bir süre boşa bakıyormuş gibi Sabri'ye baktı kaldı. "Ne diyor bu oğlan", sonra kendine geldi.

—Sabri evladım ben bir düşüneyim.

—Olsun Usta düşün. Taksit yapar seni aylığa bağlarız. Biliyorsun toplu paramız yok.

Sabri ile Civan o günkü ziyarete kalpleri güm güm atarak gitti. Usta kararını bildirecekti. Kolay değil.

Mehdi Usta bu atelyede gözlerini hayata açmıştı sanki. Atelyeden başka bir dünyası yoktu. Bir atelye, bir de bahçe. Sefertasında getirdiği yemeğini yer, namazını kılar, biraz kestirir, sonra yine

iş. Buradan ayrılmak sevgiliden ayrılmak gibi birşey.
Öyle de onu ordan doktorlar ayırmıştı. Bahçede dolaşırken sürekli bir gün olup atölyeye döneceğini düşünürdü. Ahşap kokusunu özlemişti.
Ama dindar adam. Peşisıra bu fani dünyada hiçbir şeyin bâki olmadığını biliyordu. Atelye de onu dünyaya bağlayan birşeydi. Artık ayrılık vakti gelmişti. Öte tarafa giderken bu bağlardan bir bir kurtulmak lazım.
Şu gençleri sevindirmek lazım.
Uzatmadı.
Kiraz zamanı idi.
Epeyce kiraz yediler. Usta:
— Bu kiraza doyulmaz ama fazlası zarar.
Gençler bu zararın ne olduğunu biliyordu. Barsakları bozar.
— Ben düşündüm, atelyeyi size devretmeye karar verdim.
Gençler birlikle kalkıp ustanın elini öptü.
— Büyüksün Usta.
— Büyüklük Allah'a mahsus.
— Hesabını yaptın inşallah, bize söz düşmez.
— Yaptım yaptım. Ayda şu kadar ödeyin yeter.
Sabri ile Civan birbirine baktı, ucuza almışlardı.
— Allah razı olsun Usta, öderiz.
— Bakın ben o atelyeye çırak olarak girdim, sonunda atelye sahibi oldum. Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah. Doğru çalışın, üç kuruşa tama etmeyin, helal kazanıp helal yiyin. Hadi hayırlı olsun.
Civan bu müjdeyi vermek için hamama gitti. Bir kalabalık. Ne oluyor? Meğerse Kör Makbule kalbine yenik düşmüş. Ekip öne düştü cenazeyi kaldırdılar. Civan bir süre ortalarda görünmedi. Kendini dağa bayıra vurdu. Sonra dönüp

geldi ama her hafta teyzesinin mezarına gidip dua etmeyi unutmadı. Teyze işte, anne yarısı.

Sabri ile Civan işlerine daha bir heyecanla sarılmışlardı. Dükkân tabelasını değiştirmediler: "Marangoz Hacı Mehdi". Usta bir gün bunları apansız ziyaret edince önce tabelaya baktı, değişmemiş. "Aferin" dedi içinden, gözleri yaşardı.

Hayat Mektebi'nde atelyenin istikbali konuşuluyordu:
—Taksitler çok küçük. Ödemesi kolay ama beş yıl falan sürer.
— Ne yapmak lazım?
— Bir toplu iş yapmalı.
— İyi de bizim ihaleye falan girecek halimiz yok.
— Bir düşünelim bakalım. Rızkı veren Allah.
Masada bir sessizlik oluyor. Kimsenin aklına bir çözüm yolu gelmiyor. Bu gergin sessizlik bozulsun diye Hacı Kadir ocağa sesleniyor.
— Buraya beş çay gönder.
Civan çayları getiren çocuğa bakıyor. Onda kendinin yıllar önceki halini görüyor. Yalın ayak başı kabak. Acaba bu oğlan da yanan izmarite çıplak ayakla basıp söndürüyor mu?

Çaylar içilirken yine o yapışkan sessizlik sürüyor. Nihayetinde Hacı Kadir söze giriyor:
— Yahu yasa batmayın hemen.
— Ne yapalım Hacı, bir çıkış yolu yok.
— Var.
— Yok be ya!
— Var dedim.
— Anlat öyleyse adamı fıtık etme.

— Ali Rıza kim?
— Hangi Ali Rıza?
— Ali Rıza Canoğlu.
— Evet Belediye başkanımız.
— Ha! Benim askerlik arkadaşımdır.
—Yapma be usta, herhalde gidip ondan para istemeyeceksin.
— Elbette istemem.
— Ee! Bize faydası ne?
— Bir ihaleyi bize versin.
Masada yine o garip sessizlik. Herkes ölçüp biçiyor. Sıtkı:
— Olur be!
Doktor:
— Olmaz, dedikodu olur.
Sıtkı:
— Ne yapalım oyuna giren kol sallar.
Hacı ne yapılacağını anlattı:
— Şimdi bunların elinde bayağı bir kereste var. Önümüzdeki ay şehir parkının sıraları yenilenecek. O ihaleye gireceğiz.
Yine sessizlik, yine gerginlik.
Sanki sipere girmişsin düşman az sonra hücum edecek.
Civan:
— Girelim be! Ya herro ya merro.
İşte bu.
Sinirler gevşiyor. Hacı yine ocağa sesleniyor.
— Çay gelsin buraya çay.

İhaleye on beş yirmi gün kala Hacı Kadir Belediye Başkanını ziyaret etti, durumu anlattı.
Kaşarlanmış ihale tüccarları yerine bu defa malı bu çocuklar götürsün. Yolsuzluk yok, işi yapıp parayı alacaklar. Ama ufak bir koltuk çıkmak lazım. Belediye Başkanı:
— Bak Hacı, bu işi yapmaz idim ama karşıma sen çıktın. Senin için bir kolumu veririm. Ne çare yapacağız artık. Ama bana bir söz ver. İşler çıkmaza girip çocuklar iflas ederse devreye sen gireceksin. Hacı gözünü kırpmadan:
— Söz, ben gireceğim.
Böylece işi bağlayıp ihaleyi aldılar. O gece Hacı Kadir daha saat on iki olmadan müşterileri kışkışlayıp kahveyi kapattı. İki masa yanyana konup bir sofra donatılmıştı. Kuş sütü kuru üzüm.
Yenildi, içildi, şarkılar, türküler söylendi. Böylece Civan iş âlemine ilk adımını attı.
Boru değil, bir ihale almışlardı.
İşin dedikodusu çok yapıldı. Nasıl olur da Başkan bu ihaleyi iki çıplak çocuğa verirdi. Dürüst olduğu için üç dönem başkanlığı almıştı. Dördüncü dönem de aday olursa yine Başkan olurdu. Lâkin bu iş... Bu iş kulaklara kar suyu kaçırmıştı. Bazı kalbi kara iş adamları atelyeye casus gönderiyor, gelenler ekseriya iki kişi oluyordu. Biri meselâ bir kar küreği soru-

yor, küreği uzun uzun inceliyor, bu arada öteki atelyeyi bir baştan bir başa süzüyordu. Sonunda küreği alıp gidiyorlar.
İşler yürüyormuş.
Atelyeye iki kalfa daha alınmış. Arkalarında Kahveci Kadir varmış.

Bir seferinde dedikodular kulağına kadar gelen Başkan da atelyeyi ziyaret etti:
− Nasıl gidiyor çocuklar?
− Sayenizde çok iyi Başkanım.
− Bazı dedikodular var. Bunlar bu işi yapamaz falan diye.
− Biz de duyuyoruz Başkanım.
− Ha! O şom ağızlıların ağızlarını tıkamak için ilk parti sırayı getirin, parkın bir köşesini parlatalım. Ne zaman hazır olur?
Civanla Sabri birbirlerine bakıyor. Sabri:
− Haftaya hazır Başkanım.
− İyi. Hadi size kolay gelsin.
− Yine bekleriz Başkanım.
Başkan çıkarken yanındakilere:
−Görüyorsunuz cıva gibi çocuklar. Tez zamanda işi bitirirler.
Gerçekten de Civan ile Sabri çift mesai yaparak sabaha kadar çalışıyor, atelyede yatıp kalkıyorlardı.
Söz verdikleri gibi ilk parti malı hazır ettiler, Belediye'nin araçları gelip aldı. Pırıl pırıl cilalı sıralar yerine konunca o köşeyi bayağı süsledi. Gelip geçenler:
− Yahu çok güzel olmuş be! Keşke bütün parkı bu sıralar ile doldursalar, diyorlardı.
− Elbette dolduracaklar. Bir köşeye koy ötekine koyma olur mu hiç?

Yemekler Hacı Kadir'in kahvesinden ve Sabri'nin evinden geliyordu. Doktor yakındaki bir lokanta ile anlaşmış; haftada iki kez tüm personele yemek geliyordu. Ekipten kimse meşgul etmeyelim diye atelyeye gelmiyordu.
Onlar gelmediler ama bir başkası geldi.

Civan kerestelerin ardında idi tanıdık bir ses duydu, bir kadın sesi! "Olamaz" dedi içinden. Heyecanlanmıştı.
Bulunduğu yerde ses çıkarmamaya çalışarak, uzandı, sesin sahibine baktı.
Evet o!
Destegül.
Kadın bir hamur teknesi istiyordu, küçük olsun. Sabri ona iki tekne gösterdi.
Bir çocuk kucağında, iki çocuk eteklerinde. O ceylan gibi kız gitmiş yerine boyalı saçlı bir turşu fıçısı gelmişti. İnsan bu kadar şişmanlar mı yahu?
Civan pencereden baktı.
Kocası bir hurdacı.
Tek atlı hurda arabasının üzerinde, ağarmış kasketi, uzamış sakalları, çöken omuzları ile bir hayalet gibi duruyor.
Destegül tekneyi aldı çıktı.
Civan da kerestelerin arkasından sıyrıldı. Sabri'ye bakmadan kapıya ulaştı. Hurda arabası ağır aksak gidiyor, o gittikçe Destegül küçülüyordu.
Civan içini geçirdi, Sabri bunu duydu:
− Tanıyor musun? dedi.
Civan:
− Yoo! Tanımıyorum, deyip işine döndü.

FOTOĞRAFÇI SARHOŞ MUSTAFA

Bir kartal yuvası, üç kartal yavrusu.
İkisi gelişmiş, biri çelimsiz.
Gelişmiş olanlar o çelimsiz yavruyu sürekli gagalıyorlar. Zavallının yaralı başından kanlar akıyor.
Az sonra anne kartal pençesinde bir fare ile geliyor, yarısını kendi yemiş. Farenin vücudundan parça parça et koparıyor. Yavrular et daha annenin gagasında iken atılıp alıyorlar. Çelimsiz yavru da aç.
O da arada bir atılıyor ama bir türlü ete erişemiyor. Bir seferinde yanına düşen parçayı alıp tam ağzına atacakken o yetişkin kardeşlerden biri çekip alıyor. Anne yeniden avlanmaya gidiyor. Çelimsiz yavru kimbilir ne zamandan beri aç. Boynu bükülüyor, göz kapakları ağır ağır iniyor. Yetişkinler onu ite ite yuvanın kenarına getiriyor.
Güneş ufukta bir tepsi alev gibi yana yana batıyor. Son bir hamle ile çelimsiz yavruyu iten yetişkinler onu yuvadan atıyor.
Yavru karanlığa düştü.
Düşerken zaten ölmüştü.

Mustafa'nın babası Adliye'de memurdu. Bir iftiraya kurban gitmiş, içerde epeyce yatmıştı. Çıktığında memuriyetten men edildiği için çok zorluk çekti.
Neyse ki Adliye'nin önünde yıllarca fotoğraf çeken bir arkadaşı imdada yetişti. Artık bu işten bıkmış, bıkmak bir yana İstanbul'daki oğlu çağırıp duruyormuş. Körüklü makinasını İhsan Efendi'ye vermeyi teklif etti. İhsan:
— İyi ama ben fotoğraf çekmeyi bilmem ki.
— Amaan! Tek derdin bu olsun, sana üç günde öğretirim.
— Param da yok.
— Senden para isteyen mi var!
İhsan Efendi bu kadar imkânı elinin tersi ile itemezdi. Kabul etti.

Gerçekten de adam İhsan Efendi'ye üç günde değil ama bir haftada fotoğraf çekmeyi öğretti. Takımı taklavatı ona teslim etti, helallik alıp İstanbul'un yolunu tuttu.
İhsan Efendi ile beraber o duvar dibinde fotoğraf çeken iki kişi daha var. Eh insan insana yakın olmalı, meslektaşlar dost kalmalı değil mi? Bir süre sonra bu üçünün dostluğu gelişti. O ikisi İhsan Efendi'den daha yaşlı ve cami cemaatinden idiler. İhsan Efendi'yi de camiye, cemaate alıştırdılar. İhsan'ın kimsesi yok. Karşıdaki ucuz otelde kalıyor. Bunlar gelen müşteriyi paylaşıyor, öğle yemeklerinde menemene yumuluyor, günler geçip gidiyordu. Bunlardan biri bir gün:
— Yahu İhsan bizim bir ayağımız çukurda. Şu çaptan düşmüş makinalara döndük. Bugün yarın salâmız verilir. Sen daha gençsin, seni everelim. Bir ailen olsun.
İhsan önüne bakarak:
— Ben de isterim ama nasıl?

— Sen orasını bize bırak.
— Bu makinaların sonu geldi. Artık fotoğrafçılık stüdyoda, yapma ışıklar ve modern makinalar ile yapılıyor. Bu körüklü bizi geçindirmez.
— Yahu sen Allah de, yola çık. Görelim Mevlâ neyler.
Öteki lafa karıştı.
— İhsan haklı, önce dükkânı bulmalı sonra makinayı, en sonra da gelini. Ne demişler;

Âlet işler el öğünür
Talih işler kul öğünür

O günden sonra iki kafadar şehrin fotoğrafçılarını dolaşıp tahkikat yapmaya başladı. Ee! Arayan belâsını da Mevlâsını da bulurmuş. Dükkânı devretmek isteyen birini duydular, hemen gittiler.
Dükkân sahibi dertli idi. İstiyordu ki derdini anlatsın da dinleyenler ortak olsun.
Efendim şöyle olmuş:
Adamın karısı bir şoförle kaçmış. Kimbilir ne zamandan beri ilişkileri varmış. Fotoğrafçı çocuklarından bile şüphe eder olmuş. Acaba benden mi diye. Zaten bir kız bir oğlan. Kız evli. Ama kocası ile geçinemiyor. Her gün kavga dövüş birbirlerini yiyorlar. Anası ölmüş, yoksa çoktan baba evine dönerdi diyorlar. Oğlan askerde bile rahat durmamış, bir yaralama olayı sebebi ile halen içerde imiş.
Adam gözyaşları içinde hikâyeyi bitiriyor:
— Hayat bana gülmedi. Evim barkım dağıldı. Başım öne eğildi. Bundan sonra fotoğraf benim neyime. Köyüme döneceğim, ihtiyar anamın yanına, dünyadan el etek çekeceğim.

Adamın yarası derindi. Gerçekten gözü birşey görmüyordu. Stüdyoya, makinaya, malzemelere, mülkü ile birlikte tüm dükkâna az bir para istedi. İki kafadar fırsatı kaçırmadı. Eşten dosttan para toplayıp dükkânı aldılar. Bir de kalfa vardı. Çok düzgün, sanatı iyice kavramış, güler yüzlü bir delikanlı. Rica ettiler İhsan'ın yanında kaldı.

Kurban olduğum Allah kulunu sevindirmez mi? Sevindirir elbet.

İhsan dükkâna girerken kalbi güm güm atıyordu. "Burası benim mi şimdi" diye kendi kendine soruyordu.

O iki arkadaşına dualar etti. Onlar:

— Önce bir elden geçirelim, temizleyip boyayalım dediler. Kalfa'nın da içinden geçiyormuş "Usta bir de tabela" dedi. Hak verdiler.

Herşey olup bitince sanki oraya yeni bir fotoğrafçı açılmış gibi oldu.

Kalfa epeyce bir zaman İhsan'a malzemeler, makinalar, ışık hakkında kurs verdi. Nihayetinde İhsan Efendi de en az kalfa kadar fotoğraf çekmeyi öğrendi.

Tanınmış bir fotoğrafçı olduğundan dükkânın kazancı yerinde idi.

Kazanç yerinde olunca İhsan Efendi eski arkadaşlarını görmeye gitti. Üç yoldaş sarılıp koklaştılar. Eski günlerde olduğu gibi bir menemen yapıp yediler. Ardından İhsan Efendi sebeb-i ziyaretini açıkladı: Evlenmek istiyordu. Ooo! İstediğin bu olsun İhsan Efendi. Biz kadınlar koluna haber salarız, haftasına sana bir gelin adayı bulurlar.

İhsan Efendi tekrar tekrar teşekkür etti. Eski borçlara binaen getirdiği parayı teslim edip gitti.

Adamlar sözlerini tuttu. Hafta sonu İhsan Efendi'ye haber geldi. Giyinip kuşansın, falan pastaneye gelsin diye.
İhsan Efendi alı al, moru mor giyindi, kuşandı, sinek kaydı tıraş oldu, ceketinin mendil cebine nar çiçeği bir mendil sokup gitti. Kadınlar buyur edip onu masaya oturttular sonra kalkıp gittiler.
Kaldı mı İhsan Efendi gelin adayı ile yalnız. Eli ayağı titriyor, ter topuğundan çıkıyordu. Kadın sakin, ilk görüşte İhsan Efendi'yi beğenmişti. Sözü açtı:
— İyisiniz inşallah?
İhsan kısılmış sesi ile:
— Teşekkür ederim, ya siz?
—Ben de iyiyim. Yengeler sağolsun haber verdiler. Evlilikten önce görüşmek şart. Dünyanın kırk bin türlü hali var.
İhsan'ın aklı almıyor. Bu kadın nasıl böyle sakin konuşuyor? Aslında bu sözleri kendisinin söylemesi lazım. Ama konuşmanın ipini kadın ele almıştı.
Alsın ne olacak? Yuvayı kuran dişi kuş.
— Benim yaşım geçti biraz. Ama sebebi var. Hasta anama baktım. Ben baktım. Öbür kardeşlerim evlenip gittiler. Ben baktım.
İhsan:
— Cennetlik sayılırsınız. Ana babaya bakmanın sevabı çok.
Bu arada başını kaldırıp kadının yüzüne bakmıştı. Gözleri ne güzel, yeşil mi, mavi mi?
İlk heyecanı atmıştı İhsan. Devam etti.
— Kimsem yok sayılır. Yalnızlık Allah'a mahsus. Ben de bir yuva kurayım dedim. Arkadaşlar sağolsun bana vekil oldu. Dilerseniz bir ikinci görüşme yaparız, dilerseniz şimdiden nikah günü alırız.

Kadın:
— Acele etmeyelim. Bir kez daha buluşup konuşalım. Ben de size hayır demiyorum. Ama dediğim gibi bakıma muhtaç bir anam var, hiçbir yerden gelirim yok, açık konuşayım, temizliğe gidiyorum.
— Geçimi düşünmeyin ben size bakarım Allah'ın izni ile. Hem valideye hem size.
Kadın işi uzatmadı. Sonunda liseli âşık değildi bunlar, kalktı, elini uzattı:
— Memnun oldum İhsan Bey, ben size ikinci görüşme için haber gönderirim.
— Ben de memnun oldum, bekleyeceğim.
Kadın kalktı yürüdü. Edalı bir yürüyüşü vardı. Öteki masadan kadınlar da kalktı. Birlikte pastaneden çıktılar.
Arkalarından İhsan çıktı, karşı kahvede oturan arkadaşlarının yanına gitti.
Masaya otururken:
— Çaylar benden. Bu iş olacak galiba.

O iş oldu ve İhsan kadınla evlendi.

Bir zaman çocukları olmadı. Haliyle her yanı keder sarmıştı. Karı koca sofra başında bile iki satır konuşmuyordu. Halbuki bir doktora görünseler. İkisi de buna cesaret edemiyor. Acaba noksanlık kimde? Sanki bu noksanlık veya hastalık bir suçmuş gibi. Suç olmasa bile bir yara. Biri ötekine "Ne talihsiz adammışım bir kısır karıya düştüm"; öteki berikine "Ne bahtı kara bir kadınmışım kocam kısır çıktı" diyecek. Korku burada. O günlerde kaynanası vefat etti. Bunlar başbaşa kaldı. Kadının yaşı geçkin, çocuk yok. Keder çok.

Neyse ki bu kederi çok çekmediler. Kadın bir süre sonra hamile kaldı; İhsan evliliğinin meyvesini gördü, oğlan babası oldu. Ancak sevinçleri kısa sürdü. Kader kimseye kara yazı yazmasın. Kadın bir süre sonra amansız bir hastalığa yakalandı, daha "Ne oluyor?" diyemeden öldü.

Mustafa üç yaşında yetim kalmıştı. Bu çocuğa kim bakacaktı? İhsan komşuların yardımı ile çocuğa hem annelik hem babalık yaptı.

Baktı olmuyor yine eski dostları ziyarete gitti. Dostlardan biri ölmüş. Öteki tahta sandalyede uyukluyor. Birbirlerine sarılıp hal hatır soruyorlar.

— Hâlâ buraya gelmeye devam ediyorsun. İş var mı bari?

— İş nerde be! Zaten gözüm de görmüyor. Aslını sorarsan kocakarı beni evde istemiyor. Dır dır ediyormuşum. Beni sepetliyor, komşuları ile kısır yapıp yiyorlar.

Doğrusu ben de memnunum. Bu duvar gölgesi, bu tahta sandalye, onca yıllık dostum körüklü makina. Buraya çöktüm mü tüm dertleri unutuyorum. Bazan makinayla konuşuyorum. Ne günler geçirdik be!
"Neler çeker bu gönül söylesem şikâyet olur" demişler ama ben diyeyim, siz dinleyin.
Adam biriyle konuşmayı o kadar özlemiş ki, bıraksam akşama kadar konuşacak. Lafını uygun bir yerde kesip kendi durumumu anlattım. "Merak etme İhsan, önceki hanımı nasıl bulduksa, bunu da buluruz" dedi. Ferahladım.

Bir hafta sonra haber geldi. Bir kadın bulmuşlar ama iki çocuğu var. "Olsun" dedim. İkiye bakan üçe de bakar.
Evlendik.
Kadın munis, güler yüzlü, evi çekip çeviriyor ama.
İşte bu ama çok manidar.
Sokakta beni görenler gizli gizli gülüyor veya acıyarak bakıyor. Ne var lan? Ne oldu? Birşey var, ama ne?
Az bir zaman sonra işin aslı anlaşıldı. Boşboğazın biri yüzüme söyledi. "Senin karının eski kocası eve girip çıkıyor, görenler var" dedi. Başımdan aşağı bir kova kaynar su döküldü.
Mustafa altı yaşında.
Ne yapmak lazım?
Önce durumdan emin olmak lazım. Bir iki gün hanıma "Atelyede iş var, ben geç geleceğim" deyip evin yan sokağında pusuya yattım, ikinci günün gecesi herif çıkageldi.
Doğru. Hanım kapıyı açtı, bu içeri süzüldü.
Bekledim.
Elimdeki silah terden sırılsıklam oldu.
Bekledim, adam çıktı.

Karanlık sokakta yolunu kestim. Hiçbir şey söylemeden kafasına sıktım.
O hızla eve doğru yürümeye başladım. Hem kadını hem çocukları vuracağım. Çocuklar deyince mıh gibi yerimde kaldım, El kadar sabilerin ne günahı var?
Mustafa'nın ne günahı var?
Çocukların gözü önünde analarını nasıl vuracağım?

Yolun ortasında ne kadar kaldım, bilmiyorum.
Bir zaman sonra siren sesleri, polisler, beni götürdü.
Çok ceza aldım. Bu zindanda çürüyüp gideceğim. Kadın bir kez olsun gelmedi, Mustafa'yı getirmedi.
Sen nerdesin oğulcuğum nerde?
Beraber çekilmiş bir fotoğrafımız bile yok.

Kalfa hâlâ dükkânı işletiyor, ara sıra İhsan'ı ziyaret ediyor. Parayla beraber Mustafa'dan selam getiriyordu.
Bir eve dışardan bakan içerde ne oluyor bilebilir mi?
Bilemez.
Bu sebeple Mustafa'nın neler çektiğini de kalfa bilemez.
Üvey ana Mustafa'yı fena halde hırpalıyordu. Yedirmiyor, içirmiyor, giydirmiyor, en ufak bir hatada gelsin dayak.
O küçücük çocuk dayak yorgunu olmuş ağlamayı bile unutmuştu. Kadın kızlarını okula yazdırmış, Mustafa'yı evde bırakmıştı. Kızlar sırt çantalarını kuşanıp neşe içinde okula giderken Mustafa morarmış küçümen elleri ile sofanın döşemelerini siliyordu.

Mustafa bu zulme fazla dayanamadı. Bir gün evden kaçtı. Doğru dükkâna gitti, kalfa onu bir iki kez stüdyoya getirmişti, yolu biliyordu.

"Cici anne beni dövüyor" diye ağlaya ağlaya dili döndüğünce olanları anlattı. Kalfa'nın da gözleri dolmuştu. El kadar çocuktan ne istiyorsun zalim kadın? Değil mi ama?
"Ağlama Mustafa" dedi, "Sen artık benim yanımdasın, seni geri göndermem".
Mustafa kalfaya sarıldı, başını göğsüne gömdü. İşte o zaman kalfanın gözlerinde biriken yaşlar boşandı.
Kadın Mustafa'yı bulamayınca telaşlanmış, sağa sola koşturmuştu. Kalfa gidip olan biteni anlattı. Kadını "Seni mahkemeye veririm" diye tehdit etti. Kadın korktu. Üç günde bir yemek göndermeye, çamaşırları yıkamaya söz verdi. Anlaştılar. Kalfa çocuğun giyeceklerini alıp döndü.
Mustafa'yı önce hamama sonra berbere götürdü. İç çamaşırı aldı, ayakkabılar falan, bir de yemek yediler, çocuğun yüzü güldü.
Ardından onu okula yazdırdı. Mustafa da mahalledeki diğer çocuklar gibi artık okullu olmuştu.
Anlaşma icabı kadın üç günde bir kızları ile yemek gönderiyor, Mustafa geceleri stüdyoda kalfanın yatağı yanına konulan bir sedirde yatıyordu. Okuldan arta kalan zamanlarda bazen arkadaşları ile beraber karşı arsada top oynuyor, bazen kalfaya yardım ederek fotoğrafçılığı öğreniyordu.

Kalfa düşündü, "Bu çocuğu babasına götürmek lazım" dedi. Oğlan zaten sık sık babasını soruyor, "Babam nerde, neden gelmiyor?" diyordu. Bir gün akşamdan Mustafa'ya "Hazır ol yarın seni babana götüreceğim" dedi. Oğlan havaya zıpladı "Yaşasın" diye bağırdı.
O gece zor uyudu. Rüyasında babasını gördü. Yüzünü bile unuttuğu babasını. Babası ona bir at almış, "Oğlum bu ata binip dünyayı dolaşacak" diyordu.

Kalfa çocuğa babasının hapiste olduğunu söylememişti.
Bu sebeple Mustafa polisleri, gardiyanları, jandarmaları görünce ürktü.
— Babam hapiste mi, diye titreyen bir ses ile sordu.
— Evet dedi kalfa, Burası da hapishane.
Çocuk başka soru sormadı.
Görüş gününün kalabalığına karışıp bir sıraya oturdular. Mustafa şaşkın sağa sola bakıyordu. Bazı çocuklar babalarının kucağına çıkmıştı. Analar sürekli anlatıyor, laf bitmeden zaman bitecek diye endişe ediyordu.
Nihayet İhsan Efendi çıkageldi. Bir kalfaya bir Mustafa'ya baktı gözleri yaşardı, kendini tuttu.
—Benim oğlum büyümüş de babasını ziyarete gelmiş diyerek oğlanı kucakladı. Mustafa yüzünü babasının yüzüne sürerek baba kokusunu aradı ama babası ucuz kolonya kokuyordu.
— Allah razı olsun kalfa. Oğlumu göremeden gideceğim diye korkuyordum. Şükür görüştürene.
Sonra dizlerinin üzerine oturttuğu Mustafa'yı öperek sordu:
— Okula gidiyor musun?
Oğlan büyük bir ciddiyet içinde:
— Evet baba.
— Derslerin nasıl?
— İyi.
— Başka ne yapıyorsun?
— Kalfa bana fotoğrafçılık öğretiyor.
— Aferin, öğren. Elinde bir sanat olsun.
Böylece baba-oğul öpe koklaşa bir zaman konuştular. Mustafa'nın sık sorduğu soru "Baba ne zaman çıkacaksın?" idi. İhsan Efendi her seferinde "Yakında" diyordu "Pek yakında".

Kalfa adamın yüzüne dalmıştı.
Adam erimiş, bitmiş.
Avurtları içeri çökmüş, ön dişleri dökülmüştü. Gözlerinin altı çürümüş mosmor olmuştu. Belli ki ağır bir hastalığın pençesindeydi.
Kalfanın içi ezildi. Yüzünü çevirip pencereden dışarı baktı. Dışarıda şakır şakır bir güneş.
Zaman daralmıştı. İhsan Efendi de ömrünün sonuna geldiğini biliyordu. Kalfaya dükkânı ve içindekileri Mustafa'nın üzerine yapmaya karar verdiğini, bunun için gereken işlemleri tamamlamasını söyledi.
Kalfa kederle:
— Olur usta, dedi.
Dediğini yaptı, bir hafta içinde işlemler tamamlanıp, dükkân ve içindekiler Mustafa'nın üzerine geçirildi.
İyiki böyle yapılmış. Çünkü İhsan Efendi bir sonraki haftayı görmedi. Rahmet-i Rahman'a kavuştu. Kalfa cenazeye Mustafa'yı da götürdü. Mustafa ölümün ne olduğunu bilmiyordu. Hangimiz biliyoruz ki?
Karlı bir kış günüydü. Cenazeyi beş on kişi kaldırdı. Mustafa yalnız kaldı.
Daha sonraki yıllarda, bilhassa bahar gelip çiçekler açtığında Mustafa babasının mezarını ziyaret ediyor, bildiği duaları okuyordu.
Bu mezar ziyareti ömür boyu devam etti. İçkiye başlayıp alkolik olduğu günler bile. Bir yerden sonra mezardaki babası ile konuşmaya başladı.
O yıllarda "sarhoş" lakabını almıştı. Kafası iyi iken babasını karşısında görüyor, ona dert yanıyordu.

Bir gün Mustafa'nın okulundan Kalfa'ya bir çağrı geldi. İdare, velisi olarak onunla görüşmek istiyordu.
Kalfa merak ederek kalkıp gitti. Mustafa'nın öğretmeni onu karşıladı. Bir odaya girip konuştular.
Çocuk beşinci sınıfta idi ama dersleri çok zayıftı. Öğretmen:
— Sanıyorum Mustafa'nın gözlerinde bir arıza var.
— Nasıl yani?
— Çocuk tahtayı göremiyor.
— Nasıl yani?
— Geçenlerde tahtaya bir daire çizdim. Mustafa'ya bu ne diye sordum. Çocuk gözlerini kıstı, baktı baktı, sonra "Göremiyorum" dedi.
Kalfa elini dizine vurdu.
— Vay be! Biz uyumuşuz. Ne yapmak lazım?
— Vakit geçirmeden bir doktora gösterin.
— Çok teşekkür ederim hocam. Gösteririz.
Mustafa'yı doktora gösterdiler.
Doktor iyice muayene etti. Asık surat sinirli bir dil ile:
— Arkadaşım bu çocuğu daha önce neden getirmediniz?
— Valla anlayamadık.
— Vakti geçmiş bunun. Tedavisi yok.
— Yapmayın doktor, yazık çocuğa. Bir yol bulsak.
— Geçmiş olsun. Bir gözlük vereceğim onunla idare etsin artık.

Kalfa boynunu büktü. Yanında olup bitenden habersiz çocuğa şefkatle baktı. İçinden "Bazıları böyle kadersiz oluyor işte" dedi. Doktor şişe dibi bir gözlük vermişti. Mustafa'ya "Bunu tak" dedi. Taktı Mustafa. Sonra karşıdaki levhayı gösterdi: "Bu ne?", "E", "Bu ne?", "K", "Şunu oku bakalım:", "Eve gidiyorum". Doktor:
— Tamamdır. Bu kadarla idare edecek.
Kalfa:
— Ömür boyu mu?
— Ömür boyu.
— Gözleri kör olmaz değil mi doktor?
— Olmaz merak etmeyin. Ancak dikkat etsin camları kırmasın, bunlar pek bulunmuyor.
Doktor çocuğa acımıştı. Para almadı onlardan. Mustafa gözlüğü takıp çıktı.

Güneşli bir gündü.
Mustafa daha önce her şeyi sisli puslu görürken, şimdi pırıl pırıl görüyor, etrafına yeni görüyormuş gibi bakıyordu. Ağaç yaprakları ne kadar yeşil ne kadar parlak, gülün kırmızısı nasıl yakıcı, mağaza vitrinleri şıkır şıkırdı.
Kalfa'ya döndü. Güngörmüş bir adam gibi:
— Dünya güzelmiş be Kalfa, dedi.
Kalfa bu büyümüş de küçülmüş çocuğa baktı. Ne diyeceğini bilemedi:
— Evet, öyle, dedi.
Okulda Mustafa'yı görenler önce şaşırdı, sonra "dört göz, gözlük, şişe dibi" diye seslenmeye başladı.
Onu alaya aldılar, dalga geçtiler. Mustafa duyduğu acıyı içine attı, kimse ile dalaşmadı, dersleri düzeldi, ilkokulu bitirdi. Dükkânda çalışıyor, Kalfa'ya yardımcı oluyordu. Bir gece ışıkları söndürüp yattıktan sonra:

— Usta!
— Buyur.
— Ben artık okula gitmek istemiyorum.
— Olur mu hiç? Ortaokula yazılacaksın. Mektepleri bitirip doktor olacaksın. Hani konuşmuştuk.
Mustafa'nın sesi titriyordu:
— İstemiyorum Usta.
Kalfa çocuğun sesindeki kırılmayı, tuz buz olmuş umudu sezmişti.
Üstüne varmadı.
— Peki. Nasıl istersen.
Mustafa yorganı başına çekip için için ağladı.
O günden sonra dükkândan pek çıkmadı. Fotoğrafçılığı benimsemiş ve zaman içinde öğrenmişti. Ama yine de sadece fotoğraf hayatını doldurmuyordu.
Kendi yaşında zaman zaman görüştüğü, Şükrü adında bir çocuk vardı.
O, pazar günleri Halk Eğitim'e gidiyordu. Koro'ya alınmıştı. Mustafa'yı da götürdü. Mustafa arasıra çalıp kendi kendine söyleşeceği bir saz istiyordu. Klarnet'i seçti. Bu çocuğun müziğe bir yatkınlığı var. Az zamanda çalmayı öğrendi, hatta oradaki ustaların takdirini kazandı, düğünlere de gitmeye başladı. Bir gün ekibin klarnetçisi küsüp gittiği için Mustafa'yı çağırdılar. Mustafa o düğünde döktürdü de döktürdü.
Düğün sahibi sarhoş kafayla gelip Mustafa'ya bir kadeh içirdi. Önce istemedi Mustafa lâkin arkadaşları "Hiç olur mu ağa. Düğün sahibinin ikramı geri çevrilmez" diye ona baskı yaptıkları için "Hadi bir kadeh içeyim" dedi, ama o bir kadehin sonu çok kötü geldi. Gece yarısından sonra fenalaştı. İzin isteyip kalktı. Dükkâna zor yetişti. Tüm yediklerini

çıkardı. Surat bembeyaz oldu. Kalfa ona nane limon kaynattı. Mustafa sızıp kaldı.

Bir kere başlamayagör, devam edip gidersin. Mustafa hem düğünlere hem içkiye devam etti. Adı "Sarhoş Mustafa"ya çıktı. O da gündüz gözü kimse içtiğini görmesin diye rakı ve şarabı bırakıp konyağa başladı. İç cebinde duran yassı konyak şişesi ona arkadaş olmuştu.

Gözlerindeki arıza sebebi ile askere almadılar. Bizde askere gitmek sünnet gibi erkekliğin icabındandır. Gidemeyenler adeta yıkılır. Ancak bu görevden kaytarmaya çalışanların sayısı son yıllarda artıyor. Bence devletin kabahati bu. Çözülme Osmanlı zamanında başlamış. Ne diyor türkü: "Zenginimiz bedel verir / Askerimiz fakirdendir".

Mustafa için bir başka darbe Kalfa'nın aniden evlenmesi oldu. Ne yani adam ömür boyu bekâr mı kalacak? Ama işte. Şimdi o gidince bu karanlık dükkânda Mustafa geceleri yalnız başına nasıl geçirecek?

Kalfa caddenin karşı yanındaki perdecide çalışan bir kız ile anlaşmış, anası babası köyden gelip kızı istemişler. Kızın babası "Ben köye kız vermem, şehirde oturacaklar" diye şart koşmuş, Kalfa kabul etmiş.

Düğün oldu.

Mustafa beklenenin aksine düğüne gitmedi.

Klarnetini alıp ırmak kıyısına indi.

Konyak duyduğu acıyı kesmez diyerek yanma bir büyük almıştı. Sabaha kadar içti çaldı. Gün ışırken bulunduğu yerde sızdı. Ancak öğleye doğru uyandı. Her yanları tutulmuş, sanki bir ton dayak yemişti. Ağzının içi zehir gibiydi. "Ulan bu içkiyi icat edenin sülalesini."

Bir gün Sıtkı çıkıp dükkâna geldi. Elinde buruş buruş silik

bir fotoğraf vardı. Mustafa'ya "Usta şunu bana büyütsene" dedi. Mustafa Kalfa'ya seslendi. Kalfa geldi, baktı. Mustafa:
— Bunu büyütebilir misin?
— Bürütürüz ama birşey çıkmaz.
Sıtkı:
— Çıkmasın, çıkanı bana yeter.
Mustafa:
— Merak ettim ne yapacan bu silik fotoğrafı?
— Ben ressamım, fotoğrafın aynını yapıyorum.
— Yok ya! Nerde?
— Hacı Kadir'in kahvesinde.
— A dm ne?
— Sıtkı.
— Buralı olsan tanırdım.
— Öyle. Uzaklardan geldim.
—Tamam. Yarın hem fotoğrafı getirir, hem bir çayını içerim. Böylece Mustafa ile Sıtkı Hacı Kadir'in kahvesinde sık sık buluşmaya başladı. Civan ve Doktor da katılınca ekip tamam olmuştu. Sohbetlerin birinde Mustafa Sıtkı'ya neden evlenip yuva kurmadığını sordu. Sıtkı içini geçirdi, masada duran Sevda'nın fotoğrafını gösterdi. "Bu mani oluyor" dedi. Mustafa anlayışla başını salladı. Bu defa Sıtkı ona "Benden geçti ama sen evlenmelisin" dedi.
— Nasıl?
— İstersen Kalfa bulur sana.
Mustafa şaşkın:
— Ne bilecek nerde kız var?
Hacı Kadir de masada idi. Gülmeye başladı.
— Yahu o değil kaynanası bulacak. Şu şehirde bilmediği yoktur onun.
Mustafa'nın başı önüne düşmüştü.

— Bilmem ki, ne yapsak?
— Başını dik tut be oğlum. Biraz kalıbının adamı ol.
— Olayım değil mi?
— Elbette. Sana kız vermeyenin kaynanası dört olsun.
Mustafa'nın içinde bir umut yeşermişti "Niçin olmasın?"
Bir gün utana sıkıla Kalfa'ya açıldı.
— Ben de evlenip bir yuva kurmak istiyorum Usta.
— Hakkındır aslanım senin kimden eksiğin var?
— Ama önüme düşecek biri lazım.
— O iş benim, merak etme. Bizim kaynanaya çıtlattı mı haftasına sana bir kız bulur.
— Bulur mu gerçekten?
— Dert etme.
— Sağol Usta.
— Ben bu akşam söylerim. Sen artık müjdeyi bekleyiver.
Hafta geçti müjde gelmiyor, Mustafa sabırsız. Kalfa hiç yüzüne bakmıyor. On gün sonra Mustafa dayanamadı:
— O iş ne oldu Usta?
— Hangi iş?
— Canım kız işi.
Usta bir zaman konuşmadı, sonra Mustafa'yı incitmemek için kelimeleri seçe seçe:
— Bu bir nasiptir Mustafa. Kaynanam üç kıza gitmiş, üçü de red cevabı vermiş. Umudunu kesme.
Mustafa sarsılmıştı, ceketini alıp çıktı. Yoruluncaya kadar sokaklarda dolaştı. Gece geç vakit Sıtkı'nın kapısını çaldı. Sıtkı da uyumamıştı. İki dertli sabaha kadar dertleşti. Öğleye kadar uyudular. Sabah simitle çay alıp kahvaltıya oturdular. Sıtkı:
— Kendini avutmak için bir meşgale bulmalısın.
— Ne gibi?

— Ne bileyim ben. Kimi balık tutar, kimi resim yapar.
Mustafa konyak şişesini gösterdi:
— Arkadaşım budur ama ağzı var dili yok.
—Ondan birşey çıkmaz, başka birşey. Şöyle mesleğine yakın.
— Ne güzel olur.
Bir ara Sıtkı'nın gözleri parladı.
— Fotoğraf makinası topla.
Mustafa pek birşey anlamadı.
— Ne olacak?
—Bir süre sonra koleksiyon olacak. Koleksiyon bir tutkudur, insanı ayakta tutar. Hem iyi parçalar bulursan para da getirir. Mustafa'nın aklına pek yatmamıştı ama "Olsun bakalım" dedi. O günden sonra esnafı, memurları, tanıdığı gezdi. Beş-on makina alınca elinde makina olanlar getirmeye başladı. O da makinaları söküp takıyor, tamir ediyor, silip karşısına geçiyor, evet bir tutku. Sonra denemek için gazetelerden birine bir ilan verdi. Şu marka makina, üretim tarihi şu, çok temiz. Telefon. Bir süre soma Ankara'dan biri aradı. Makinaya bakmaya gelecekmiş. Ve nitekim geldi.
Makinayı görünce sevgilisini görmüş gibi oldu. "Ne istiyorsun?" dedi. Mustafa çok yüksek bir rakam söyledi. Adam iki bir etmeden parayı saydı, makinayı kucaklayıp sevine sevine gitti. Mustafa şaşkın.
"Vay be!" dedi içinden. "Demek koleksiyonculuk böyle imiş. Bir tür aşk."
Mustafa kendini bu aşkın kollarına bıraktı. Nerde bir makina haberi alsa dağ taş dinlemeyip oraya gidiyor, civar ilçeleri dolaşıyordu. Gazete ilanı aracılığı ile alışveriş de yapmaya başlamıştı. Zamanla civar illere de gitti. Elinde hatırı bir koleksiyon oluşmuştu.

Mustafa hastanede ameliyat olan bir dostunu ziyaret etmişti. Adamın durumu iyi idi.
Çıktı.
Serin havayı ısıtan bir güz güneşi vardı. Tahta sıralara oturup biraz dinlenmek istedi. Birine yanaştı, ötekinde yatan delikanlıyı gördü. Endişelendi. Yaklaştı.
— Hemşerim neyin var?
Delikanlı gözlerini ovuşturarak kalktı. Kısa bir süre "Neredeyim ben" dercesine etrafına baktı.
— Hasta mısın sen?
—Yoo! Şöyle uzandım, dalmışım.
— Ne arıyorsun burda, hastan mı var?
—Var evet. Eşim doğum yaptı.
— Gözün aydın olsun.
— Sağolun.
Mustafa delikanlının yanına çoktan oturmuştu.
— Sağlıkları nasıl?
—Doktorlar çocukta da, eşimde de biraz problem olduğunu söylediler.
— Ee! Ne yapacaksın?
— Bekleyeceğiz.
— Anlaşılan otele verecek paran yok.
Delikanlı önüne baktı.

— Hadi hanımı bir ziyaret edelim. Seni görünce morali düzelir.
Kızcağız doğum sırasında çok acı çekmiş, perişan olmuştu Konuşacak hali yoktu. Doktor: "Çok kan kaybetti, güçten düştü. Ama merak etmeyin bünyesi sağlam, haftaya ayağa kalkar". Delikanlı:
— Çocuk nasıl?
— O da anası gibi.
— Görebilir miyim?
— Elbette.
Delikanlı karısının alnına bir öpücük konduruyor, fısıltıyla:
— Herşey iyi olacak, merak etme, diyor.
Kadın kapanan gözlerini aralayıp, ona gülümsüyor.
— Ben her gün geleceğim. Yeter ki sen iyileş.
Kadın bu son cümleyi duymuyor.
Çocuğa da bakıyorlar. Erkek. Delikanlı içinden "Oğlum benim, aslanım" diye onu seviyor.
Merdivenlerden inerken doktora rastlıyorlar. Doktor ekibin dördüncüsü. Ekip: Sıtkı-Mustafa-Civan-Doktor. Tonbul, gözlüklü, hafif peltek, sevimli bir adam, İstanbullu.
— Hayırdır Mustafa.
— Arkadaşın eşi doğum yapmış, ona bakmıştık.
— Problem var mı?
— Biraz.
— Adını söyleyin bana, ben ilgilenirim.
Delikanlı karısının adını söylüyor, teşekkür ediyor. Doktor:
— Akşama görüşürüz.
Mustafa:
— Görüşürüz.
Dışarı çıkıp bahçede yürüyorlar. Delikanlı:

— Ne iyi adam.
— İyidir Doktor. Cuma günleri hastadan para almaz. Bu yüzden ona "Cuma gününün doktoru" diyorlar.
— Allah razı olsun.
— Sakın itiraz etme, karşıdaki pastaneye gidip birer çay içeceğiz.
Delikanlı Mustafa'nın yüzüne melul melul bakıyor. Melek mi bu adam, gökten mi indi?
— Peki.
İki büyük çay, menemen, neredeyse bir ekmek yedi. Kimbilir ne zamandır aç.
Mustafa'yla birbirlerine açıldılar. Delikanlı kızı kaçırmış. Bu yüzden aileler birbirine düşman olmuş. Her iki taraf da bunları dışlamış.
Bir süre komşu köyde bir akrabanın yanında kalmışlar. Kızın sancısı tutunca şehre inmişler. Elde yok, avuçta yok. Delikanlıya dokunsan ağlayacak. Mustafa onu teskin ediyor. Teskin etmekle kalmayıp dükkâna götürüyor. Kalfayla tanıştırıyor. Perdeyi açıp kendi yatağını ve kalfadan kalan yatağı gösteriyor. "Bir süre burada yatarsın" diyor. "Gerisi Allah kerim". Delikanlı gözyaşları ile Mustafa'nın ellerini öpmek için eğiliyor.
Mustafa elini geri çekiyor, dolabın kapağını açıyor.
—Bak burda yumurta var, yağ var, ekmek var, kır ye. Çekinme.
— Allah razı olsun abi.
O akşam ekip kahvede toplanınca Mustafa bu konuyu açtı. Delikanlının durumundan bahsetti. "Parası olmayan hasta yakınlarına bir yer yapmak lazım" dedi.
Doktor ona hak verdi. Doğum yapan kadını ve çocuğu görmüş, "Durumları iyi, Mustafa'ya hak veriyorum. Hadi hastaları hastaneye yatırdık. Yakınları ne olacak?"

Sıtkı:
— Refakatçi almıyorlar mı?
Doktor:
— Alıyorlar, ver varsa.
— Aslında bu işleri devlet yapmalı.
—Her işi devlete yıkarsak olmaz. Biz de birşeyler yapmalıyız.
Mustafa:
— Bir teklifim var.
Masadakiler ona dönüyor:
— Belediye başkanına gidelim. Doktor onu tedavi etmişti. Bizi kırmaz, hatta bakarsın yardım eder.
— Ne yapacağız?
—Benim dükkânın bitişiğinde bir küçük arsa var. Orası da benim.
— Ee!..
— Orayı dükkânla birleştirip bir daire yapalım. İki oda, biri erkeklere öteki kadınlara. Ortak mutfak, banyo, tuvalet. Dörderden sekiz yatak atılır. Çok insan gelirse bunlara ranza yaparız olur on altı yatak.
Hacı Kadir:
—Helal sana be Mustafa. Bakın arkadaşlar herşeyi düşünmüş.
Doktor:
—Yine de paraya ihtiyaç olacak. İnşaat bu.
Civan:
— Buluruz be! Şu şehirde hayra hizmet edecek kimse kalmadı mı?
Masadakiler sanki parayı bulmuş, inşaatı bitirmiş gibi ferahladılar. Bir süre kimse konuşmadı. Neden sonra Hacı Kadir:
— Bu geceyi burda bitirelim. Yarın siz Başkan'a gidersiniz. Ben de Ferhat Usta'yı bulayım, gidip arsaya bakalım. Nasıl olur, kaça çıkar falan bir konuşalım.

İyi bir işe niyetlenmenin verdiği enerji ile kalktılar.
Ertesi gün Doktorla Mustafa, Başkan'a gitti. Projeyi dinleyen Başkan çok iyi karşıladı. Kendisini böbrek sancılarından kurtaran Doktor'a minnettardı. Araç, kum, çimento, tuğla, kiremit, kereste verecekti. Hatta Ferhat Usta'ya yardım etsinler diye iki de inşaattan anlayan adam gönderecekti.
Beri yanda Ferhat Usta çorbada tuzumuz olsun diye işi kabul etmişti. Hacı Kadir vakit geçirmeden esnafı dolaştı. Hatırını sayacak, onu kırmayacak, hayır işine her zaman koşan kişilerden yeterli miktar para topladı.
Göz açıp kapayacak kadar kısa zamanda inşaatı bitirdiler, içini tanzim ettiler, pırıl pırıl bir bina oldu. Başkan'ın katıldığı açılış töreni ile hizmete girdi. Başkan bir güzellik daha yapmış, yemeği kotaracak, temizliği yapacak, düzeni sağlayacak bir elemanı maaş ile tayin etmişti.
Kapının üzerine "Hastalar ve hasta yakınları için misafirhane" tabelasını astılar.
Zaman içinde civar kasabalarda, köylerde şöhreti arttı.
— Şehre iniyorsun. Foto Can-Mustafa Tamcan_diye bir yer var, sorar bulursun. Misafirhane orası işte. Ye, iç, yat, tedavini yaptır, para almıyorlar.
— Yok ya! Bedava mı?
— Bedava.
— Devlet mi yapmış?
— Hayır, hayırsever birkaç kişi.
— Ulan şu memlekette ne güzel insanlar var. Bazıları yaralı parmağa işemez, bazıları da böyle işler yapar, helal olsun.

İnşaat bitip, açılışın yapıldığı günün akşamı ekip Doktor'un muayenehanesinde toplandı.

Ara sıra böyle toplanırlardı.
Kebaplar, çiğ köfteler, ayranlar, salatalar, tatlılar geldi.
Doktor ud çalıyordu. Tahsili süresince üniversite korosunda bulunmuştu. Mustafa klarnet, Civan bağlama, Sıtkı ise âhengi bozmamak üzere pesperdeden darbuka çalıyordu. Daha çok Klasik Türk Musikisi. Ara sıra Civan'ın yanık sesinden türküler. Üçü sevda vurgunu, Mustafa'ya gelince o da felek vurgunu idi.
Kimseleri rahatsız etmeden çok güzel çalıp söylerlerdi.
Onlar âhenge başlayınca civar evlerden pencereler açılır, zaman zaman kafayı bulmuş birinin "Yaşa, varol" naraları duyulurdu.
İçlerinde sadece Mustafa içiyordu. O da edebi ile içerdi.
Bazan içe işleyen bir parçayı geçerler ve kimse konuşmazdı. Musiki ayrılıklardan bahsederdi. Musikinin vaadettiği aşkta vuslat mümkün değildi. Bizim Halk Hikâyeleri de öyledir. Otuza yakın hikâyenin sadece birinde -Âşık Garip miydi, neydi- sevgililer birbirine kavuşur. Ötekilerde kavuşma mahşere kalmıştır.
Ancak bizim âşıkların üçü de tek taraflı aşk yaşamış, daha beter bir yangında yanmışlardır. Mustafa'ya ise aşk nasip olmamış, o da sevda defterini açmadan kapatmıştır. Ki bu da ayrı bir ızdıraptır.
Bizimkilerin aşkı Fuzuli'ye benziyor. Hani o "Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabip" demiş ya; bizimkiler de musikiye sığmıyor, kanayan yaralarını yalıyorlardı.
Musiki faslı vakit gece yarısı olduğunda sona ererdi. Katılanlar evlerine, yataklarına doğru giderken çalıp söyledikleri nağmeleri birlikte götürürdü. Bu musiki fasılları onların aşkını sürekli diri tutuyordu.

Hacı Süleyman Efendi şehrin başta gelen hayır sahiplerindendi. Mustafa'nın misafirhanesini de benimsemiş, "Gıda masrafları benden" demişti. Her hafta minibüsle sebze, meyve, kuru gıda gönderiyordu.

Mustafa o gün gelen minibüsü şoförle beraber boşaltırken tökezleyip düştü ve bacağını kırdı. Hemen bir ambulans çağırıp hastaneye kaldırdılar. Filim çekildi, doktor kırığı yerine koydu, alçı işleri ortopedinin emektar elemanı Huriye Hanım'a kalmıştı.

Huriye yüz kilo vardı. Güleryüzlü pozitif biriydi. Yaşlı anasına baka baka bekâr kalmıştı. Mustafa'yı mahalleden tanıyordu. Mustafa bir keresinde bunun vesikalık fotoğrafını çekerken kadına dünyayı dar etmiş, elli kere bir o yana bir bu yana döndürmüş, Huriye "Ulan görmüyorsun, fotoğraf senin neyine, keşke kalfa burda olsaydı" diye feryadı basmış ama Mustafa'nın kıs kıs gülmesinin önüne geçememişti. Sadece beddua ediyor, "Elbet bir gün sen de benim elime düşersin" diyordu. Mustafa'nın başını sırtını yumruklayarak bağırta bağırta bacağını alçıya aldı. Bir yandan da "İntikam, intikam" diye adamın kulağına fısıldıyordu. Zevkten dört köşe olmuştu.

Ekip elemanları ancak alçı işi bitince gelebildi. Geçmiş olsun faslından sonra Mustafa onlara sitem etti:

— Yahu sizde hiç mi merhamet yok, beni bu zebaninin eline verdiniz.
Hacı Kadir:
— Öyle deme üstad. Müstakbel yengemiz sayılır. Değil mi Huriye Hanım?
— Elbette canım, bir kere olur dedin, onu başıma taç, ayağıma paspas yaparım.
— Allah yazdı ise bozsun.
Huriye adamın üzerine gidiyor. Onun böyle şakacı, lafını esirgemez olduğunu herkes biliyor.
— İnkâr etme. Bana âşıksın. Tüm şehir biliyor, ama tipim değilsin.
— Yahu atın şunu dışarı. Hay Allah ben bununla ne yapacağım. Şu bacak iyi olana kadar.
Sıtkı:
— Ne güzel işte iki âşık başbaşa.
— Yahu Sıtkı sen yapma bari.
Huriye gitti. Mustafa derin bir nefes aldı. Ekip odada epeyce kaldı. Dışarıdan lahmacun getirttiler. Mustafa'nın morali düzelince onlar da ayrıldı.
Huriye bir iki kere geldi. Bu defa didişmediler, hatır sorup gitti. Mustafa bir süre sonra koltuk değnekleri ile hastaneden çıktı. Epeyce bir zaman öyle gezdi, sonra değnekleri attı.
O günlerde şehirde bir dedikodu yayılmaya başladı. Fısıltı gazetesi dedikoduyu bire bin katarak genişletti.
Efendim gûya gece bekçilerinden biri bir gece şehrin tarihi mezarlığında tuhaf şeyler görmüş.
Bekçinin hali hal değildi. Besbelli çok korkmuştu.
Asırlık sık ağaçlarla kaplı şehir mezarlığı, kavuklu iri taşları ile bayağı ürpertici idi.

Söylenti şöyle: Bekçi ve diğerleri gece yarısından sonra mezarlıktaki ağaçlar arasında bazı ışıklar görmüş, üstelik ışıkların parladığı yerden çalgı sesleri geliyormuş. Zaman sonra hikâye cinlerin bayramı, perilerin düğünü gibi vasıflara büründü.
Bırakın geceyi. mezarlık civarından gündüz gözü geçmek zora bindi.
Mesele tabiatıyla polise intikal etmişti.
Birkaç yüreği kip, gözü pek memur bir gece "ışık görünüyor" denilen mahalde pusuya yattılar.

Vakit gece yarısını geçerken bir karaltının yalpalaya sallana ağaçlar arasından çıktığı görüldü. Bu kadar hortlak-cin-peri masalının ardından böyle bir manzara ile karşılaşan memurlar ne yaptı dersiniz. Onu ancak onlar bilir.
Biz hadiseyi nakletmeye devam edelim. Efendim, hayalet gibi ortaya çıkan karaltı eliyle koluyla basbayağı bir insan imiş. Gelip gelip bir mezarın üzerine çökmüş. Cebinden iki mum çıkarıp yakmış, mezarın üzerine dikmiş. Adam yanında bir de klarnet taşıyormuş.

Az sonra mumların ortasına bir gazete yaymış. Yine cebinden çıkardığı nevaleyi gazeteye dizmiş. Tabii manzara tamamlansın diye bir de koca şarap şişesi.
Herif bir yandan içiyor, bir yandan dertli dertli okuyor, bir yandan çalıyormuş.

Ankara'da yedim taze meyvayı
Boşa çiğnemişim yalan dünyayı

Polisler gördükleri kişinin ne cin ne peri; kendileri gibi bir âdemoğlu olduğunu fark edince ferahlayıp yanaşmışlar.
Bakmışlar ki mezarlıkta âlem yapan bu kişi fotoğrafçı Sarhoş Mustafa. Artık o korkulu bekleyiş yerini tatlı bir temaşaya bırakmış.
Zurna gibi olan Mustafa şişeden bir yudum içiyor, sonra:
— Ulan baba, bırakıp gittin beni. Demedin ki bu çocuk ne olacak? Kaldık orta yerde işte, diye söyleniyor, güya bir yudum da mezardakine ikram edip toprağa azıcık dökerek babasıyla karşılıklı konuşuyormuş. Polisleri karşısında görünce:
— Oooo, abiler hoş geldiniz; hava güzel, kafamız iyi, hadi siz de yanaşın, diye onları davet etmiş.
Mezarlıktaki dehşet böylece şehrin tarihine intikal etti. Nakledildiği her mecliste kılıktan kılığa girerek tadından yenmez bir "Sarhoş Mustafa hikâyesi" olup çıktı.

—Sayın Kutlu bu macera kelimesi kelimesine "Uzun Hikâye" adlı kitabınızda yer alıyor. Ancak oradaki fotoğrafçının adı Selami. Böyle bir tekrara düşerek yazdığınız metni bozduğunuzu düşünmüyor musunuz?
— Yoo!.. Olur böyle şeyler.
— Nasıl olur?
— Benim kahramanlar laf dinlemiyor. Bazan böyle kılık değiştirip yazdığım kitaba sızıyorlar.
— Bu izah yeterli değil. Hikâyeyi zedeliyor.
— Elbette. Ama siz şu sanat denilen şeyi fazla ciddiye alıyorsunuz.
— Almayalım mı?
— Alın ama ölçüyü kaçırmayın.

— Nasıl yani?
—Sanat da tıpkı şu yalan dünya gibi bir oyun ve eğlenceden ibarettir. Uydurma birşey. Kendinizi fazla kaptırmayın.
— Olmadı sayın Kutlu. Sanatı bu kadar küçümsemeyin.
—Küçümsemiyorum. Eğer inanıyorsak sanat hakikate giden yolda bize yardımcı olur. Kalbimizi açar, bizi merhamet ve şefkat sahibi kılar. Kâinatın kitabını, yani temaşayı öğretir. Güzelliğin farkına varırız.
— Bunlar az şey mi?
— Değil tabi. Ancak sanattan felsefeden dine diye bir tasnif yapılmış.
— Yanlış mı?
— Hayır. Felsefe ile sanatın yerini değiştirsek daha iyi, bana uyar.
— Felsefe ne yapıyor?
—Felsefe bize tefekkür etmeyi öğretir. Onunla iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırmayı öğreniriz. Kur'an-ı Kerim'de "Düşünmez misiniz, akletmez misiniz?" vurguları çok yapılır.
Son durak dindir.
— Sizce din nedir?
— Din eşyanın hakikatına, hayatın mânasına vâkıf olmak. Hakk'ın rızasını kazanmak. Ona göre yaşamak. Din teslimiyet, Cenab-ı Hakk'a kul olmaktır. Din Âmentü'ye inanmaktır. O zaman sorular cevap bulur, karanlıklar aydınlanır.

Bak yine hikâyeyi bırakıp vaaza başladık. Bu benim işim değil, bana bu sorularla gelmeyin.

DOKTOR

Doktorun dedesi Hacı Hayrettin Efendi Manisalı bir toprak ağası. Zeki, ileriyi gören bir adam. Bakıyor ki dünya sanayiye doğru gidiyor, hatta Yeni Türkiye de bu yolu seçti. Varını yoğunu satıp İstanbul'a yerleşiyor.

Çocuklarını okutuyor. Cevat Almanya'da makina; Vedat İngiltere'de işletme iktisat uzmanı oluyor.

Bir süre oralarda çalıştıktan sonra memlekete dönüp kendi işlerini kuruyorlar. Makina yedek parça üretimi, ithalat ihracat iki kardeş isimlerinin ilk hecelerini alıp CE-VE şirketini memlekete tanıtıyor, çok para kazanıyorlar.

Yazlık için Ada'da bir köşk.

Kışlık için Şişli'de bir apartıman.

Dört katlı bir bina, her katta bir geniş daire.

Büyük aile.

Üstteki iki dairede kardeşler oturuyor. Alttaki iki daire misafirler, toplantılar için. Çok misafirleri oluyor, ekseri Manisa'dan gelen akrabalar.

Hacı Efendi cömert bir adam. Hastalara, yoksullara yardım ediyor.

Bunlar devrin alafranga muhitinde ve Avrupa'da yetiştikleri için batılılaşmış, devrimlere inanmış bir aile oluyor. Cevat'ın

karısı Saliha ile Hacı Hayrettin hariç. Hacı Efendi kendi yolunu tutsun diye oğluna Manisa eşrafından birinin kızını alıyor. Cevat bu taşralı kıza bir türlü alışamıyor. Kendisi danslı içkili toplantılarda, balolarda dolaşırken dini bütün Saliha kayınpederi ile elinde tesbih İstanbul camilerini, tekkelerini geziyor. Sonunda şeyhinin kim olduğu gizli kalan Beşiktaş'taki Yahya Efendi Dergâhı'na intisab ediyor.

Bu iki hayat tarzı yüzünden karı koca arasında kapanmayan bir mesafe, bir soğukluk oluşuyor.

Bundan mıdır nedir, Saliha'nın uzun süre çocuğu olmuyor. Sonunda oldu. Bir oğlan.

Cevdet Bey karısına "Bu oğlan senin elinde büyüyecek, biliyorum. Müsaade et hiç olmazsa adını ben koyayım" dedi. Saliha razı olunca oğlanın adını Atalay koydular.

O günlerde ilerici çevrelerde bu isimler moda idi.

Vedat'ın karısı ise Osmanlı bakiyesi bir aileden geliyordu ve yalıda büyümüştü. Vedat'ı ve toprak ağası babasını küçümsüyordu. Neticede Avrupa'da tahsil görseler de bunlar köylü idi.

Kadının dominant bir yapısı vardı. Vedat'a söz söyletmiyordu. Bu durum hayatının belki de son günlerini geçiren Hacı Hayrettin'in çok ağrına gidiyor, ama gelini ile başedemeyeceğini biliyordu.

Vedat'ın iki kızı oldu, ikisinin de adını karısı koydu: Firuze ile Azâde.

Atalay dört kiloya yakın bir tosun olarak doğmuştu. Bakıcılar elinde el bebek gül bebek büyütüldüğü için bu şişmanlık giderek fazlalaştı. Sokak yüzü görmediğinden korkak, pısırık bir çocuk olmuştu. Kendisini çok seven, ilgilenen dedesi o günlerde öldüğünden garip bir sessizliğe bürünmüştü.

İlkokul birinci sınıfa başladığında annesi ile beraber gitmiş, Saliha eve dönmek için sınıftan çıkınca bu ağlayarak peşi sıra koşmuştu.
Okula alışması güç oldu. Alıştığında ise arkadaşları adını çoktan koymuştu: Şişko patates.
Bu sıfatı taşımak zordu lâkin yapacak birşey yoktu.
Onu kızdırmak, aşağılamak için ardısıra böyle bağıranlara dönüp melul mahzun bakıyordu. Kavga etmeyi bilmiyordu, zaten kavga için cesareti yoktu.
Bu yüzden ilk ve orta öğrenimi ızdırap içinde geçti.
Yalnız ve neşesiz.
O da kendini kitaplara, derslere verdi. Olağanüstü bir zekâsı ve hafızası vardı. Bütün sınıfları birincilik ile geçti. Koleji birincilikle bitirdi. Tıp fakültesine birinci olarak girdi, birinci olarak bitirdi.
Bu birincilikler acısını az da olsa hafifletiyor; aldığı ödülü havaya kaldırırken kendisine işkence edenlere tepeden bakıyor, sanki intikam alıyordu.
İlk hayal kırıklığını ilkokulda yaşadı. O kış çok kar yağmıştı. Çocuklar yarı yıl tatilinde evlerinin yanındaki yokuştan aşağıya doğru kızakları ile bağıra çağıra kayıyorlardı.
Neticede bu da bir çocuk.
Pencereden onları görüp heveslendi. Babasından bir kızak istedi. Kızağı o akşam geldi. Annesi onu iyice giydirip dışarı salarken "Aman oğlum dikkat et, düşüp bir yanını kırma" diye defalarca uyardı.
Akacak kan damarda durmaz demişler. Daha ilk denemede yokuşun yarısında kızak kontrolden çıktı, Atalay kızakla beraber takla ata ata yokuşun dibine kadar yuvarlandı.
Çocuklar ona katıla katıla gülüyordu.

Birkaç iyi kalpli kız, burnundan kan geldiğini görünce koşup onu yerden kaldırdılar. Atalay'ın tüm heyecanı kaybolmuştu. Elini burnuna götürdü.
Kan!
Korktu. Kızağı kucaklayıp ağlaya ağlaya evin yolunu tuttu.

Annesi daha ilkokula gitmeden ona elifbe'yi öğretmişti. Atalay bir süre sonra Kur'an okumaya ve annesi ile beraber, başta beyaz takke namaz kılmaya başladı. Cevat Bey bu manzarayı gördüğünde çileden çıkıyor ama karısına birşey demiyordu.
Çocuğu ona teslim etmiş, neticeye razı olmuştu. Zaten kendisinin ev dışında bir hayatı vardı. İşi oluruna bıraktı. Yine de Atalay aldığı ödülleri, karneleri getirip gösterince gururlanıyor, "Benim oğlum büyüyüp fabrikatör olacak" diye onu seviyordu.
Cevat Bey ne hesabı yaparsa yapsın, Saliha Atalay'ı doktor olması için dolduruyordu. "Benim oğlum doktor olacak, bütün hastalara bakacak değil mi" diye sorduğunda, Atalay "Evet anne ben doktor olacağım" cevabını veriyor, bunun üzerine annesi sevgiyle onu bağrına basıp öpüyordu.
Fabrikadan nefret ediyordu. Sürekli geç gelen, onu pencere önünde gece yarılarına kadar bekleten kocasına:
— Yine nerde kaldın Cevat?
diye sorduğu zaman kocası hep aynı cevabı veriyordu:
— İş var, toplantı var hanım, bitmiyor işte.
— Hep toplantı, hep toplantı. Ne olacak bu böyle?
Kocası tartışmayı, kavgayı sevmez, duş almaya giderdi. Yemeği zaten çoktan yemiş olurdu. Sonra yorganı başına çekip horlaya horlaya uyur, Saliha'yı yalnız bırakırdı.

Talihsiz kadın bir türlü uyuyamaz, sedirde tesbih çeke çeke sızıverirdi.

Cevat Bey bir Avrupa seyahati dönüşü Atalay'a futbol topu getirdi. O yıllarda ülkede pek bulunmayan birşey. Çocuklar lastik top ile oynardı.
Atalay ortaokulda.
Futbolda tecrübesi çok az. Çocuklar onu bazan kaleye geçirirlerdi. Kadroda açık olursa onu da alırlardı.
Tüm çikolata çocuklarının kaderidir bu. Sokağın dilini bilmez, bu yüzden çok incinirler.
Atalay futbol topu ile evlerinin önündeki arsaya, çocukların top oynadıkları alana vardığında çok heyecanlıydı.
Çocuklar onu görüp durdular, oyun durdu. Bir süre öyle hareketsiz birbirlerine baktılar, sonra bir yerden emir almış gibi Atalay'a doğru koştular. Yanına geldiklerinde yine durdular. Atalay'ın heyecanı zirveye çıktı. Acaba ne yapacaklar? Hep birden bağırmaya başladılar:
— Ya, ya, ya... Şa, şa, şa!
Atalay, Atalay, çok yaşa!
Az kalsın onu omuzlara alacaktılar. Ses kesilince Atalay kendini ağıra satan bir tavırla:
—Arkadaşlar, artık bir topumuz var. Ama bununla oynamak için bir şartım var.
— Nedir, nedir?
— Ben hangi takıma girersem kalede değil forvette oynayacağım.
Çocuklar dünden hazır:
— Olur be Atalay, istediğin forvet olsun.
O gün Atalay forvette oynadı, gol bile attı.

Maç bitiminde çocuklar ona teşekkür etti. Ertesi gün aynı saatte buluşalım dediler. Atalay mutlu mesut topunu kucağına alıp evin yolunu tuttu. Akşam bu maçı babasına anlattı. Cevat Bey gülümseyerek onun başını okşadı:

— Demek gol de attın. Aferin sana, dedi.

Atalay babasının sesindeki alaycı tona bir anlam veremedi. Cevat Bey işin aslını biliyordu. Oğlu gibi çocuklar ancak topunun hatırına oyuna alınırlar. Müsait pozisyondaki golcü topun sahibi moral bulsun diye golü kendisi atmaz ona verir. Atalay gibi çocuklar boş kaleye bile gol atamazlar.

Atalay kolejde okumaya başladığında sporun kendine uygun bir uğraş olmadığını anlamıştı. Israr etmenin faydası yok. Şişmanlık üstüne çökmüş onu eziyordu.

Yine derslere asıldı, yine birincilikler aldı. İlaveten kitapların dünyasına daldı. Psikoloji, sosyoloji, tarih ama esasen edebiyat onu kendine çekiyor; bir kitaba daldığında yemeyi içmeyi unutuyor, kahramanlar arasına katılıp âdeta onlarla beraber yaşıyordu.

Sahaflar Çarşısı'nın sürekli müşterisi olmuş, dükkân sahipleri ile ahbaplığı ilerletmişti.

Eski harflerle okuyup yazması, çok iyi derecede İngilizcesi ile kitap kurtlarının sohbetlerine katılıyor, yaşlı adamları kitap bilgisi ile şaşırtıyordu.

Kütüphanesi daha o günlerde yazmalar, eski-yeni harflerle basmalar, İngilizce kitaplar ile zenginleşmişti.

Bunlara fotoğraf, kartpostal toplama tutkusunu ve sinema aşkını da eklersek Atalay'ın yalnız ama dolu dolu bir dünyası olduğu anlaşılır. Musikiyi unutmayalım. Sesi yoktu ama iyi bir kulağı vardı. Koroya girdi, ud çalmaya başladı.

Kandil gecelerinde annesi ile beraber Yahya Efendi Dergâhı'na

gidiyor, Ramazan'da orucunu tuttuğu gibi yakındaki küçük mescitte teravih kılıyordu.
Cevat Bey onun kütüphanesini gizli gizli karıştırıyor, bazen raslantı ile kapı arasından başında takke ile namaz kıldığını görüyor, içini çekerek "Oğlanı kaybediyoruz, bu gidişle yobaz olacak" diye dertleniyordu.
Dertleniyordu diyorsak bunun bir derinliği yoktu. Az sonra meçhul bir yerden meçhul bir telefon geliyor, Cevat Bey ceketini aldığı gibi evden çıkıyordu.
Kolejdeki en önemli olay Atalay'ın Elmas'la tanışmasıdır.
Sinemada idi. O büyülü karanlığın ve inanılmaz ışığın esiri olarak filmi seyrediyordu. Derken ışıklar yandı. Beş dakika ara. Büyü bozuldu.
Atalay bir sağ yanına, bir de sol yanına baktı. Bir çift iri ela gözle karşılaştı.
—Aa! Elmas.
—Atalay! Bu ne güzel tesadüf.
Dışarı çıkmadılar, orada kalıp filim ve yönetmen üzerine konuştular. İkisi de yönetmeni beğeniyordu, üstelik bu filim de çok güzeldi. Zevklerin buluşması onları birbirine yaklaştırdı.
Kolejde yanyana gezen iki arkadaş oldular. Haklarında türlü dedikodular çıktı ama bir süre sonra bütün bunların gerçek olmadığı anlaşıldı. Onlar arkadaştı. Sadece arkadaş. Yalnızlıklarını birbirleri ile paylaşıp hayata daha pozitif bakıyorlardı.
Elmas güzel bir kızdı. Özellikle yüzü. Fildişi ten, iri ela gözler, dik bir burun, inanılmaz kiraz dudaklar. Gür siyah saçlarını hep geride toplardı.
Yine de göze çarpmıyordu.

Sebebi oldukça çelimsiz olmasıydı.
Sanki bu güzel başın altında bir Venüs vücudu olmalıydı. Ama yok.
Ne yapalım herkes manken olamaz ki. Cenab-ı Hakk'ın verdiğine şükredip oturacağız.
Zaten Atalay Elmas'a bir cinsel obje gibi bakmamış, bu hususu aklından geçirmemişti. Elmasta merhamet dolu bir kalp, şefkat ve incelik vardı. Kültürlü, dindar, şahsiyetli bir kızdı. Yetmez mi!..
Elmas cephesine gelince o bu hususta duygu ve düşüncelerini pek açık etmiyordu. Arkadaşlarının ısrarla sorduğu: "Şu şişkoda ne buluyorsun?" sorusuna; "O da bir insan ve sizin anlayamayacağınız kadar derinliği var" gibi muğlak bir cevap veriyor; kolejli kızları kısa süre de olsa "derinlik" üzerine düşündürüyordu.

Kolej bitinceye kadar arkadaşlık ettiler. Müzik dinlediler, sinemaya gittiler, kitap okuyup tartıştılar. Sonunda Atalay tıp fakültesine girdi, Elmas sanat tarihi okumak için İngiltere'ye gitti.
Bir iki kez mektuplaştılar, sonra herşey bitti.

Atalay fakültede yine yalnızdı.
Evden okula, okuldan eve.
Yine sahaflarda, yine sinemalarda, yine kitapların dünyasında idi. Bir de üniversite korosu.
Öğrenci hareketlerinin, partilerin ötesinde kaldı.
Bu yalnızlık onu sıkmıyor değildi. Kötümser olduğu anlarda hayatının ot gibi geçtiğini düşünüyor, Elmas'ı özlüyordu. Böyle anlardan birinde fakülte bahçesindeki Osmanlı'dan kalan mescide girdi.
Dışarısı sıcak, içerisi serindi.
Ferahladı. Mescitte kimse yoktu. Vakit namazını kıldı oturdu. Az sonra bir çocuk daha geldi. Atalay'a bakmadan mihrabın önüne kadar gidip namaza durdu.
Atalay tanımıştı çocuğu. Kendi sınıfında idi. İsmail. Kara kavruk bir taşralı. Konuşurken Erzurum ağzının özellikleri belli oluyor, İstanbul Türkçesi kullanmaya kalkışsa da bundan kurtulamıyordu.
Fukara bir ailenin çocuğu olduğu giyiminden belli oluyor, muhtemelen yurtta kalıp, burs alıyordu.
Şu herkese "Ağabeyi" demesi yok mu Atalay ona bayılıyordu.
— İsmail!
Döndü baktı, Atalay'ı tanımıştı.

— Buyur ağabeyi.
— Gelsene biraz.
Çekinerek geldi, oturdu.
—Sen de benim gibi bu âleme alışamadın galiba, hep yalnız geziyorsun.
İsmail'in sesi titredi. Ancak Atalay'ın da namaz kıldığını anladığı için onu kendine yakın buldu. Açıldı:
— Ben bir köylü çocuğuyam ağabeyi. Liseyi bitirene kadar Erzurum'dan dışarı çıkmadım. Zorlaniram.
— Bundan böyle beraber olalım, zorlukları aşarız.
Öyle de yaptılar. Atalay onu incitmeden masraflarını karşıladı. İsmail tarihe meraklıydı. Birlikte İstanbul'un tarihî mekânlarını dolaştılar.
Rumelihisar'ı sırtlarında İsmail yanık sesi ile türküler söyledi, Atalay mest oldu. Halkı ve kültürünü pek tanımıyordu. İsmail'in şahsında Anadolu insanının ruhunu görmeye başladı.
Birlikte yaşadıkları bir olay onların dostluğunu perçinledi ve Atalay'ın İsmail'i daha iyi tanımasını sağladı.
Şöyle ki: Atalay orta öğrenimde olduğu gibi yine derslerinde çok başarılı idi ve iyi not tutuyordu.
Pek çok kişinin bu notları istemesine karşılık "Yok öyle beleşe konmak. Siz de dersi dinleyin, notunuzu tutun" deyip kimseye vermiyordu. Bu yüzden sınıf arkadaşları ondan gıcık kapıyorlardı.
Bunlar arasında kabadayı geçinen biri vardı. Bir gün Atalay'ın yakasına sarılıp "Çıkar ulan şu notları, yoksa ağzını burnunu kırarım" diye saldırdı.
Hayatında kavga etmemiş zavallı Atalay korkudan bembeyaz oldu. "Bi dakka, bi dakka" deyip duruyor, oğlanın

elinden kurtulmaya çalışıyordu.
Koridorda vukubulan bu olaya kimse karışmadı, sadece seyrediyorlardı. Kabadayı Atalay'ın kafasını duvara vurmaya başlamıştı ki, İsmail bir nara atarak yetişti:
— Hop, hop! Ne olir burda?
Kabadayı Atalay'ı bırakıp İsmail'e döndü:
— Ayak altında dolaşma lan bücür.
İsmail'in boyu gerçekten kısa idi.
— Dolaşırsam ne olur?
Kabadayı İsmail'in üstüne yürüdü. Yakalasa parçalayacak. Atalay o zaman İsmail'in gözlerinde çakan şimşekleri gördü. Dadaş bir adım geri atmadan elini ceketin iç cebine sokup Sürmene bıçağını çekmişti. Çekmekle kalmadı, koridoru inletti:
— Gel ulan, gel hadi. Gel ki göresen dünya kaç bucak.
Kabadayı bunu hiç ummuyordu. Vücudunu ani bir titreme sardı, yüzgeri edip kaçmaya başladı. İsmail onu koridorun sonuna kadar kovaladı.
Olay sona erip herkes dağıldıktan sonra Atalay:
— Herif üstüne gelse vuracak mıydın?
—Bıçağı çektin mi vuracaksın Dadaş. Bu işin raconu böyle. Yoksa kimse seni saymaz.
— Senden hiç ummuyordum bunu.
— İşin ucunda sen vardın. Başkası olsa aldırmazdım. Ama bizde arkadaşını kollamak esastır. Arkadaş ne demek, kardaştan ileri.
Atalay bu ufacık çocuğun cesaretine hayran olmuştu.

Günler geçti.
Fakülte bitti.

Dahiliye hocası Atalay'ı asistan almak istiyordu. Kabul edip kariyer yapmak için üniversitede kaldı.
Tıp tahsilini iyi yapmış, her hususta sözü olan, bilgisi sağlam uyumlu bir eleman olmuştu. Doktorası ve ihtisası bir engele takılmadan tamamlandı. Hocası ona güvendiği için öğrencilerinden birkaçını kendisine teslim etmişti. O günlerde işler böyle yürüyordu.
Talebe içinde tüm okulun tanıdığı biri vardı. Suna. Nam-ı diğer Alev.
Güzelliği, seksapeli, cesareti ve serbest tavırları ile tanınıyordu.
Ona Alev diyorlardı çünkü dokunduğunu yakıyordu. Kaç talebeyi, kaç hocayı yoldan çıkarmış, sonra dımdızlak ortada bırakmıştı.
Bu şöhreti yüzünden yalnız kalmıştı. O da bu yolda gözü açılmamış bir kuş olan hocası Atalay'a sardı.
Bir erkeğe yaklaşmanın türlü yolları vardır. Suna hepsini biliyordu. Atalay onun için kolay bir avdı.
Nitekim ilk hücumda avını yakaladı.

O güne kadar Atalay'ın yanında mümkün olduğu kadar fazla kalmış, meslekî sorular sormuş, hocası onu "İşi ile ne kadar ilgili bir kız" sansın diye elinden geleni yapmıştı. Atalay da buna inanmıştı. Söyledik saftirik bir adam. Kadınları hiç tanımıyor. Klinikte herkes Suna'nın Atalay'a ne zaman diz çöktüreceğini bekliyor; bu maceranın sonunu merak ediyordu. Suna Atalay'ın kıvama geldiğini anlayıp aniden hücuma geçti.
Onu takip etti ve kütüphanede olduğunu gördü. Bir makaleye dalmış sırtı dönük oturuyordu. Suna avını ürkütmemeye

çalışarak ayaklarının ucunda sessizce yaklaştı. Kütüphane tenha idi ve onları gören yoktu. Atalay bir anda büyülü bir kokunun içine düştü. "Nedir, ne oluyor" demeye kalmadan bu kokuya dalıp çıkmış bir çift yumuşak el arkadan gözlerini kapadı.
Bir kadın göğsü sırtına dayandı. Doktor cinsel bir ürperişle kıvrandı.
Arkasına döndü. Suna bütün dişiliği ile gülüyordu.
— Sürpriiz!
Atalay sağma soluna baktı. Neyse kimse yoktu.
—Ne yapıyorsun Suna? Böyle şakaları sevmem. Ya bir gören olsaydı?
Kız bir sandalye çekip oturdu. Öyle oturdu ki dizleri dizlerine değsin.
—Biz hoca-talebe ilişkisi içindeyiz ama aynı zamanda arkadaşız.
— Öyle ama herşeyin bir ölçüsü olmalı.
— Aman hocam kasmayın kendinizi. Biraz etrafa bakın, hayat geçip gidiyor.
Atalay kızın gözlerine bakamıyordu.
— Evet.
Kız çantasından iki bilet çıkardı.
—Bu sebeple sevdiğiniz yönetmenin filmine iki bilet aldım.
— Bilet mi?
Atalay artık ne dediğini bilmiyordu. Kızın rüzgârına kapılmıştı.
— Evet bilet.
— Ama!
— Aması yok hocam. Sinemanın köşesindeki pastanede buluşuruz.

Dedik ya, doktor büyülenmişti. Bir "Ama" daha çekti, faydasız. Kız uzanıp ellerinden tuttu. İşveli bir sesle "Sizi bekleyeceğim" dedi ve kalktı. Doktor onun ardı-sıra baktı. Vücudunu sarıp tüm hatlarını belli eden elbisesi ile salına salına gitti. Atalay bayağı terlemişti. Kendine gelmek için lavaboya gidip yüzünü yıkadı. Aynaya baktı. Kıpkırmızı. Kendi kendine söylendi: "İşte şimdi hapı yuttun oğlum". Sonra çarpık bir gülümseme yayıldı suratına "Ama doğrusu tatlı bir hap". Filim boyunca Suna doktorun elini tuttu. Yine o çıldırtıcı koku. Bir ara kulağına eğilip "Sizi tanımak istiyorum hocam, lütfen" diye fısıldadı. Doktor hoşafa dönmüştü, duyulur duyulmaz bir sesle "Bakarız" dedi.

Sinemadan sonra birlikte yemek yediler. Atalay'ın gözleri etrafında idi. Biri görecek diye ödü kopuyordu.

Yemekten sonra kızı evine bıraktı. Ayrılırken Suna yaklaştı. Belli ki bir veda busesi istiyordu. Doktor "Bu günlük bu kadar kâfi" demişçesine oralı olmayıp arabasına gitti. Suna eve gitmedi, araba kayboluncaya kadar arkasından baktı. İçinden: "Eh, hocam yumuşadın sayılır. Bundan böyle seni usulünce yoğuracağız. İşimiz bu" dedi. İlişki devam etti ve doktoru çizgiden çıkardı. Artık namaz da kılmıyor, sürekli "Ya nikâhı basacağız, yahut bu bataklıkta boğulacağız" diyordu.

Erol Tıbbiye'nin emektar talebelerindendi. İkinci sınıfta nasıl olduysa bir çeteye girdi. Bunda şaşılacak birşey yok; çünkü bu zibidi orta mektepten bu yana hep kavganın, hırsızlığın, belânın içinde olmuştu.

Neden acaba?

Uzatmayalım, ailevî meseleler, fukaralık, kötü arkadaş, muhit falan. Ana baba ayrılmış. Baba Almanya'ya gitmiş, ana bir başkası ile evlenmiş, Erol da ailesi ile tüm bağlarını koparmıştı.

Yakışıklı, çapkın bir çocuktu.

Pek çok macera yaşadı. İçinde aile kurumuna, hatta tüm topluma yönelik bir kin vardı. Ruhu kirlenmişti ve bu yüzden psikopat sayılabilirdi.

Bir ayağı karakolda idi. Bu yüzden kanunları ezberlemiş, sakat işlere girmez olmuştu. Bazı ufak iş, çok para ama tehlikeli olanlar hariç.

Gözü kara bir çocuktu. Yalnız yaşıyordu, yalnızlığa alışmıştı. Eli açıktı. Bir vurgun yaptığında etrafa para saçardı. Arkadaşları bu cömertliğin nerden geldiğini anlardı.

Fakültede kalıp askerliği tecil ettirmek için türlü yollar bulmuştu. Onun devresinde mektebe girenler hoca olmuştu. Bu sebeple fakültede hatırı sayılır bir çevresi vardı.

Onlara çeşitli hediyeler getirir, hepsinin gönlünü alır, "bir tatlı serseri" olarak sevilirdi.

Suna ile tanışması tuhaftır.
İki rakip talebe kavgasının ortasında kaldı. Sırtını bir duvara dayayıp siper aldı.
İşte o anda gördü Suna'yı.
O da çatışmadan kurtulmak için koşuyordu. Yolun ortasında ayağı takıldı, yüzüstü düştü. İki taraf birbirine yaklaşmış, taş yağmuru başlamıştı. Taraflar birbirine girerse kız arada ezilecekti.
Erol kurşun gibi fırladı, kızı yerden kaldırdı, beline sarılıp karşı kaldırıma geçirdi. "Hadi koş" dedi. Önlerine bir dar sokak açılmış, çarpışan talebeler geride kalmıştı.
Dar sokağın sonuna kadar koştular.
Köşeyi dönünce bir park.
Aman ne güzel park.
Gidip bir ağacın gölgesindeki sıraya oturdular.
Nefes nefese kalmışlardı.
Birbirlerinin yüzüne baktılar ve kahkahalarını bıraktılar. Oysa bir tehlike atlatmışlardı. Gülünecek zaman değildi.
Demek ki bu iki kişi aynı hamurdan yaratılmış ve birbirlerini bulmuşlardı. Hani tencere yuvarlanır kapağını bulur misâli.
Az ilerde seyyar bir çaya vardı, çay söylediler. Simitçi geçiyordu, birer simit aldılar. Konuşmaya başladılar.
Bu nasıl konuşmadır yahu!
Zamanı mekânı unuttular.
Hava kararmış da haberleri olmamış. Suna'nın evi bu yakınlarda imiş. Eve kadar yürüdüler.
Babası avukat anası öğretmen imiş, Ankara'da oturuyorlar. Bu erkek misâli cesur kızı hiç çekinmeden İstanbul'a salmışlar.
Suna Erol'un cazibesine kapıldı, onu eve davet etti. Erol

ihtiyatlı idi. Çok çapkınlık yapmıştı ama bu başka. Buna âşık olacaktı galiba.
Suna nesi var nesi yok anlatmıştı. Tıbbiye bitmekte idi, ama bu onun pek umurunda değildi. Hayat bir macera onu yaşamalıydı.
Erol "Başka zaman" deyip ayrıldı.
Ertesi gün yeniden buluştular.
Sonra defalarca.
Birbirlerinin evini yatağını paylaştılar. El ele mektebe gitmeye başladılar.
Suna'nın arkadaşları:
— Hayırlı olsun be Suna, artisti ayarlamışsın.
Erol'un lakabı "artist" idi.
— Ayarladık sayenizde.
— Aman dikkat et, serserinin tekidir.
— Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın. Ben de serseriyim.
— Doğru söze ne denir?
Suna'dan çekiniyor, ileri gitmiyorlardı. Geçen zaman içinde Erol ile Suna birbirlerini iyice tanımış, ikisi de bu ilişkide hükmünü yürütmek için sürekli kavga etmeye başlamışlardı. Birbirlerini yemekten zevk alıyorlardı.
İki marazlı tip işte.
Erol'un bir geliri yoktu. Suna'ya ailesinden para geliyordu ama bu Erol'un sigara parasına yetmezdi. Erol işe çıktığında Suna "Beni de götür" demeye başladı.
Erol sevgilisini tehlikeye atmak istemiyordu. Sonunda kızın ısrarı o kadar fazlalaştı ki, Erol onu küçük bir işe götürdü. Bir yerden bir miktar mal alıp başka bir yere teslim edeceklerdi. Malı Erol teslim aldı, Suna teslim etti. Netice epeyce bir para idi. Eve döndüklerinde Suna:

— İşte iş dediğin bu! Para hurda.
Erol'un yüzü gülmüyordu. Evet iş. Ama kadın işi değil bu. Kadın önce börek açmasını öğrenmeli. Bu fikir aklından geçince gayr-ı ihtiyarî güldü. Suna:
— Ne gülüyorsun lan artist? Haklı değil miyim?
— Haklısın, haklısın.

Suna Atalay'la arkadaşlığı ilerletti, Atalay geçen zaman içinde Suna'ya o kadar bağlanmıştı ki, gel dese geliyor, git dese gidiyordu.
Böylece kız onu yatağına kadar sürükledi.
Erol'un kan tepesine çıktı.
— Ne demek oluyor bu?
— Şu demek canım benim. Şimdiye kadar zengin öğrencilerin, çaylak asistanların verdiği ufak tefek hediyeler ile avunduk. Bu defa oltaya iri bir balık geldi.
— Yani.
— Adam çok zengin. Fabrikalar, hanlar, Manisa'da uçsuz bucaksız bağlar.
— Bize ne?
— Şu. Onunla evleneceğim.
Erol o anda silahını temizliyordu. Namluyu Suna'ya çevirdi.
— Bir daha söyle.
— Onunla evleneceğim.
— Nasıl olacak?
— Anlaşana, tehlikeye girmeden büyük bir servete konacağız. Atalay bir evin bir oğlu. Para derdi olmayınca o oynadığın silahı bırakırsın artık.
Erol silaha bakıp sırıttı:
— Onsuz olmaz.

— Seni kaybetmekten korkuyorum. Bu bıçak sırtındaki hayat daha ne kadar devam edecek?
— Bilmiyorum, benim tarzım bu.
Suna Erol'un tarzına bir erkek gibi küfretti. Erol:
— İşte senin bu yanını seviyorum.
dedikten sonra kıza hücum etti. Suna doğu sporlarına meraklı idi, hem ders almış, hem güçlü idi.
Kolay teslim olmadı.

Atalay günü gelince kızı ailesi ile tanışmaya götürdü. Kız bu aileyi doktorun ağzından İyice tanımıştı. Ona göre giyindi. Diz altına uzanan bir siyah etek, üstüne dik yaka bir kazak. Ne bir kolye, ne bilezik.

Belli olmayan bir makyaj ile inci gibi parlıyordu. Atalay'ın çapkın babası kızı görür görmez oğlunun kulağına eğildi "Aferin! Turnayı gözünden vurmuşsun". Atalay kızardı, birşey demedi.

Akşam yemeği.

Yemekle kimseyi beğenmedikleri için evde kalmış amca kızları da vardı.

Dedikoduya malzeme olsun diye inatla yemeğe katılmışlardı. Oysa ne anaları orada idi ne babaları.

Firuze kardeşinin kulağına fısıldadı:

— Çok güzel.

Kardeşi aynı fısıltı ile:

— Bu kadarı da fazla.

— Neden?

— Atalay denilen gerizekâlı şişko bunu elinde tutamaz.

— Evet! Kız âşık olmadı herhalde, o zaman seçimine sebep ne?

— Bilmeyecek ne var canım, mal için.

Saliha Hanım Suna'yı yanına oturtmuş, ağzından girip bur-

nundan çıkarak her sırrını öğrenmeye çalışıyordu. Anasının gözü Suna hanım hanımcık bir tip çiziyor, ileride kaynanası olacak kadına şirin görünmeye çalışıyordu. Saliha Hanım da Suna'yı her gören fani gibi hayran olmuş, rüzgârına kapılmıştı.
Yemek sonu Suna'nın konuyu ailesine bildirmesi, ana babasının İstanbul'a gelmesi iki ailenin tanışması, olumlu bir durumda aile arasında bir söz yüzüğü takılması konusunda anlaştılar.
Atalay Suna'yı evine bırakmak için çıktı.
Saliha Hanım kocasına:
— Ne diyorsun bey?
Cevat piposunu yakarken:
— Bundan iyisi Şam'da kayısı.
Saliha yine meyus, "Adamın dünya yansa içinde bir deste otu yok Oğlu evleniyor umurunda değil".

Herşey çok çabuk oldu.
Suna'nın ailesi Ankara'dan geldi. Yine bir akşam yemeğinde Atalay'ın ailesi ile tanıştılar. Bu defa yemeğe Vedat Bey, eşi ve kızları da katılmıştı.
Aralarında anlaştılar.
Söz yüzüğü takıldı.
Suna'nın ailesi herşeyden memnun Ankara'ya döndü.
Yüzler gülüyordu. Atalay ile Suna ev, gelinlik, eşya bakıyorlardı. Erol bu işin sonunu merakla bekliyor; arada kendi işini kovalıyordu. Saliha Hanım Ankara'ya haber saldı: "Bizde hayırlı işin arası açılmaz. Şu nikâhı tez zamanda kıyalım" dedi. Ankara'dan "Olur" cevabı geldi. Atalay heyecanla "Gidip nikâh günü alalım" diye işi rol icabı nazlanan Suna'ya kabul

ettirdi. Gidip nikâh günü aldılar. Suna hazır gelinlikleri beğenmemişti. Hanımefendiye özel gelinlik dikildi. Daha nikâh kıyılmadan parmakları pırlanta yüzüklerle, gerdanı türlü kolyelerle dolmuştu.

Cevat Bey, kardeşi, Saliha Hanım ve Atalay yağdırıyorlardı yanı.

O kadar ki Erol arada bunlardan birini kumara veriyor ama belli olmuyordu.

İşte böyle!

Herşey bir yere kadar çok iyi gitti. Bir gün işten çıkan Atalay, okumakta olduğu kitabını kütüphanede unuttuğunu farketti. Arabasının kapısına elini atmış iken geri dönüp kitabı almak veya yarına bırakmak hususunda tereddüt etti. Olacakla öleceğin önüne kimse geçemez.

Titiz adam kitabı almak için binaya girdi. Herkes gitmiş koridorlar ıssız kalmıştı. Kütüphaneye vardı. Evet, işte kitap masanın üzerinde duruyordu.

Kitabı aldı.

Tam çıkacak.

Bir takım tıkırtılar duydu.

Raflar arasında ayak uçlarına basa basa sessizce süzüldü.

Bir rafın arkasından başını uzatarak tıkırtının geldiği tarafa baktı.

Bakmaz olaydı.

Suna bir delikanlı ile öpüşüyordu. Kendilerinden geçmiş onu farketmemişlerdi.

Neden sonra farkettiler ve donup kaldılar. Atalay bir süre baktı. Yüreğine kan damladı.

O kan kokusuna bulanarak arabasına atladı. Şehri bir baştan bir başa dolandı. Sonra ıssız bir tepede arabadan indi.

Göğsünü açıp, rüzgâra döndü.
Yangın sönsün diye bekledi.
Ne yapmak lazım?
Bu rezillikten bir an önce kurtulmak lazım.
Gece hiç uyumadı, sabaha doğru bir karara vardı. O gün rektöre çıktı, birtakım ailevi problemleri olduğunu söyleyerek Anadolu'ya tayin isteyeceğini söyledi.
Rektör onun gibi yetişmiş, istikbali parlak bir elemanı kaybetmek istemiyordu. Karşı çıktı. Sonra baktı ki adam kararlı, tutmak istese istifayı basacak, izin verdi.
Ailesine "Kliniğe bazı malzemeler alınacak, beni görevlendirdiler" diyerek Ankara'ya gitti.
Erzurum'a tayin istiyordu. Orada İsmail'i bulurum diye umut ediyordu ama, Bakanlık onu daha küçük bir taşra kentine gönderdi. Atalay eve döndüğü gece bir mektup yazdı.
"Sevgili Anneme ve Babama,
Sizi üzmek istemezdim ama ihaneti gördüm.
Şahit istemez, bizatihi gördüm.
İşi uzatmak ve dedikoduyu yaymamak lazım. Suna'nın ailesine oğlan son dakikada vazgeçti deyip, suçu bana yükleyin.
Ben taşraya gidiyorum. Vardığımda size yazarım.
İkinizi de çok seviyorum.
Atalay.

Not: Emaneti sahibine verin. Çok geçmez o beni sormak için size gelir."

Yüzüğü mektubun üzerine bırakmıştı. Bavulunu akşamdan hazırlamıştı. Erken saatte udunu alıp çıktı.
Anne-babası mektubu aldıklarında o çoktan yolu yarılamıştı. Basılmış davetiyeler masanın üzerinde kaldı.

Gecenin bir yarısı tirenden indi. Az önce yağmur yağmış, etraftaki bahçelerden leylak kokuları geliyor. Gar binasının ardına dolandı, iki fayton var. Birine yaklaşıp seslendi:

— Beni en yakın otele bırakır mısınız?

— Elbette, buyurun.

Şehrin sokakları ıpıssız. Uzaklardan köpek havlamaları duyuluyor.

Atalay ilk kez taşraya çıkıyor. Bu fayton, atların kaldırımdaki ayak sesleri, en fazla çift katlı binalar, gittikleri yolun iki yanında sıralanan kavaklar.

Sanki bir masal dünyası.

Fayton, camlarından ışık sızan bir binanın önünde durdu. Doktor faytoncunun parasını verip indi.

Giriş kapısının önüne geldi, camdan içeri baktı, biri etrafı süpürüyor.

Kapıyı açıp girdi. Bir elinde bavul, ötekinde ud.

— Merhaba!

Etrafı süpüren adam uzun saplı süpürgeye dayanıp gözlerini kısarak baktı. Şişman, yuvarlak yüzlü, kibar bir adam. Süpürgeyi bir yana bıraktı, yürüdü.

— Hoş geldiniz efendim. Galiba otel arıyorsunuz?

— Evet.

— Burası kahve, otelimiz arkada bitişikte.

— Umarım boş oda vardır.
— Olmaz olur mu? Siz şöyle buyurun.
Diyerek doktorun bavulunu aldı, doktor udu vermedi. Ud herkese verilmez, ancak sahibi taşır. Nazik âlet.
Doktor bir sandalyeye oturdu, Hacı Kadir karşısına.
— Çayımız kalmadı efendim, isterseniz size süt ve taze çörek getireyim.
— İyi olur.
Adam çay ocağının berisinde bir kapıyı açıp kayboldu. Bileğinde bileklik, belinde kuşak. Eski kabadayılardan olmalı. Ama kır düşmüş sakalı da var. Demek ki hacı.
Tahta masalar, tahta sandalyeler. Haliyle her yana sinmiş sigara kokusu. Duvarlarda Koca Yusuf, Kurtdereli gibi pehlivan resimleri, Atatürk ile Kâzım Karabekir, bir de Yavuz zırhlısı.
Adam bir bardak ılık süt ve porselen tabakta iki çörek ile geldi. Doktor sütten bir yudum aldı. Oh, kekik kokuyor sanki. Sonra çöreği ısırdı, nefis tereyağlı, harika. Bayağı acıkmış olmalı ki sütle çörekleri bitirdi. Adamın getirdiği peçeteye elini ağzını sildi.
— Özür dilerim, çok acıkmışım galiba, henüz tanışmadan yemeğe giriştim.
— Estağfurullah efendim.
Atalay adama elini uzatıyor.
— Bendeniz Doktor Atalay, buradaki devlet hastanesine tayin oldum.
Hacı Kadir saygı ile gülümseyerek.
— Memnun oldum efendim. Ben de babadan kalma bu otel ve kıraathaneyi işletiyorum. Adım Kadir. Hicaz'a gidip döndük olduk Hacı Kadir.

Bir süre daha konuştular, Hacı ona kalacağı odaya götürdü. Çarşafları yeni değiştirmişti. Doktor "Biri beni sabah namazına kaldırsın!' dedi. Hacı sevindi, "Merak etmeyin görevliye söylerim" dedi. Birbirlerine iyi geceler dilediler.
Doktor gerçekten yorgundu. Bavulu açıp pijamalarını dahi giyinemedi. Öylece don-gömlek yatağa girdi. Sessiz bir taşra gecesi, pencereden görünen yıldızlar sanki yeryüzüne inmiş. Sadece cırcır böceklerinin ve dertli öten İshak kuşunun sesi geliyor.
Çarşaflar lavanta kokuyor.
Vay be! Lavanta.
Bu Hacı bayağı zevk sahibi.
Lavanta kokusuna gömülüyor.

Sabah haliyle geç kalktı. Namazı kaçırmamış ama uykuyu bölmüştü. Kahvenin garsonu tahta zemini sulamış süpürmüş, çay demini almıştı. İlk müşteriler çöreklerini simitlerini yiyip çaylarını içerek gidiyorlardı.
Kadir Efendi erkenci olan Sıtkı ile buluşunca Doktor'u anlattı. Sıtkı "Misafirimizdir, bir güzel kahvaltı hazırlayalım" dedi. Kahvenin büyük masasına beyaz bir örtü serdiler. Tereyağlı su böreği, bal-kaymak, peynir-zeytin, Hacı misafir için porselen takımını çıkarmıştı.
Doktor giyinmiş, tıraş olmuş geldi. Sofrayı görünce "Yanılmamışım bu Hacı zevk sahibi" dedi içinden. Sıtkı ile tanıştılar. Doktor sofraya oturmadan Sıtkı'nın resimlerini görmek istedi. Birkaçını gördü.
— Siz bu işin ustası gibisiniz. Neden buralarda kaldınız?
Sıtkı masadaki Sevda'nın fotoğrafını gösterdi. Doktor:
— Anladım hicran yarası dedi.

Birlikte sofraya oturdular. Tavşan kanı çaylar geldi. Doktor böreği, peyniri, balı epeyce övdü. Büyük şehir de böyle halis yağ-bal bulunmuyor" dedi, "Herşeyin sahtesi, insan ilişkileri de öyle. Çok zahmet etmişsiniz, teşekkür ederim dedi.
Sohbet koyulaştı.
Bu sırada kapı açıldı Civan girdi. Yüksek sesle:
— Abilerim, ablalarım. Bakınız ne var elimde.
Diyerek elinde ne varsa arkasına saklayıp yaklaştı. Doktor'u görünce bir an duraksadı. Hacı onu takdim etti.
—Bu da en gencimiz. Kimsesiz bir insan, marangoz Civan.
Civan şamata ettiği için biraz utanmıştı.
Elindekileri gösterdi.
— Maydanoz ile tere.
Doktor:
— Harika! dedi.
Hacı garsona seslendi:
— Oğlum şunları bir güzel yıka, cam tabakta getir.
Hemen kaynaştılar. Doktor taşranın bu cömert, sıcakkanlı insanlarını çok sevmişti. Güzel bir kahvaltı oldu.
Atalay'ın hikâyesini dinlemiş olan Sıtkı, Civan'ı da işaret ederek:
— Şu işe bakın, üç sevda vurgunu biraraya geldik.
Hacı:
— Bir dördüncü daha var ama o felek vurgunu.
Doktor:
— Kimdir?
— Fotoğrafçı. Mustafa kardeşimiz, nerdeyse gelir.
Doktor:
— Desenize bir ekip oluyoruz.
Sıtkı:

— Şeref duyarız Hocam.
O günden sonra Atalay'ın adı unutuldu, ona ya Hocam dediler, ya da Doktor.

Doktor kahvaltıdan sonra izin isteyip kalktı. Hastaneyi sordu, Civan "Ben sizi götüreyim" dedi. Birlikte çıktılar. Atalay, yanına bazı kitaplar, dergiler almıştı. Doktor yolda Civan'a gördüğü tarihî binalar hakkında sorular sordu. Bazıları tamire muhtaç bazıları bakımlı idi. Civan bildiği kadar cevapladı. Bir de şehrin ne kadar yeşil olduğu dikkatini çekmişti. Civan "Her evin bir bahçesi vardır. Bir de burada ağacı yeşilliği çok severler" dedi.
Hastane epeyce uzak, geze geze geldiler. Zaten bir şehri tanımak istersen yaya dolaşacaksın. Hastane iri çitlenbik, çınar ve çam ağaçları arasına gömülmüş bir taş bina idi. Geçen asırdan kalma olabilir. Doktor hastaneyi sevdi.
Civan'la vedalaştılar.
Doğrudan Başhekim'in odasına gitti. Başhekim haberi almış, onu bekliyormuş. Güleryüzlü, kısa boylu, ak saçlı bir adam.
— Geldiğiniz çok iyi oldu, dedi.
— Neden? Dahiliyeci yok mu?
Başhekim suratını ekşitti.
— Var ama hem yaşlı, hem sarhoş.
— Ya!
Birlikte bir kahve içtiler. Sonra Başhekim ona hastaneyi gezdirdi, meslektaşları ile tanıştırdı.
Becerikli biriydi ve Atalay'ı gözü tutmuştu. Odası, âletleri hazırdı. Atalay beyaz gömleği giyip o gün hasta bakmaya başladı.
Yemekte göz doktoru ile karşılıklı oturdular. Gözcü:

— Yahu Hocam, İstanbul bırakılır da buralara gelinir mi? dedi.
Atalay eliyle mübhem bir işaret yaptı.
— Uzun hikâye.
Yemekten sonra müstahdemlerden birine "Burada mescit var mı?" diye sordu. Adamın yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı. Sanki oracıkta doktora sarılacaktı. "Var Hocam, göstereyim" dedi.
Bodrum katında bir ufacık oda. Beş altı kişilik bir cemaat. İki beyaz önlüklü var. Biri laborant, öteki kulak-burun-boğazcı imiş.
Namazdan sonra tanıştılar.
Kantinde oturup konuştular. Atalay İstanbul'dan ve bu şehre dair ilk intibalarından bahsetti, ötekiler hastaneden, personelden ve tabii şehrin özelliklerinden. Biri karşıda oturan üç kadını işaret ederek, "Şu anda bizim dedikodumuzu yaptıklarına yemin ederim. Dindarları pek sevmiyorlar".
Gerçekten de o üç kadın bunların dedikodusunu yapıyordu.
— Nasıl da bulmuşlar birbirlerini.
— Demek ki yeni gelen de onlardan.
— Nerden biliyorsun?
— Kokularından.
— Nasıl yani?
— Hepsi Hacıyağı kokar.
Gülüşüp, kıkırdadılar.
— Yanlarına gidip, kokladın mı?
— Lüzumu yok. Kantine girerken kokuyu salıp geçtiler.
— Uyduranı gördüm ama senin gibisini görmedim.
Bir daha kıkırdayıp kalktılar.
Atalay o gün akşama kadar hasta baktı. Mesai bitiminde

Başhekim odasına geldi.
— Nasıl geçti?
— İyi, hastaneyi de, personeli de sevdim.
Odadaki kitap rafında eski tıp kitapları vardı. Atalay yanında getirdiği yenileri onların yanına koymuştu. Başhekim'in dikkatini çekti.
— Ooo! Yeni bunlar. Literatürü takip ediyorsunuz.
— Mecbur, işimiz bu.
— Bizim sarhoş kırk yıl önceki bilgisi ile hasta bakıyor. Rezalet.
—Bir an önce emekliye ayrılmalı. Bu meslek şaka götürmez. İnsan hayatı ile meşgulüz.
— Haklısın hocam. Düşünüyorum. Onun defterini düreceğim. Ama adam buralı. Siyasilerden tanıdığı var.
Neyse, önce sana bir ev bulalım.
— Birkaç gün yattığım otelde kalacağım. Niyetim o mahallede bir eve yerleşmek. Şöyle bahçeli falan.
— Ama orası eski şehir, hem çok haraptır. Şehrin yeni, modern muhiti de var. Size oradan bir apartıman dairesi...
— Hayır hocam. Otelde bazı arkadaşlar ile tanıştım. Çok kanım kaynadı. Orada kalmak istiyorum. O arkadaşlar birkaç gün içinde bana ev bulur.
Başhekim Atalay'ın bu tutumu karşısında biraz şaşırdı, ama birşey demedi.
— Siz bilirsiniz.

Doktor otele döndü.
Hacı ile arkadaşları onu akşam yemeği için şehrin en eski lokantasına, tencere yemeği ile meşhur Aşçı Baba'nın mekânına götürdüler.
Esnaf ona Baba diye diye adı unutulmuştu. Ak saçlı, ak sakallı güngörmüş bir adam. Çorbasından tatlısına kadar o şehre mahsus nefis yemekler. Doktor fazla kaçırdı galiba. Yine o şehrin meşhur maden suyundan birkaç şişe içti.
Mustafa da gelmiş, onu da tanımıştı. İlk bakışta alkolik olduğunu anladı. Hayatın yükünü çekmekte zorlanmış, dermanı ve desteği alkolde arayan, şişe dibi gözlükleri ile sevimli bir adam. Doktor Bey'in karşısında bir pot kırarım endişesi ile pek konuşmadı.
Lokantada başlayan sohbet kahvede devam etti. Hacı ona şehrin tarihinden, âdetlerinden, mesire yerlerinden falan bahsetti. Söz dönüp dolaşıp ev meselesine geldi. Doktor Başhekim ile aralarında geçen konuşmayı nakletti ve ilave etti: "İş size düşüyor. İki katlı bir ev istiyorum. Altı muayenehane, üstü ev. Bahçeli olması şart". Ekip çok memnun olmuştu: "Başımız gözümüz üstüne. Yarın olmaz ise öbür gün ev hazır".
İki gün içinde değil ama üç gün sonra evi buldular, hem de cadde üzerinde. Doktor geldi baktı. Tam aradığı gibi. Ancak

oldukça harap. Bahçedeki ağaçların bir kısmı bakımsızlıktan kurumuş. Ortadaki mermer havuz yosunla kaplanmış. Ev sahipleri yakınlarda oturan bir yaşlı karı-koca. Bu evde önceleri yıllarca aynı aileden kişiler oturmuş. Alt kat mağaza imiş. Dede iflas etmiş, torunlar büyük şehre taşınmış. Bu eski Türk evleri çok hoş, taş ve ahşap kısımları ile sevimli ama bakım istiyor. Bir Köroğlu bir Ayvaz kalan iki ihtiyar eve bakamamış, kiraya vermişler. Kiracılar da evi berbat etmiş. Bir süredir boş duruyormuş. Kendileri bir alt sokakta daha küçük tek kat bir evleri varmış, oraya taşınmışlar.
Doktor evi tamir ettireceğini, bahçeyi yeniden donatacağını söyledi.
İhtiyar ev sahibi.
— Çok iyi Doktor Bey, kiradan kesersiniz.
— Hayır, hayır. Kiranızı ödeyeceğim, onu düşünmeyin siz.
— Ama nasıl olur?
— Olur, olur. Hastalık falan vukubulursa size ve komşularınıza da bakarım. Siz dua edin yeter.
İki ihtiyarın gözleri yaşardı.
Ekip de Doktorun bu cömertliği karşısında şaşırmıştı. Aralarında: "Dünyada böyle adamlar da var işte. Şu İstanbul çocuğu bizi ezip geçti be! Helal olsun" diyorlardı. Doktoru o kadar sevmişlerdi ki, öl dese ölecek kadar.

Doktor eve haber salıp babasından para istedi. Para haftasına kalmadan geldi. Başta Civan olmak üzere ekip harekete geçti. Damı aktaranlar, marangozlar, tuvalet banyoyu tamir edip fayans döşeyenler harıl harıl çalışmaya başladı. Ferhat Usta da gelmişti.
Bahçe çiçeği ile meyvesi sebzesi ile bu işten anlayan birine

teslim edildi. Adam bahçeyi oya gibi işledi. Muayenehanenin arka kapısından bahçeye geçiliyordu. Orada yüksek ve geniş bir taraça vardı.

Otur, çiçeklere ağaçlara baka baka kahveni yudumla, dünya derdini unut. Çiçekler ve fidanlar Vuslat Hanım'dan alındı. Bu Vuslat Hanım şehrin yerlisi olup uzun süre Ziraat Mühendisi olarak çalışmıştı, Emekli olduktan sonra şehrin yaslandığı yüksek tepenin ortalarında bir su kaynağı buldu. Evlenmemişti, çoluk çocuğu yoklu. Kendini çiçeklerin, meyvelerin denizine bıraktı. O tepede âdeta bir çiftlik kurdu. Civardaki köyler, kasabalılar fidan, çiçek, tohum alacakları zaman ona gelirlerdi.

Bizim bahçıvan da oğlu ile beraber gidip çiçek fidesi, tohum ve meyve fidanı getirdi. Kızılcıktan mürdüm eriğine, zerdaliden kara dula kadar.

Bahçedeki mermer havuzu silip süpürüp parlattı. Üzerine bir çardak kurdu. Yetişip çardağı kaplamaları için biri beyaz öteki siyah iki çeşit üzüm çubuğu dikti.

Doktor Civan ile beraber şehrin "Eski Çarşı"sına gitti. Burası bir nevi "Antikacılar Çarşısı" gibiydi. Çarşıda eskilerden kalan, eşrafın kullandığı ahşap masa sandalye, harika halılar, porselen takımından Rus semaverine kadar ne istersen var. Doktor bir evi döşeyecek her şeyi aldı. Zaten marangozlara salon için dört köşeli bir sedir yaptırmıştı. İşte bir Türk evi nasıl döşenir öyle döşediler. Doktor bu dekorun turistik olmaması için dikkat etti. Yine de el işi pencere perdelerinden, kaneviçe işlemeli sedir örtülerinden vazgeçemedi. Bütün bu eşya ve atmosfer ile maziyi diriltemeyiz, ama Dede Efendi'den de vazgeçemeyiz.

Makina halıları yerine Hereke, Bünyan, Eğin halıları serelim

ama modern salonumuza bir "şark köşesi" yapmayalım. Doktor maziden gelen kültürün hayatımızda yer tutmasını, estetik anlayışımızın kaybolmamasını, mümkünse yeniden üretilmesini istiyordu. Hepsi bu.

Ev bitince yerleşti.
Hastanedeki mesaiden sonra burada hasta bakmaya başladı. Durumu ailesine yazdı. Annesi cevabı verdi, onu ne kadar özlediğini söylüyordu. Bir de vasiyeti vardı: "Oğlum muayenehanenin camına bir tabela as, Cuma günleri hastadan ücret alınmaz yaz" diyordu. Annesi bunu daha önce de söylemişti. İlk iş bu tabelayı astı ve o günden sonra "Cuma gününün doktoru" diye bir şöhreti oldu.
O yıl öyle geçti. Şehrin insanını, mesire yerlerini, tarihi binalarını, kokusunu, suyunu, kurdunu, kuşunu tanıdı.
Zaman yavaş akıyordu burada.
Tadım çıkara çıkara yaşıyordunuz. Otomobil yaygınlaşmıştı. Birkaç eski taksi, bir o kadar özel araba, köylere kasabalara işleyen Trabzon kasalı otobüsler, taka minibüsler vardı.
Şehiriçi ulaşımda fayton esastı. Yeni yılın ilk günlerinde çok kar yağmış, bayağı soğuk olmuştu. Ekip Doktor'un salonunda koca çini sobanın sıcaklığında toplanıyor, musiki faslına dalıyordu.
Böyle günlerden birinde Hacı Kadir Doktor'a:
— Hocam artık bu eve bir kadın eli değmeli, dedi.
Ötekiler onu destekledi.
Doktor:
— Kadın eli değiyor ya! Sağolsun Hatice Sultan her işimize koşuyor.
Ev sahipleri fakir komşularından birini Doktor'a yardım etsin

diye teklif etmiş, o da razı olmuştu. Kocası yatalak olup iki çocuğuna temizliğe giderek bakan Hatice'den memnundu. Bilhassa temizlikten, sonra iyi yemek yapmasından. Malum Doktor boğazına düşkün.
Hacı kaldığı yerden devam etti:
— Ben onu demiyorum. Sağolsun Hatice kızımızı biliriz, kıymetlidir. Lâkin sana bir eş lazım. İnsan genç ömründe eşini seçip çoluk çocuğa karışmalı. Karta kaçarsan zor olur.
Sıtkı araya girdi.
— İşte ben. Bak bana. Sevdazede oldum ve tireni kaçırdım.
Doktor meyus bir sesle:
— Haklısınız ama bana o kapı kapandı. Hak ne zaman açarsa o zaman bakarız.
Hacı diretti:
—İyi de... Kısmeti aramak lazım.
Az konuşan Mustafa lafa girdi:
—Ne lazımdır sana gezmek
Semerkanf ı Buhara'yı
Sana lazım olan kısmet
Bulur ârâyı ârâyı.

Doktor canlandı. “İşte bu. İşte bu” dedi ve udunu eline aldı. Hüzzam bir şarkıya başladılar.

Doktor bu şehri sanki doğup büyüdüğü yermiş gibi benimsedi. Senelerce kaldı. Annesinin hastalığı sebebi ile bir iki kez İstanbul'a gidip döndü.

Bir gün muayenehaneye bir dede ile beş altı yaşlarında püskül gibi sarı saçları, iri mavi gözleri ile masum masum bakan bir kız çocuğu geldi. İhtiyar:

— Kız hasta, dedi.

Doktor kalktı, ihtiyara yer gösterdi. Oturunca kıza döndü.

— Gel bakalım güzel kız, neren ağrıyor senin?

Kız dedesine baktı. İhtiyar:

— Ateşi var. Boğazı ağrıyor.

Doktor çocuğu muayene etti. Evet üst solunum yollarında biraz sıkıntı vardı. Ama asıl onu endişelendiren çocuğun vücudu idi. Adeta bir deri bir kemik, o kadar zayıf. Bu çocukta beslenme yetersizliği vardı. İhtiyara döndü:

— Çocuğun anası babası nerde?

İhtiyar kederle başını önüne eğdi:

—Onlar öldü. Bir de erkek kardeşi var. Ben bakıyorum ama. İşte. Yoksul bir dede.

Doktor:

— Anladım, dedi. Çocuğa ilaç yazdı. Sonra:

— Şu karşı eczaneden al, bu hapı sabah akşam ver. Bir de mümkünse limonlu ıhlamur içsin.

Günlerden Cuma idi. Doktor para almıyordu. İhtiyar Doktorun elini öpmek için eğildi. Doktor elini çekti. İhtiyarın cebine para koyarak kulağına eğildi. "Her ay gelip benden bu parayı alacaksın. Parayı çocuklara harcıyacaksın, iyi beslenmeleri lazım. İtiraz istemem," dedi.
İhtiyarın gözünden damlayan yaş Doktor'un eline değdi.
Onlar çıktılar.
Doktor masadaki kutuya eğilip bir sigara aldı ve yaktı.
Ancak nazik zamanlarda sigara içerdi. Tiryaki değildi.

Akşam ekip biraraya geldiğinde bu sarı kızı anlattı. Diğerleri bayağı duygulanmıştı.
Civan:
— Ne yapabiliriz, diye sordu.
Doktor:
— Aklımda bir proje var ama.
Ötekiler meraklanmıştı, "Söyle, söyle" dediler.
Doktor:
— Muhtar'dan bizim mahallede kaç yetim var, kimlerdir, diye öğrenelim.
— Sonra.
— Sonrası şu: Yetiştirme Yurdu'nda kaç yetim var, onu da öğreniriz.
— Evet.
— Ardından Vali'ye, Belediye Başkanı'na Müftü'ye gider; efendim biz bir "Yetimler Bayramı" yapmak istiyoruz, izin var mı deriz.
Ötekiler heyecanlanmıştı.
—Yaşa be Doktor.
—İşte proje bu.

Hemen yarın harekete geçelim.
Ve nitekim ertesi gün kolları sıvadılar.
Gittikleri her makam projeyi çok beğendi. Nasıl beğenmesin Türkiye'de belki de dünyada bir ilk olacaktı.
Bunu sezen Belediye Başkanı:
— Madem bu bayramı yapacağız, bir mahalle yetmez, tüm şehri kuşatalım, dedi.
Bizimkiler "Helal be Başkan!" dediler.
Haber çabuk yayıldı, sorumluluk duyan herkes hazırlığa başladı.
Bir yetimi sevindirmek, hiç olmazsa başını okşamayı kim istemez.
Bu sebeple bayramın ilânı şehrin üzerine bir çiçek yağmuru gibi inmişti.
Her ferdin kalbi yumuşamış, merhamet ve şefkat duyguları kabarmıştı.
Benim de bu çorbada tuzum olsun diyen diyene.
Hasılı tahmini bütçeyi çok aşan bir para toplandı.
Bayram programı için günlerce çalışıldı.
Yetimler ve yakınlarının sayısı epeyce kabarıktı. Bu sebeple kutlamayı üç güne yaydılar ve kapalı spor salonunda yapmaya karar verdiler.
Yükün çoğunu öğretmenler sırtladı. Üç ayrı oyun hazırladılar. Halk Eğitim kolları sıvadı. Hem koro, hem solo türküler, şarkılar, folklor gösterileri. Şiirler, yarışmalar, taklitler neler neler. Çocukların eğlenmesi için herşey düşünülmüştü. Küçüklere oyuncaklar, büyüklere kitaplar.
Çocukların yüzü güldükçe, büyüklerin bir gözü ağlıyor öteki gülüyordu.
Açılışta Müftü Efendi Kur'an okudu, yetimlerle ilgili bir

konuşma yaptı. Daha sonra Vali ve Belediye Başkanı konuşarak Bayram'a katkıda bulunanları tebrik ettiler. Kapanışta her çocuğun mali durumuna göre onu ve ailesini sevindirecek hediyelerle dolu birer koli verildi.
Bayram üç gün ile sınırlı kalmadı. Sevgililer Günü, Anneler Günü gibi tek güne sıkışmadı. Yetimleri tanıyanlar, bu hususta hassas olanlar bütün bir yıl onları ziyaret etti. Tâ ikinci bayrama kadar. Yurt çapında ilgi uyandıran bu etkinliğe medya seyirci kalmadı. Gazeteler boy boy fotoğraflarla haber yaptılar. Civar şehirlerden ve kasabalardan gelen misafirler kendi beldelerinde benzer şenlikler yaptı.
Bayram kısa sürede benimsendi. Gerçi bir resmiyet kazanmadı ama mübarek gün ve geceler gibi halkın kalbinde yer buldu.

Daha sonraki günlerde Atalay iki kez İstanbul'a gidip döndü. Biri annesinin vefatı sebebi ile.
Cenazeye yetişememiş, ancak mezarı başında epeyce dua etmişti.
"Zavallı annem" diyordu. "Var ömründe onu ne ben güldürebildim, ne de babam.
Gözü yaşlı geldi, gözü yaşlı gitti.
Umarım hesap gününde benden davacı olmaz."
İkincisinde babası hastalanmıştı.
Bu hovarda adamı iyileştirmek için çok çabaladı. Adam dünyaya metelik vermediği gibi, ahireti de umursamıyordu. Atalay "Ne de olsa babamdır" diyerek hizmetine koştu. Cevat Bey ayağa kalktıktan sonra "Ulan bana bir ikinci bahar hediye ettin. Aferin sana" diyerek iki yanağından öpmüştü. Atalay bu "İkinci bahar'ın ne mânaya geldiğini biliyor,

hüzünle dua ediyordu: “Ya Rabbi, ne olur babama şu son günlerinde doğru yolu göster”.
Bu defa İstanbul'u iyice yadırgamıştı. Şehrin nüfusu iyice artmış, havası kirlenmiş, insanlar mal derdine düşmüştü.
“Yazık” dedi, “Bu şehir ağır ağır ruhunu kaybediyor”.
Bir an evvel ekip arkadaşlarına, artık yurt bellediği o küçük taşra kentine, evine ve bahçesine dönmek istiyordu.

DÖRTLER MAKAMI

Eski Başhekim emekli olmuş, yerine başkası gelmişti. Atalay bu yeni gelen ile daha iyi anlaştı. Adam edebiyat düşkünü ve kahve tiryakisi idi. Kahveyi çekirdek olarak alıyor, kendi evinde istediği gibi kavuruyor, sonra kavanozla odasına getiriyordu. Her boyda antika fincanları vardı. Oracıktaki ocakta kendi pişiriyor ve misafire, arkadaşa kendi ikram ediyordu. Günde en az beş-altı fincan içerdi.

Bilhassa yemekten sonraki mesai arasında Atalay'ı odasına çağırır, birlikte edebiyat konuşur, kahve içerlerdi.

Bir seferinde Atalay cam kenarında ayakta hem kahve içiyor, hem bahçeye bakıyordu.

Başhekim bir beyit okudu.

Atalay duymadı. Başhekim "Yahu bu nereye bakıyor?" diye meraklanıp yanına gitti.

Atalay dalgınlığından uyandı.

Hastane bahçesindeki bir boşluğa işaret etti:

— Hocam şu boşluğu görüyor musunuz?

— Evet.

— Orası da ağaçlıkmış ama bir yangında itfaiye gelinceye kadar kül olmuş.

— Sonra.

— Sonra öyle bir yama gibi boş kalmış. Diyorum ki!
— Ne diyorsun?
— İzniniz olursa orayı ağaçlandırayım.
— Bu işe bayağı meraklısın sen.
— Öyle.
— Peki kim uğraşacak? Bahçe bakım ister.
— İki müstahdem var. Konuştum, kabul ettiler.
— Bahçe diye işten kaytarmasınlar.
— Hayır efendim, güvenilir adamlar.
— Peki ne dikeceksin oraya?
— Meyve.
— Yok ya! Yağma ederler oğlum.
— Asla! Bu şehirde herkesin bahçesi var. Kimse kimsenin bağına girmez.
Başhekim biraz düşündü. "İlginç" dedi içinden "Hastane bahçesinde incir ağacı".
— Hangi meyveler?
— Her çeşit olacak. Elma, armut, kiraz, dut, ne istersen. Hem biz yeriz taze taze, hem hastalar.
— Bak beni de heveslendirdin şimdi.
— Bahçenin, meyvenin, çiçeğin iyileştirici bir gücü de var. Hastane balkonları güneye bakıyor, yani tam bahçeye. Hastalar balkona çıktıkları zaman ağaçların çiçek açtığını görecekler. Zemini çimen, çiçek. Arılar, kelebekler.
— Yahu cennet bahçesi gibi anlatıyorsun. Çok romantik.
— Hayır efendim, bir bahçe kadar doğal ne olabilir? Yeter ki uyduruk ve bakımsız olmasın. Sonra meyveler olgunlaşacak, kızaracak, hastalara ikram edeceğiz.
— Harikasın, oldu bu iş.
Doktor önce o ham toprağı küçük bir traktör ile sürdürdü,

havalandırdı. Sonra baştan aşağı gübreledi ve alanı dümdüz etti. O bahçe işlerini bilen müstahdemler ile konuşarak nereye ne dikilmek lazım geldiğini konuştular. Böylece kaç elma, kaç armut alacakları ortaya çıktı.

Bir akşam bu projeyi ekibe açtı.

—Yahu Doktor antika adamsın.

—Durup durup yeni işler çıkarıyorsun.

—Bu çok iyi. Hemen görüşelim.

—Vuslat Hanım'a varıp, fidanları alalım.

Atalay'ın bir Vosvos'u vardı. Bir turist buralara kadar gelmiş, araba arızalanınca tamir ettirememiş, hevesli bir kaportacıya ucuzuna satıp gitmişti.

Kaportacı arabayı bir türlü çalıştıramadı. Yükleyip yandaki büyükçe şehre götürse orada yaparlardı, ama masrafı çok olacaktı. Bir meraklısı çıkarsa ona satarım diye dükkânın önüne koymuştu.

Doktor onu almış, yandaki büyük şehre götürmüş, tamir ettirip getirmişti.

Bu yolda epeyce para harcadı.

Olsun. Para dediğin ne ki, el kiri.

O, bu kavuniçi kaplumbağayı seviyordu. Ekip toplanınca onunla gezilere, pikniklere gidiyorlardı.

O sabah Vuslat Hanım'a gidip fidanları beraberce seçmek için toplandılar. Oranın suyu bir başkaydı. Pınarbaşında semaver kaynatıp bir çay içmek için epeyce nevale almışlardı. Vuslat Hanım çiftliğinin bulunduğu tepeye çıkmak zordu. Döne döne giden bir toprak yol, pek çok keskin viraj.

Hele bunlardan biri vardı ki çok dardı ve orada çok kaza oluyordu.

Doktor bunu bildiği için dikkatle girdi viraja. Ama bir koca

kamyon burayı tanımıyordu ve Vosvos'u altına aldı. Vosvos kamyonun altından çıkıp uçurumun karanlığında kayboldu. Düşerken dört kapısı birden açıldı ve dört renkli kuş havalandı.

Her biri ayrı ufuklara doğru uçtu.

Kaza şehirde duyulmuş, gelenler cenazeleri yukarı taşımıştı. Kalabalık arasında kalbi açık biri:

— Bunları yol üstüne defnedelim, gelen geçen bir Fatiha okur, dedi.

Cemaat bu teklifi hoş karşıladı ve dördünü yanyana defnettiler.

Doktor'un babası ölmüş, amcası ise rahatsız olduğu için cenazeye gelememişti. Diğerlerinin zaten kimsesi yoktu.

Kadir Efendi mezarları yaptırdı, Başlarına taşlarını dikti.
Aradan seneler geçti, kendini de Rahmet'e kavuştu.
Yıllar yılları kovaladı.
Rüzgâr esti, sel bastı.
Ne mezar kaldı ne taş.
Sade bir nam kaldı.
"Dörtler makamı".
Yoldan geçenler durup dua ediyor, iyilikleri nesilden nesile anlatılıyordu.
Zamanla bu yolu genişlettiler.
Bu genişletme esnasında tepeden kayalar uçtu. Uçan kayaların dibinden bir su fışkırdı.
Beyaz, Berrak, şeker gibi bir su.
Aşağıdaki köylüler bu suyu arka alıp, Dörtler Makamı yanındaki düzlükten geçirerek köylerine indirdi. Düzlüğün su geçen kısmına çınar diktiler. Suyu emen düzlükte bir çimenlik oluştu. Dikilen, bakılan ağaç büyür. Çınarlar kocaman oldu, uzaktan yorgun geçen yolcuya "Gel, gel" diyen gölgeler saldı.
Şehir ahalisinden bazıları uzak da olsa buraya, pikniğe gelmeye haşladı. Yemeklerini yiyip çaylarını içtikten sonra çayırda cemaatla namaz kılıyorlardı. Gelen ziyaretçiler arasından bir adam çıktı. Dörtler'i güya rüyasında görmüş. Tuttu makamın üzerine bir türbe yaptı.

Böyledir.
Bizde iyiler ölmez.
Evliya olup aramızda yaşarlar.
Nitekim görüyorsunuz işte.

Adam türbenin içine dört sanduka koydu, dört yeşil örtü ile kapladı. Arada bir gelip temizliğini yapıyordu.
Burada kim yatıyor diye sorulan soruya kimse cevap veremiyordu. Sadece "Evliyalar" deniyordu.
Adam türbeye bir demir kapı yaptırdı. Anahtarını aldı. Kapıya şu levhayı astı.

Müslüman!
Türbeleri ziyaret edin.
Onlar size ölümü, ahreti hatırlatır.
Ama asla onlardan yardım ve şefaat istemeyin.
Yardım ancak Allah'tan istenir.
Lütfen ağaç dallarına bez bağlamayın.
el-Fatiha!

DERGÂH

ISBN: 978-9759957667